

Standardi Ndërkombëtar i Kontabilitetit 19

Përfitimet e Punonjësve

Ky version përfaqëson ndryshimet që rrjedhin nga SNRF-të e publikuara deri më datën 31 dhjetor 2006.

SNK 19 *Përfitimet e punonjësve* është publikuar nga Komiteti i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Shkurt 1998. Në maj 1999, SNK 19 u amendua me SNK 10 (rishikuar në 1999) *Ngjarjet pas datës së bilancit*, dhe u amendua përsëri në vitin 2000.

Në prill 2001, Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit (BSNK) vendosi që të gjitha standardet dhe interpretimet e publikuara sipas Statuteve të mëparshme të vazhdojnë të jenë të zbatueshme derisa ato të ishin amenduar ose tërhequr.

BSNK ka publikuar amendimet e mëposhtë për SNK 19:

- *Përfitimet e punonjësve: Tavani për aktivet (publikuar në maj 2002)*
- *Fitimet dhe humbjet aktuariale, skemat e grupeve dhe informacionet shpjeguese (publikuar në dhjetor 2004).*

SNK 19 dhe dokumentet shoqërues të tij janë amenduar edhe nga deklaratat vijuese:

- SNK 1 *Paraqitja e Pasqyrave Financiare* (rishikuar në 2003)
- SNK 8 *Politikat kontabël, ndryshimet në vlerësimet kontabël dhe gabimet* (rishikuar në 2003)
- SNK 39 *Instrumentet financiare: Njohja dhe Matja* (rishikuar në Dhjetor 2003)
- SNRF 2 *Pagesat e bazuara në aksione* (publikuar në Shkurt 2004)
- SNRF 3 *Kombinimet e biznesit* (publikuar në mars 2004)
- SNRF 4 *Kontratat e sigurimit* (publikuar në mars 2004)
- SNRF 8 *Segmentet e shfrytëzimit* (publikuar në nëntor 2006).

Interpretimi i mëposhtëm i referohet SNK 19:

- KIS 12 *Konsolidimi – njësitë ekonomike për qëllime të veçanta* (publikuar në dhjetor 1998 dhe amenduar në 2003 dhe 2004).

PËRMBAJTJA**HYRJE***paragrafët***IN1–IN12****STANDARDI NDËRKOMBËTAR I KONTABILITETIT 19
PËRFITIMET E PUNONJËSVE****OBJEKTIVI****OBJEKTI** 1–6**PËRKUFIZIME** 7**PËRFITIMET TË PUNONJËSVE AFATSHKURTRA** 8–23**Njohja dhe matja** 10–22

Të gjitha përfitimet e punonjësve afatshkurtra 10

Mungesat afatshkurtra të kompensuara 11–16

Pjesëmarrja në fitime dhe skemat e shpërblimeve 17–22

Dhënia e informacioneve shpjeguese 23**PËRFITIMET E PAS-PUNËSIMIT: DALLIMI MIDIS SKEMAVE ME KONSTRIBUTE TË
PËRCAKTUARA DHE SKEMAVE ME PËRFITIME TË PËRCAKTUARA** 24–42**Skemat me disa punëdhënës** 29–33**Skemat me përfitime të përcaktuara të cilat e shpërndajnë rrezikun midis disa
njësive ekonomike nën kontroll të përbashkët** 34–34B**Skemat shtetërore** 36–38**Përfitimet e siguruara** 39–42**PËRFITIMET E PAS-PUNËSIMIT: SKEMAT ME KONTRIBUTE TË PËRCAKTUARA** 43–47**Njohja dhe matja** 44–45**Dhënia e informacioneve shpjeguese** 46–47**PËRFITIMET E PAS-PUNËSIMIT: SKEMAT ME PËRFITIME TË PËRCAKTUARA** 48–119**Njohja dhe matja** 49–62

Kontabilizimi i detyrimit konstruktiv 52–53

Bilanci kontabël 54–60

Fitimi ose humbja 61–62

**Njohja dhe matja: vlera aktuale e detyrimeve për përfitime të përcaktuara dhe
kostot e shërbimit aktual** 63–101

Metoda e vlerësimit aktuarial 64–66

Ngarkimi i përfitimeve periudhave të shërbimit 67–71

Hipotezat aktuariale 72–77

Hipotezat aktuariale: norma e skontimit 78–82

Hipotezat aktuariale: pagat, përfitimet e tjera dhe kostot shëndetësore 83–91

Fitimet dhe humbjet neto aktuariale 92–95

Kosto shërbimi e të kaluarës 96–101

Njohja dhe matja: aktivet e skemës 102–107

Vlera e drejtë e aktiveve të skemës 102–104

Rimbursimet 104A–104D

Kthimi mbi aktivet e skemës 105–107

Kombinimet e biznesit 108**Reduktimet dhe shlyerjet** 109–115**Paraqitja** 116–119

Kompensimi 116–117

Dallimi afatshkurtër /afatgjatë	118
Komponentët financiar të kostove të përfitimeve të pas-punësimit	119
Dhënia e informacioneve shpjeguese	120–125
PËRFITIME TË TJERA TË PUNONJËSVE AFATGJATA	126–131
Njohja dhe matja	128–130
Dhënia e informacioneve shpjeguese	131
PËRFITIMET NGA NDËRPRJERJA E MARËDHËNIEVE TË PUNËS	132–143
Njohja	133–138
Matja	139–140
Dhënia e informacioneve shpjeguese	141–143
DISPOZITA KALIMTARE	153–156
DATA E HYRJES NË FUQI	157–160
SHTOJCA	
A Shembuj ilustrues	
B Shembuj ilustrues të informacioneve shpjeguese	
C Ilustrim i aplikimit të paragrafit 58A	
D Miratimi i amendamentit të vitit 2002 nga ana e Bordit	
E Opinion kundërshtues (për amendamentin e vitit 2002)	
F Amendimet për Standardet e tjera	
G Miratimi i amendamentit të vitit 2004 nga ana e Bordit	
H Opinion kundërshtues (për amendamentin e vitit 2004)	
BAZA PËR KONKLUSIONE	

Standardi Ndërkombëtar i Kontabilitetit 19 *Përftimet e punonjësve* (SNK 19) jepet në paragrafët 1-160. Të gjithë paragrafët kanë të njëjtën rëndësi, por ruajnë formatin e Standardit të KSNK pas miratimit nga BSNK. SNK 19 duhet të interpretohet në kontekstin e objektivit të tij dhe të Bazës për Konkluzione, të *Parathënies së Standarteve Ndërkombëtare të Raportimit Financiar* dhe të *Kuadrit për Përgatitjen dhe Paraqitjen Pasqyrave Financiare*. SNK 8 *Politikat Kontabël, Ndryshimet në Vlerësimet Kontabël dhe Gabimet* jep një bazë për zgjedhjen dhe zbatimin e politikave kontabël në rastet e mungesës së udhëzimeve specifike.

Hyrje

- IN1 Standardi përshkruan trajtimin kontabël dhe dhënien e informacioneve shpjeguese nga ana e punëdhënësve për përfitimet e punonjësve. Ai zëvendëson SNK 19 *Kostot e përfitimeve të pensione*, që ishte miratuar në vitin 1993. Ndryshimet kryesore nga versioni i mëparshëm i SNK 19 jepen në Bazën për Konkluzione. Ky Standard nuk merret me raportimin që duhet të bëjnë skemat e përfitimeve të punonjësve (shih SNK 26 *Kontabiliteti dhe raportimi i skemave të përfitimeve të pensione*).
- IN2 Standardi identifikon katër kategori të përfitimeve të punonjësve:
- (a) përfitime të punonjësve afatshkurtra, siç janë pagat, pagat dhe kontributet e sigurimeve shoqërore, leja vjetore e paguar dhe raporti mjekësor i paguar, pjesëmarrja në fitime dhe shpërblimet (nëse janë të pagueshme brenda 12 muajve pas fundit të periudhës) dhe përfitime jo monetare (siç janë kujdesi shëndetësor, strehimi, autoveturat dhe mallrat ose shërbimet pa pagesë ose të subvencionuara) për punonjësit aktualë;
  - (b) përfitime pas përfundimit të marrëdhënieve të punës, siç janë pensionet, përfitime të tjera pleqërie, sigurimi i jetës pas përfundimit të marrëdhënieve të punës dhe kujdesi shëndetësor pas përfundimit të marrëdhënieve të punës;
  - (c) përfitime të tjera afatgjata, përfshirë lejet për shërbimin afatgjatë ose lejet për shërbimin në ditët e pushimit javor, të përvjetorëve ose përfitime të tjera për shërbim afatgjat, përfitime për paafhtësi në punë afatgjatë dhe, nëse janë të pagueshme 12 muaj apo më shumë pas fundit të periudhës, pjesëmarrja në fitime, shpërblimet dhe kompensimet e shtyra; dhe
  - (d) përfitime nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës.
- IN3 Standardi i kërkon njësisë ekonomike të njohë përfitimet afatshkurtra të punonjësit kur një punonjës ka kryer shërbimin në këmbim të këtyre përfitimeve.
- IN4 Skemat e përfitimeve të pas-punësimit klasifikohen ose si skema me kontribute të përcaktuara ose si skema me përfitime të përcaktuara. Standardi jep udhëzime specifike për klasifikimin e skemave me disa punëdhënës, skemave shtetërore dhe skemave me përfitime të siguruara.
- IN5 Në skemat me kontribute të përcaktuara, një njësi ekonomike paguan kontribute fikse në një njësi ekonomike tjetër (fond) dhe nuk ka detyrim ligjor ose konstruktiv për të paguar kontribute të tjera nëse fondi nuk mban aktive të mjaftueshme për të paguar të gjitha përfitimet e punonjësve që kanë lidhje me shërbimin e punonjësve në periudhën e tanishme dhe periudhat e mëparshme. Standardi i kërkon njësisë ekonomike të njohë kontributet e dhëna në një skemë me kontribute të përcaktuara kur një punonjës ka kryer shërbimin në këmbim të këtyre kontributeve.
- IN6 Të gjitha skemat e tjera të përfitimeve të pas-punësimit janë skema me përfitime të përcaktuara. Skemat me përfitime të përcaktuara mund të jenë të pambështetura me fonde ose të mbështetura tërësisht ose pjesërisht me fonde. Standardi i kërkon një njësi ekonomike:
- (a) të kontabilizojë jo vetën detyrimin e vet ligjor, por edhe çdo detyrim konstruktiv që lind nga praktikatat e njësisë ekonomike;
  - (b) të përcaktojë vlerën aktuale të detyrimeve të përfitimeve të përcaktuara dhe vlerën e drejtë të çdo aktivi të skemës me rregullsi të mjaftueshme në mënyrë që vlerat e njohura në pasqyrat financiare të mos ndryshojnë në mënyrë materiale nga vlerat që do të përcaktoheshin në datën e bilancit;
  - (c) të përdorë metodën e kreditimit për njësi të projektuar për të matur detyrimet dhe kostot;
  - (d) t'ia ngarkojë përfitimin periudhës së shërbimit sipas formulës së përfitimeve të skemës, nëse shërbimi i një punonjësi gjatë viteve të fundit nuk çon në nivele materialisht më të larta përfitimi se shërbimi i viteve më të hershme;
  - (e) të përdorë hipoteza aktuariale të paanshme dhe reciprokisht të përputhshme në lidhje me variablat demografike (si për shembull qarkullimi dhe vdekshmëria e punonjësve) dhe variablat financiare (si për shembull rritjet e ardhshme të pagave, ndryshimet e kostove të kujdesit shëndetësor dhe disa ndryshime të caktuara të përfitimeve shtetërore). Hipotezat financiare duhet të mbështeten në pritshmërinë e tregut, në datën e bilancit, për periudhën gjatë së cilës duhet të shlyhen detyrimet;
  - (f) të përcaktojë normën e skontimit në bazë të kthimeve të tregut në datën e bilancit mbi obligacionet tregtare me cilësi të lartë (ose, në vendet ku nuk ka treg të thellë për këto obligacione, mbi obligacionet e qeverisë) me monedhë dhe kushte të njëjtë me monedhën dhe kushtet e detyrimeve për përfitimet e pas-punësimit;

- (g) ta zbresë vlerën e drejtë të aktiveve të skemës nga vlera kontabël neto e detyrimit. Disa të drejta rimbursimi të cilat nuk i plotësojnë kushtet si aktive të skemës trajtohen njësoj sikur të ishin aktive të skemës, por paraqiten si një aktiv më vete dhe jo si zbritje nga detyrimi;
  - (h) ta kufizojnë vlerën kontabël të një aktivi në mënyrë që të mos jetë më e madhe se shuma gjithsej e:
  - (a) kostos së shërbimit të shkuar dhe humbjeve aktuariale; plus
  - (b) vlerën aktuale të përfitimeve ekonomike të gatshme në formën e kthimit të fondeve nga skema ose të uljeve të kontributeve të ardhshme në skemë;
  - (i) të njohë kostot e shërbimit të shkuar mbi një bazë lineare gjatë periudhës mesatare deri në momentin kur fitohet e drejta për të marrë përfitimet;
  - (j) të njohë fitimet ose humbjet mbi reduktimet ose shlyerjet e një skeme me përfitime të përcaktuara kur ndodh reduktimi ose shlyerja. Fitimi ose humbja kapitale duhet të përfshijë çdo ndryshim përkatës të vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara, të vlerës së drejtë të aktiveve të skemës dhe pjesës së panjohur të çdo fitimi dhe humbje aktuariale përkatëse dhe koston e shërbimit në të kaluarën; dhe
  - (k) të njohë një pjesë specifike të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale të akumuluar, të cilat tejkalojnë vlerën më të madhe midis:
    - (i) 10% të vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara (përpara se të zbriten aktivet e skemës); dhe
    - (ii) 10% të vlerës së drejtë të aktiveve të skemës.
- Përqindja e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale, që duhet njohur për çdo skemë me përfitime të përcaktuara është teprica që mbetet jashtë “korridorit” prej 10% në datën e mëparshme të raportimit, e pjesëtuar me jetët mesatare të pritura të punës të mbetura të punonjësve që marrin pjesë në skemë.
- Standardi lejon edhe metodat sistematike të njohjes më të shpejtë, me kusht që të zbatohet e njëjta bazë si për fitimet ashtu edhe për humbjet, dhe që baza të aplikohet në mënyrë të njëjtë nga njëra periudhë në tjetrën. Në këto metoda të lejuara përfshihet njohja e menjëhershme e të gjitha fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në fitim ose humbje. Krahas kësaj, Standardi i lejon njësisë ekonomike t’i njohë të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale në periudhën kur ato ndodhin, jashtë fitimit ose humbjes, në një pasqyrë të të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- IN7 Standardi kërkon një metodë më të thjeshtë kontabilizimi për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve në krahasim me përfitimet e pas-punësimit: fitimet dhe humbjet neto aktuariale dhe kostot e shërbimit të shkuar njihen menjëherë.
- IN8 Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës janë përfitime të punonjësve të pagueshme si rezultat i: vendimit të një njësie ekonomike për të ndërprerë marrëdhëniet e punës të një punonjësi përpara datës normale të daljes në pension; ose i vendimit të një punonjësi për të pranuar të largohet vullnetarisht nga vendi i punës në këmbim të këtyre përfitimeve. Ngjarja e cila bën të lindë një detyrim është ndërprerja e marrëdhënieve të punës dhe jo shërbimi që kryen punonjësi. Për rrjedhojë, një njësi ekonomike duhet të njohë përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, atëherë dhe vetëm atëherë, kur njësia ekonomike demonstroi se angazhohet ose:
- (a) për të ndërprerë marrëdhëniet e punës të një punonjësi ose një grupi punonjësish përpara datës normale të daljes në pension; ose
  - (b) për të dhënë përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës si rezultat i një oferte të bërë për të nxitur largimin vullnetar nga puna.
- IN9 Një njësi ekonomike demonstroi angazhim për përfundimin e marrëdhënieve të punës, atëherë dhe vetëm atëherë, kur njësia ekonomike ka një plan zyrtar të hollësishëm (me përmbajtje minimale të specifikuar) për ndërprerjen e marrëdhënieve të punës dhe nuk ka mundësi realiste për tërheqje.
- IN10 Kur përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës janë të pagueshme pas më shumë se 12 muajve pas datës së bilancit, ato duhet të skontojnë. Nëse bëhet një ofertë për të nxitur largimin vullnetar nga puna, matja e përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës duhet të bazohet në numrin e punonjësve që pritet ta pranojnë ofertën.
- IN11 [Fshirë]
- IN12 Ky Standard hyn në fuqi për periudhat kontabël që fillojnë më datë 1 janar 1999 ose pas kësaj date. Inkurajohet zbatimi më i hershëm se kjo datë. Kur përdoret për herë të parë Standardi, t njësisë ekonomike i lejohet njohë çdo rritje përkatëse në pasive për përfitimet e pas-punësimit gjatë një periudhe jo më të gjatë se pesëvjeçare. Nëse përdorimi i Standardit e zvogëlon pasivin, atëherë njësisë ekonomike i kërkohet ta njohë menjëherë zvogëlimin.
- IN13 [Fshirë]

Standardi Ndërkombëtar i Kontabilitetit 19

Përfitimet e punonjësve

Objektivi

Objektivi i këtij Standardi është të përshkruajë trajtimin kontabël dhe dhënien e informacioneve shpjeguese për përfitimet e punonjësve. Standardi i kërkon një njësi ekonomike të njohë:

- (a) një pasiv kur një punonjës ka kryer shërbim në këmbim të përfitimeve të punonjësit që janë të pagueshme në të ardhmen; dhe
- (b) një shpenzim kur njësi ekonomike e konsumon përfitimim ekonomik që lind nga shërbimi i kryer nga një punonjës në këmbim të përfitimeve të punonjësit.

Objekti

- 1 **Ky Standard zbatohet nga një punëdhënës për kontabilizimin e të gjitha përfitimeve të punonjësve, me përjashtim të atyre për të cilat zbatohet SNRF 2 *Pagesa e bazuar në aksione*.**
- 2 Ky Standard nuk trajton raportimin që bëjnë skemat e përfitimeve të punonjësve (shih SNK 26 *Kontabiliteti dhe raportimi nga skemat e përfitimeve të pensione*).
- 3 Përfitimet e punonjësve për të cilat zbatohet ky Standard përfshijnë ato përfitime që ofrohen:
  - (a) në kuadër të skemave formale ose akt-marrëveshjeve të tjera formale midis një njësi ekonomike dhe punonjësve, grupeve të punonjësve ose përfaqësuesve të tyre;
  - (b) në kuadër të kërkesave ligjore, ose të akt-marrëveshjeve të sektorëve të ekonomisë, sipas të cilave u kërkohej njësi ekonomike të japin kontribut në skemat kombëtare, shtetërore, sektoriale ose skemave të tjera me disa punëdhënës; ose
  - (c) në bazë të praktikave joformale të cilat krijojnë një detyrim konstruktiv. Praktikave joformale sjellin një detyrim konstruktiv atëherë kur njësi ekonomike nuk ka alternativë tjetër realiste përveç se t'i paguajë përfitimet e punonjësve. Shembull i një detyrimi konstruktiv është kur një ndryshim i praktikave joformale të njësisë ekonomike do të shkaktoje një dëm të papranueshëm ndaj marrëdhënies të saj me punonjësit.
- 4 Përfitimet e punonjësve përfshijnë:
  - (a) përfitime të punonjësve afatshkurtra, siç janë pagat, pagat dhe kontributet e sigurimeve shoqërore, leja vjetore e paguar dhe raporti mjekësor i paguar, pjesëmarrja në fitime dhe shpërblimet (nëse janë të pagueshme brenda 12 muajve pas fundit të periudhës) dhe përfitime jo monetare (siç janë kujdesi shëndetësor, strehimi, autoveturat dhe mallrat ose shërbimet pa pagesë ose të subvencionuara) për punonjësit aktualë;
  - (b) përfitime pas përfundimit të marrëdhënies të punës, siç janë pensionet, përfitime të tjera pleqërie, sigurimi i jetës pas përfundimit të marrëdhënies të punës dhe kujdesi shëndetësor pas përfundimit të marrëdhënies të punës;
  - (c) përfitime të tjera tjera afatgjata, përfshirë lejet për shërbimin afatgjatë ose lejet për shërbimin në ditët e pushimit javor, të përvjetorëve ose përfitime të tjera për shërbim afatgjatë, përfitime për paaftësi në punë afatgjatë dhe, nëse janë të pagueshme 12 muaj apo më shumë pas fundit të periudhës, pjesëmarrja në fitime, shpërblimet dhe kompensimet e shtyra; dhe
  - (d) përfitime nga ndërprerja e marrëdhënies të punës.

Ngaqë secila kategori e identifikuar në pikat (a)-(d) më lart ka karakteristika të ndryshme, ky Standard vendos kërkesa të veçanta për secilën kategori.
- 5 Përfitimet e punonjësve përfshijnë përfitimet që u jepen punonjësve ose personave në varësi të tyre dhe mund të shlyhen përmes pagesave (ose dhënies së mallrave ose shërbimeve) që u bëhen ose drejtpërdrejt punonjësve, bashkëshortëve, fëmijëve apo personave të tjerë në ngarkim të tyre, ose palëve të tjera, siç janë shoqëritë e sigurimeve.
- 6 Një punonjës mund t'i ofrojë shërbim një njësi ekonomike me kohë të plotë, me kohë të pjesshme, në mënyrë të përhershme, në mënyrë të rastësishme ose në mënyrë të përkohshme. Për qëllimet e këtij Standardi, punonjësit përfshijnë edhe drejtorët dhe punonjësit e tjerë drejtues.

Përkufizime

7 Më poshtë jepen përkufizimet e disa termave kryesore që përdoren në këtë standard:

Përfitimet e punonjësve janë të gjitha format e shumave që jep një njësi ekonomike në këmbim të shërbimit të kryer nga punonjësit.

Përfitimet e punonjësve afatshkurtra janë përfitimet e punonjësve (përfshijtur përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës) të cilat maturohen tërësisht brenda 12 muajsh pas mbylljes së periudhës në të cilën i realizojnë punonjësit shërbimet e lidhura me to.

Përfitimet e pas-punësimit janë përfitimet e punonjësve (përfshijtur përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës) të cilat janë të pagueshme pas përfundimit të marrëdhënieve të punës.

Skemat e përfitimeve të pas-punësimit janë marrëveshje formale ose joformale në kuadër të të cilave një njësi ekonomike ofron përfitime të pas-punësimit për një ose më shumë punonjës.

Skemat me kontribute të përcaktuara janë skema të përfitimeve të pas-punësimit në kuadër të të cilave një njësi ekonomike paguan kontribute fikse në një njësi ekonomike tjetër (fond) dhe nuk ka detyrim ligjor ose konstruktiv për të paguar kontribute të tjera nëse fondi nuk mban aktive të mjaftueshme për t'i paguar të gjitha përfitimet e punonjësve që kanë lidhje me shërbimin e punonjësve në periudhën e tanishme dhe periudhat e mëparshme.

Skemat me përfitime të përcaktuara janë ato skema të përfitimeve të pas-punësimit që nuk janë skema me kontribute të përcaktuara.

Skemat me disa punëdhënës janë skema kontributesh të përcaktuara (ku nuk përfshihen skemat shtetërore) ose skema përfitimesh të përcaktuara (ku nuk përfshihen skemat shtetërore) të cilat:

- (a) grumbullojnë në një vend aktive të kontribuara nga njësi ekonomike të ndryshme të cilat nuk janë nën një kontroll të përbashkët; dhe
- (b) i përdorin këto aktive për të siguruar përfitime për punonjësit e më shumë se një njësie ekonomike, në bazë të faktit që nivelet e kontributeve dhe të përfitimeve përcaktohen pa marrë në konsideratë identitetin e njësisë ekonomike në të cilën punojnë punonjësit në fjalë.

Përfitime të tjera të punonjësve afatgjata janë përfitimet e punonjësve (përfshijtur përfitimet e pas-punësimit dhe përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës) të cilat nuk maturohen tërësisht brenda 12 muajsh pas mbylljes së periudhës në të cilën i realizojnë punonjësit shërbimet e lidhura me to.

Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës janë përfitime të punonjësve të pagueshme si rezultat i:

- (a) vendimit të një njësie ekonomike për të ndërprerë marrëdhëniet e punës të një punonjësi përpara datës normale të daljes në pension; ose
- (b) vendimit të një punonjësi për të pranuar të largohet vullnetarisht nga vendi i punës në këmbim të këtyre përfitimeve.

Përfitimet e punonjësve të fituara janë përfitime të punonjësve të cilat nuk kushtëzohen me marrëdhënie pune të ardhshme.

Vlera aktuale e një detyrimi përfitimi të përcaktuar është vlera aktuale, pa zbritur aktivet e skemës, e pagesave të ardhshme të pritura, të kërkuara për shlyerjen e detyrimit që rrjedh nga shërbimi i punonjësve në periudhën e tanishme dhe periudhat e mëparshme.

Kosto e shërbimit aktual është rritja e vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara që lind nga shërbimi i punonjësve në periudhën aktuale.

Kosto e interesit është rritja, gjatë një periudhe, e vlerës aktuale të një detyrimi për përfitime të përcaktuara, e cila lind ngaqë përfitimet i janë afruar me një periudhë shlyerjes.

Aktivet e skemës përbëhen nga:

- (a) aktive të mbajtura nga një fond i përfitimeve afatgjata të punonjësve; dhe
- (b) polica kualifikuese sigurimesh.

Aktive të mbajtura nga një fond i përfitimeve të punonjësve afatgjata janë aktive (me përjashtim të instrumenteve financiare jo të transferueshme të emetuara nga njësi raportuese) të cilat:

- (a) mbahen nga një njësi ekonomike (fond) e cila është e ndarë ligjërisht nga njësi raportuese dhe ekziston vetëm për të paguar ose për të financuar përfitimet e punonjësve; dhe
- (b) janë në dispozicion për t'u përdorur vetëm për të paguar ose financuar përfitimet e punonjësve, nuk janë në dispozicion të kreditorëve të njësisë raportuese (edhe në rastin e falimentit), dhe nuk mund t'i kthehen njësisë raportuese, me përjashtim të rasteve kur:

- (i) aktivet e mbetura të fondit mjaftojnë për të përmbushur të gjitha detyrimet e skemës ose të njësisë raportuese të lidhura të përfitimeve të punonjësve; ose
- (ii) aktivet i kthehen njësisë raportuese për ta rimbursuar atë për përfitimet e punonjësve të cilat janë paguar.

Një policë sigurimi kualifikuese është një policë sigurimi* e emetuar nga një sigurues i cili nuk është palë e lidhur (sipas përkufizimit në SNK 24) e njësisë raportuese, nëse të ardhurat nga policia:

- (a) mund të përdoren vetëm për të paguar ose financuar përfitimet e punonjësve në bazë të një skeme me përfitime të përcaktuar; dhe
- (b) nuk janë në dispozicion të kreditorëve të njësisë raportuese (edhe në rastin e falimentit) dhe nuk mund t'i kthehen njësisë raportuese, me përjashtim të rasteve kur:
  - (i) të ardhurat përfaqësojnë aktive të tepërta, të cilat nuk i nevojiten policës për të përmbushur të gjitha detyrimet e përfitimeve të punonjësve, që lidhen me të; ose
  - (ii) të ardhurat i kthehen njësisë raportuese për ta rimbursuar atë për përfitimet e punonjësve të cilat janë paguar.

Vlera e drejtë është shuma me të cilën mund të këmbëhej një aktiv, ose me të cilën mund të shlyhej një pasiv, midis palëve të vullnetshme, të mirëinformuara dhe të palidhura me njëra tjetrën.

Kthimi mbi aktivet e skemës janë interesa, dividendë dhe të ardhura të tjera nga aktivet e skemës, së bashku me fitimet apo humbjet e realizuara dhe të porealizuara të aktiveve të skemës, minus kostot e administrimit të skemës dhe minus tatimet e pagueshme nga vetë skema.

Fitimet dhe humbjet neto aktuariale përbëhen nga:

- (a) rregullime të llogarisë së eksperiencës (efektet e diferencave midis hipotezave aktuariale të mëparshme dhe asaj që ka ndodhur në të vërtetë); dhe
- (b) efektet e ndryshimeve në hipotezat aktuariale.

Kostoja e shërbimit të shkuar është rritja e vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara për shërbimin e punëmarrësve gjatë periudhave të mëparshme, e cila në periudhën aktuale rrjedh nga futja ose ndryshimi i përfitimeve të pas-punësimit ose të përfitimeve të tjera afatgjata të punonjësve. Kostoja e shërbimit të shkuar mund të jetë ose pozitive (kur futen ose përmirësohen përfitimet) ose negative (kur pakësohen përfitimet ekzistuese).

Përfitimet e punonjësve afatshkurtra

- 8 Përfitimet e punonjësve afatshkurtra përfshijnë zëra të tillë si:
  - (a) paga, rroga dhe kontribute të sigurimeve shoqërore;
  - (b) mungesa të kompensuara afatshkurtra (të tilla si leje vjetore e paguar dhe leje shëndetësore e paguar) kur mungesat priten të ndodhin brenda dymbëdhjetë muajve pas mbylljes së periudhës në të cilën e kryejnë shërbimin përkatës punonjësit;
  - (c) pjesëmarrja në fitim dhe shpërblime pune të pagueshme brenda dymbëdhjetë muajve pas mbylljes së periudhës në të cilën e kryejnë shërbimin përkatës punonjësit; dhe
  - (d) përfitime jo monetare (siç janë kujdesi shëndetësor, strehimi, autoveturat dhe mallrat ose shërbimet pa pagesë ose të subvencionuara) për punonjësit aktualë.
- 9 Në përgjithësi, kontabiliteti i përfitimeve të punonjësve afatshkurtra është i thjeshtë sepse nuk kërkohen hipoteza aktuariale për të matur detyrimin ose koston dhe nuk ka mundësi të ketë fitim ose humbje neto aktuariale. Për më tepër, detyrimet për përfitimet afatshkurtra të punonjësve maten të paskontuara.

* Një policë sigurimi kualifikuese jo me domosdo është një kontratë sigurimi, sikurse përkufizohet në SNRF 4 *Kontratat e sigurimeve*.

Njohja dhe matja

Të gjitha përfitimet e punonjësve afatshkurtra

- 10 Kur një punonjës ka kryer shërbim për një njësi ekonomike gjatë një periudhe kontabël, njësia ekonomike njeh vlerën e paskontuar të përfitimeve afatshkurtra të punonjësit që priten të paguhet në këmbim të shërbimit:

- (a) si pasiv (shpenzim i konstatuar), pasi zbritet vlera që është paguar. nëse shumat që është paguar është më e madhe se vlera e paskontuar e përfitimeve, njësia ekonomike e njeh këtë tepëri si aktiv (shpenzim të parapaguar) për atë sa ky parapagim do të çojë, për shembull, në një zbritje të pagesave të ardhshme ose në një rikthim të parave; dhe
- (b) si shpenzim, nëse ndonjë Standard tjetër nuk kërkon apo lejon përfshirjen e përfitimeve në koston e një aktivi (për shembull, shih SNK 2 *Inventarët* dhe SNK 16 *Aktivitet afatgjatë materiale*).

Paragrafët 11, 14 dhe 17 shpjegojnë se si e zbaton njësia ekonomike këtë kërkesë për përfitimet afatshkurtra të punonjësve në formën e mungesave të kompensuara dhe të skemave të ndarjes së fitimeve dhe të shpërblimeve.

Mungesat afatshkurtra të kompensuara

- 11 Një njësi ekonomike e njeh koston e shpenzuar të përfitimeve të punonjësve afatshkurtra në formën e mungesave të kompensuara në bazë të paragrafit 10, si më poshtë:

- (a) në rastin e mungesave të akumulueshme të kompensuara, kur punonjësi kryen shërbim që ia rrit të drejtën për mungesa të kompensuara në të ardhmen; dhe
- (b) në rastin e mungesave jo të akumulueshme të kompensuara, kur ndodh mungesa.

- 12 Një njësi ekonomike mund t'i kompensojë punonjësit për mungesat me arsye të ndryshme, përfshirë pushimet, sëmundjet, paafësinë e përkohshme, shërbim në juri gjyqësore ose shërbim ushtarak. E drejta për mungesa të kompensuara ndahet në dy kategori:

- (a) të akumulueshme; dhe
- (b) jo të akumulueshme.

- 13 Mungesa të akumulueshme të kompensuara janë ato mungesa të cilat mbarten dhe mund të përdoren në periudhat e mëvonshme nëse nuk është përdorur plotësisht e drejta që i takon punonjësit për periudhën aktuale. Mungesat e akumulueshme të kompensuara mund të jenë ose të kushtëzuara (me fjalë të tjera, punonjësit e fitojnë të drejtën për një pagesë monetare për të drejtën e papërdorur kur largohen nga njësia ekonomike) ose jo të kushtëzuara (kur punonjësit nuk kanë të drejtë të marrin pagesë monetare për të drejtën e papërdorur kur largohen). Një detyrim krijohet kur punonjësit kryejnë shërbimin që shton të drejtën e tyre për mungesa të kompensuara në të ardhmen. Detyrimi ekziston dhe njihet edhe nëse mungesat e kompensuara janë jo të kushtëzuara, megjithëse në matjen e këtij detyrimi ndikon fakti që punonjësit mund të largohen përpara se të përdorin një të drejtë të akumuluar jo të kushtëzuar.

- 14 Një njësi ekonomike e mat koston e pritur dhe detyrimin për mungesat e akumulueshme të kompensuara me shumën shtesë që pret të paguajë njësia ekonomike si pasojë e akumulimit të kuotës së papërdorur në datën e bilancit.

- 15 Metoda e specifikuar në paragrafin e mësipërm e mat detyrimin me shumën e pagesave shtesë që priten të lindin vetëm nga fakti që përfitimi akumulohet. Në shumë raste, një njësia ekonomike mund të mos ketë nevojë të bëjë llogaritje të hollësishme për të vlerësuar që nuk ka detyrim material për mungesat e kompensuara të papërdorura. Për shembull, një detyrim për mungesat shëndetësore ka të ngjarë të jetë material vetëm nëse dihet zyrtarisht apo jo zyrtarisht që leja shëndetësore e papërdorur mund të përdoret si leje vjetore e paguar.

Shembull që ilustron paragrafët 14 dhe 15

Një njësi ekonomike ka 100 punonjës, secili prej të cilëve ka të drejtë të bëjë pesë ditë mungesë shëndetësore të paguar çdo vit. Leja shëndetësore e papërdorur mund të mbartet për një vit kalendarik. Leja shëndetësore në fillim hiqet nga e drejta e vitit aktual dhe pastaj nga tepëria e mbartur nga viti i mëparshëm (sipas metodës HFDP- Hyrja e fundit dalja e parë). Më 30 dhjetor 20X1, e drejta e papërdorur mesatare është dy ditë për punonjës. Në bazë të përvojës së shkuar që pritet të vazhdojë, njësia ekonomike parashikon që 92 punonjës do të marrin jo më shumë se pesë ditë leje shëndetësore të paguar në vitin 20X2, ndërsa tetë punonjës të tjerë do të marrin mesatarisht gjashtë ditë e gjysmë secili.

Shembull që ilustron paragrafët 14 dhe 15

Njësia ekonomike parashikon të paguajë 12 ditë leje shëndetësore shtesë si rezultat i të drejtës së papërdorur të akumuluar më 31 dhjetor 20X1 (një ditë e gjysmë për secilin prej tetë punonjësve). Për rrjedhojë, njësia ekonomike njuh një pasiv të barabartë me 12 ditë leje shëndetësore.

- 16 Mungesat e kompensuara jo të akumulueshme nuk mbarten: ato skadojnë nëse nuk është përdorur tërësisht e drejta e vitit aktual dhe nuk u japin të drejtë punonjësve për të marrë pagesë në mjete monetare për të drejtën e papërdorur kur largohen nga njësia ekonomike. Zakonisht, një gjë e tillë ndodh me pagesën e lejes shëndetësore (për aq sa e drejta e shkuar e papërdorur nuk e rrit të drejtën e ardhshme), lejes së lindjes dhe mungesat e kompensuara për shërbimin në juri gjyqësore ose për shërbimin ushtarak. Njësia ekonomike nuk njuh pasiv apo shpenzim deri në momentin e mungesës, sepse shërbimi i punonjësve nuk e rrit shumën e përfitimit.

Pjesëmarrja në fitime dhe skemat e shpërblimeve

- 17 Një njësi ekonomike njuh koston e pritur të ndarjes së fitimeve dhe pagesave të shpërblimeve sipas paragrafit 10, atëherë dhe vetëm atëherë kur:

- (a) njësia ekonomike ka një detyrim ligjor ose konstruktiv aktual për t'i bërë këto pagesa si pasojë e ngjarjeve në të kaluarën; dhe
- (b) mund të bëhet një çmuarje e besueshme e detyrimit.

Një detyrim aktual ekziston atëherë dhe vetëm atëherë kur njësia ekonomike nuk ka alternativë tjetër reale përveç se të kryejë pagesat.

- 18 Në kuadër të disa skemave të ndarjes së fitimit, punonjësit marrin një pjesë të fitimit vetëm nëse qëndrojnë në njësinë ekonomike për një periudhë të përcaktuar. Skema të tilla krijojnë një detyrim konstruktiv, kur punonjësit kryejnë shërbimin, i cili e rrit shumën që duhet paguar nëse ata nuk largohen nga njësia ekonomike deri në fund të periudhës së përcaktuar. Matja e detyrimeve të tilla konstruktive pasqyron mundësinë që disa prej punonjësve mund të largohen pa i marrë pagesat e pjesëmarrjes në fitime.

Shembull që ilustron paragrafin 18

Një skemë e pjesëmarrjes në fitime kërkon që një njësi ekonomike t'u paguajë një pjesë të përcaktuar të fitimit të vitit punonjësve, të cilët kanë shërbyer gjatë gjithë vitit. Nëse nuk është larguar asnjë punonjës gjatë vitit, shuma gjithsej e pagesave të ndarjes së fitimit për vitin do të jetë 3% e fitimit. Njësia ekonomike çmon se qarkullimi i personelit do ta ulë këtë shumë të pagesave në 2,5% të fitimit.

Njësia ekonomike njuh një pasiv dhe një shpenzim prej 2,5% të fitimit.

- 19 Një njësi ekonomike mund të mos ketë asnjë detyrim ligjor për të dhënë shpërblime të performancës. Megjithatë, në disa raste, një njësi ekonomike e ka si praktikë që të japë shpërblime të tilla. Në këto raste, njësia ekonomike ka një detyrim konstruktiv, sepse nuk ka asnjë alternativë tjetër reale përveç se ta japë shpërblimin. Matja e detyrimit konstruktiv pasqyron mundësinë që disa prej punonjësve mund të largohen pa e marrë shpërblimin.
- 20 Një njësi ekonomike mund të bëjë një çmuarje të besueshme të detyrimit ligjor ose konstruktiv në kuadër të skemës së pjesëmarrjes në fitime ose të shpërblimeve, atëherë dhe vetëm atëherë, kur:
- (a) kushtet formale të skemës përmbajnë një formulë për përcaktimin e vlerës së përfitimit;
  - (b) njësia ekonomike i përcakton shumat që duhet të paguajë përpara se të autorizohet publikimi i pasqyrave financiare; ose
  - (c) praktika e të kaluarës jep evidencë të qartë për shumën e detyrimit konstruktiv të njësisë ekonomike.
- 21 Detyrimi në kuadër të skemave të ndarjes së fitimeve dhe të shpërblimeve lind vetëm nga shërbimi i punonjësit dhe jo nga një transaksion me pronarët e njësisë ekonomike. Për rrjedhojë, një njësi ekonomike e njuh koston e skemave të ndarjes së fitimeve dhe të shpërblimeve jo si shpërndarje të fitimit por si shpenzim.
- 22 Nëse pagesat e ndarjes së fitimeve dhe të shpërblimeve nuk maturohen tërësisht brenda 12 muajve pas mbylljes së periudhës, në të cilën e realizojnë punonjësit shërbimin e lidhur me to, këto pagesa janë përfitime të tjera afatgjata të punonjësve (shih paragrafët 126-131).

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 23 Edhe pse ky Standard nuk kërkon informacione specifike shpjeguese për përfitimet afatshkurtra të punonjësve, informacione të tilla mund të kërkojnë nga Standarde të tjera. Për shembull, SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*, kërkon dhënien e informacioneve shpjeguese për përfitimet e punonjësve për personelin drejtues kryesor. SNK 1 *Paraqitja e pasqyrave financiare*, kërkon dhënien e informacioneve shpjeguese për përfitimet e punonjësve.

Përfitime e pas-punësimit: dallimi midis skemave me kontribute të përcaktuara dhe skemave me përfitime të përcaktuara

- 24 Përfitimet e pas-punësimit përfshijnë, për shembull:
- (a) përfitimet e largimit nga puna, siç janë pensionet; dhe
  - (b) përfitime të tjera pas përfundimit të marrëdhënieve të punës, siç janë sigurimi i jetës pas përfundimit të marrëdhënieve të punës dhe kujdesi shëndetësor pas përfundimit të marrëdhënieve të punës.
- Mënyra përmes së cilës i jep përfitimet e pas-punësimit një njësi ekonomike janë skemat e përfitimeve të pas-punësimit. Një njësi ekonomike e zbaton këtë Standard për të gjitha këto skema, pavarësisht faktit nëse kërkohet apo jo krijimi i një njësie ekonomike më vete për të marrë kontributet dhe për të paguar përfitimet.
- 25 Skemat e përfitimeve të pas-punësimit klasifikohen ose si skema me kontribute të përcaktuara ose si skema me përfitime të përcaktuara, në varësi të përmbajtjes ekonomike të skemës që buron nga termit dhe kushtet kryesore të saj. Në kuadër të skemave me kontribute të përcaktuara:
- (a) detyrimi ligjor ose konstruktiv i njësisë ekonomike është i kufizuar me shumën që ajo pranon të futë si kontribut në fond. Pra, shumën e përfitimeve të pas-punësimit, të marra nga punonjësi, përcaktohet përmes vlerës së kontributeve që ka paguar një njësi ekonomike (dhe mbase, edhe punonjësi) në një skemë të përfitimeve të pas-punësimit ose në një shoqëri sigurimesh, së bashku me kthimet e investimit që lindin nga këto kontribute; dhe
  - (b) për rrjedhojë, rreziku aktuarial (që përfitimet do të jenë më të vogla nga sa priten) dhe rreziku i investimit (që aktivet do të jenë të pamjaftueshme për të përmbushur përfitimet e pritura) bien mbi punonjësin.
- 26 Shembujt e rasteve, kur detyrimi i njësisë ekonomike nuk është i kufizuar me shumën që ajo pranon të futë si kontribut në fond, janë kur njësia ekonomike ka një detyrim ligjor ose konstruktiv përmes:
- (a) një formule të përfitimeve të skemës, e cila nuk është e lidhur vetëm me vlerën e kontributeve;
  - (b) një garancie, ose indirekt përmes një skeme ose drejtpërdrejt, të një kthimi të përcaktuar mbi kontributet; ose
  - (c) atyre praktikave joformale, të cilat lindin një detyrim konstruktiv. Për shembull, një detyrim konstruktiv mund të lindë kur një njësi ekonomike ka një histori të rritjes së përfitimeve të punonjësve të mëparshëm për të ruajtur të njëjtin nivel me inflacionin edhe atëherë kur nuk ka një detyrim ligjor për të vepruar kështu.
- 27 Në kuadër të skemave me përfitime të përcaktuara:
- (a) detyrimi i njësisë ekonomike është t'u japë punonjësve të tanishëm dhe të mëparshëm përfitimet, për të cilat është rënë dakort; dhe
  - (b) rreziku aktuarial (që përfitimet do të kushtojnë më shumë nga sa priten) dhe rreziku i investimeve, në thelb, bie mbi njësinë ekonomike. Nëse përvoja aktuariale ose e investimeve është më e keqe nga sa priten, detyrimi i njësisë ekonomike mund të rritet.
- 28 Paragrafët 29-42 më poshtë, shpjegojnë dallimin midis skemave me kontribute të përcaktuara dhe skemave me përfitime të përcaktuara, në kushtet e skemave me disa punëdhënës, të skemave shtetërore dhe të përfitimeve të siguruar.

Skemat me disa punëdhënës

- 29 Një njësi ekonomike e klasifikon një skemë me disa punëdhënës si skemë me kontribute të përcaktuara ose si skemë me përfitime të përcaktuara, sipas kushteve të skemës (përfshirë edhe çdo detyrim konstruktiv që shkon përtej kushteve formale). Kur skema me disa punëdhënës është skemë me përfitime të përcaktuara, njësia ekonomike:

- (a) kontabilizon pjesën e vet të detyrimit për përfitimet e përcaktuara, aktivet e skemës dhe kostot që kanë të bëjnë me skemën, njësoj sikurse edhe për çdo skemë tjetër me përfitime të përcaktuara; dhe
- (b) bën të ditur informacionin e kërkuar në paragrafin 120A.
- 30 Kur nuk ka informacion të mjaftueshëm për të përdorur kontabilizimin e përfitimeve të përcaktuara për një skemë me përfitime të përcaktuara me disa punëdhënës, atëherë njësia ekonomike:
- (a) e kontabilizon skemën sipas paragrafëve 44-46 sikur të jetë skemë me kontribute të përcaktuara; dhe
- (b) jep informacion shpjegues për:
- (i) faktin që skema është një skemë me përfitime të përcaktuara; dhe
- (ii) arsyen përse nuk ka informacion të mjaftueshëm për t'i dhënë mundësi njësisë ekonomike ta kontabilizojë skemën si skemë me përfitime të përcaktuara; dhe
- (c) për aq sa suficiti apo deficitin në skemë e prek shumën e kontributeve të ardhshme, jep informacione shpjeguese edhe për:
- (i) çdo informacion që ka për këtë suficit apo deficit;
- (ii) bazën e përdorur për të përcaktuar suficitin apo deficitin; dhe
- (iii) rrjedhojat për njësinë ekonomike, nëse ka.
- 31 Një shembull i një skeme me përfitime të përcaktuara me disa punëdhënës është kur:
- (a) skema financohet mbi bazën "pay as you go" në mënyrë të tillë që: kontributet caktohen në një nivel, që pritet të jetë i mjaftueshëm për të paguar përfitimet që maturohen në po atë periudhë; çdo përfitim i ardhshëm i fituar gjatë periudhës aktuale do të paguhet me anë të kontributeve të ardhshme; dhe
- (b) përfitimet e punonjësve përcaktohen nga kohëzgjatja e shërbimit të tyre dhe njësiti ekonomike pjesëmarrëse nuk kanë mënyra realiste tërheqjeje nga skema pa paguar një kontribut për përfitimet e fituara nga punonjësit deri në datën e tërheqjes. Një skemë e tillë krijon një rrezik aktuarial për njësinë ekonomike: Nëse kostoja përfundimtare e përfitimeve të fituara në datën e bilancit, është më e madhe nga sa pritej, njësiti ekonomike do t'i duhet ose t'i rrisë kontributet ose t'i bindë punonjësit të pranojnë një zvogëlim të përfitimeve. Pra, një skemë e tillë është skemë me përfitime të përcaktuara.
- 32 Kur ka informacion të mjaftueshëm për një skemë me disa punëdhënës, e cila është skemë me përfitime të përcaktuara, njësia ekonomike e kontabilizon pjesën e vet të detyrimit për përfitime të përcaktuara, të aktiveve të skemës dhe të kostos së përfitimeve të pas-punësimit të lidhura me skemën, njësoj si për çdo skemë tjetër me përfitime të përcaktuara. Megjithatë, në disa raste, një njësi ekonomike mund të mos e identifikojë dot pjesën e vet të pozicionit financiar dhe të rezultetit të skemës me besueshmëri të mjaftueshme për qëllime kontabël. Kjo mund të ndodhë nëse:
- (a) njësia ekonomike nuk ka akses në informacionin rreth skemës, që përmbush kërkesat e këtij Standardi; ose
- (b) skema i ekspozon njësiti ekonomike pjesëmarrëse ndaj rreziqeve aktuariale që kanë të bëjnë me punonjësit ekzistues dhe të mëparshëm të njësive ekonomike të tjera, dhe si rezultat, nuk ka një bazë të njëtrajtshme dhe të besueshme për ta shpërndarë detyrimin, aktivet e skemës dhe kostot tek njësiti ekonomike të veçanta që marrin pjesë në skemë.
- Në këto raste, njësia ekonomike e kontabilizon skemën sikur të ishte skemë me kontribute të përcaktuara dhe jep informacionet shpjeguese që kërkojnë paragrafi 30.
- 32A Mund të ketë një akt-marrëveshje midis skemës me disa punëdhënës dhe pjesëmarrësve të saj, që përcakton mënyrën e shpërndarjes të suficitit tek pjesëmarrësit (ose të financimit të deficitit). Një pjesëmarrës në një skemë me disa punëdhënës me një akt-marrëveshje të tillë, i cili e kontabilizon skemën si skemë me kontribute të përcaktuara në përputhje me paragrafin 30, duhet të njohë aktivin ose pasivin që lind nga akt-marrëveshja, si edhe të ardhurat ose shpenzimet përkatëse, në fitim ose humbje.

Shembull që ilustron paragrafin 32A

Një njësi ekonomike merr pjesë në një skemë me disa punëdhënës me përfitime të përcaktuara, e cila nuk përgatit vlerësime të skemës sipas SNK 19. Për rrjedhojë, ajo e kontabilizon skemën sikur të jetë skemë me kontribute të përcaktuara. Një vlerësim i financimit, i kryer jo sipas SNK 19, tregon një deficit prej 100 milionësh në skemë. Në bazë të një kontrate, skema ka rënë dakort për një grafik kontributesh me punëdhënësit pjesëmarrës në skemë për ta eliminuar deficitin gjatë pesë vjetëve të ardhshme. Kontributet gjithsej të njësise ekonomike në bazë të kontratës janë 8 milion.

Shembull që ilustron paragrafin 32A

Njësia ekonomike njih një pasiv për kontributet të rregulluar me vlerën në kohë të parasë dhe një shpenzim të barabartë me të, në fitim ose humbje.

- 32B SNK 37 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*, i kërkon njësisë ekonomike të njohë ose të japë informacione shpjeguese për disa pasive të kushtëzuara të caktuara. Në kushtet e një skeme me disa punëdhënës, një pasiv i kushtëzuar mund të lindë, për shembull, nga:
- (a) humbjet aktuariale neto që lidhen me njësitë e tjera ekonomike pjesëmarrëse, sepse secila njësi ekonomike, që merr pjesë në një skemë me disa punëdhënës, merr pjesë në rreziqet aktuariale të çdo njësie ekonomike tjetër pjesëmarrëse; ose
  - (b) çdo përgjegjësi që rrjedh nga kushtet e skemës për të financuar deficitin e skemës nëse pushojnë së marri pjesë njësitë e tjera ekonomike.
- 33 Skemat me disa punëdhënës dallojnë nga skemat e administrimit në grup. Skema e administrimit në grup është thjesht një agregim i skemave me një punëdhënës, të cilat bashkohen për t'u dhënë mundësi punëdhënësve për t'i bashkuar aktivet e tyre për qëllime investimi dhe për të zvogëluar kostot e menaxhimit dhe administrimit të investimeve, por ndërkohë, kërkesat e punëdhënësve mbahen të veçuara në mënyrë që prej tyre të përfitojnë vetëm punëmarrësit përkatës. Skemat e administrimit në grup nuk paraqesin ndonjë problem të veçantë kontabiliteti sepse ka informacion të gatshëm për t'i trajtuar ato në të njëjtën mënyrë sikurse edhe çdo skemë tjetër me një punonjës, dhe sepse skema të tilla nuk paraqesin për njësitë ekonomike pjesëmarrëse ndonjë rrezik aktuarial në lidhje me punonjësit ekzistues dhe të mëparshëm të njësive ekonomike të tjera. Përkufizimet që jepen në këtë Standard i kërkojnë njësisë ekonomike ta klasifikojë një skemë të administrimit në grup si skemë me kontribute të përcaktuara ose skemë me përfitime të përcaktuara sipas kushteve të skemës (përfshirë edhe çdo detyrim konstruktiv që shkon përtej kushteve formale).

Skemat me përfitime të përcaktuara të cilat e shpërndajnë rrezikun midis disa njësive ekonomike nën kontroll të përbashkët

- 34 Skemat me përfitime të përcaktuara të cilat e shpërndajnë rrezikun mes disa njësive ekonomike nën kontroll të përbashkët, për shembull një shoqëri mëmë dhe filialet e veta, nuk janë skema me disa punëdhënës.
- 34A Një njësi ekonomike që merr pjesë në një skemë të tillë, duhet të marrë informacion për skemën si të tërë, të matur në përputhje me SNK 19, në bazë të supozimeve që aplikohen për skemën në tërësi. Nëse ka një akt-marrëveshje ose një politikë të shprehur për t'ua ngarkuar kostot e përfitimeve të përcaktuara neto për skemën si të tërë, të matur në përputhje me SNK 19, njësive ekonomike individuale të grupit, njësia ekonomike, në pasqyrat financiare individuale, njih kostot e përfitimeve të përcaktuara neto të ngarkuar. Nëse nuk ka një akt-marrëveshje apo politikë të tillë, kostoja e përfitimeve të përcaktuara neto njihet në pasqyrat financiare individuale të njësive ekonomike të grupit, e cila është ligjërisht mbështetësi financiar i skemës. Njësitë e tjera ekonomike të grupit, në pasqyrat financiare individuale, njohin një kosto të barabartë me kontributet e tyre të pagueshme për periudhën.
- 34B Pjesëmarrja në një skemë të tillë është një transaksion me palë të lidhura për secilën njësi ekonomike të grupit. Për rrjedhojë, njësia ekonomike, në pasqyrat financiare individuale, jep këto informacione shpjeguese:
- (a) akt-marrëveshjen ose politikën e shprehur për ngarkimin e kostos së përfitimeve të përcaktuara neto ose faktin që nuk ka një politikë të tillë.
  - (b) politikën për përcaktimin e kontributit që duhet të paguajë njësia ekonomike.
  - (c) nëse njësia ekonomike kontabilizon një shpërndarje të kostos së përfitimeve të përcaktuara neto në përputhje me paragrafin 34A, të gjithë informacionin për skemën në tërësi, në përputhje me paragrafët 120-121.
  - (d) nëse njësia ekonomike kontabilizon kontributin e pagueshëm për periudhën në përputhje me paragrafin 34A, informacionin për skemën në tërësi, që kërkohej në përputhje me paragrafët 120A(b)-(e), (j), (n), (o), (q) dhe 121. Nuk kërkohej informacionet e tjera shpjeguese që kërkon paragrafi 120A.

35 [Fshirë]

Skemat shtetërore

- 36 **Një njësi ekonomike e kontabilizon skemën shtetërore njësoj me skemën me disa punëdhënës (shih paragrafët 29 dhe 30).**
- 37 Skemat shtetërore krijohen me ligj për të mbuluar të gjitha njësitë ekonomike (ose të gjitha njësitë ekonomike të një kategorie të veçantë, për shembull të një industrie të veçantë) dhe administrohen nga pushteti qendror ose vendor, ose nga një organ tjetër (për shembull, një agjenci autonome e krijuar posaçërisht për këtë qëllim) që nuk është nën kontrollin apo influencën e njësisë ekonomike raportuese. Disa skema të krijuara nga një njësi ekonomike japin si përfitime të detyrueshme, që jepen në vend të përfitimeve që do mbuloheshin nga një skemë shtetërore, ashtu edhe përfitime vullnetare. Këto skema nuk janë skema shtetërore.
- 38 Skemat shtetërore karakterizohen si skema me përfitime të përcaktuara ose skema me kontribute të përcaktuara për nga natyra, në bazë të detyrimit që ka njësia ekonomike në kuadër të skemës. Shumë skema shtetërore financohen mbi bazën “pay as you go” (paguaj aq sa ke): në këtë rast, kontributet caktohen në nivelin që pritet të jetë i mjaftueshëm për të paguar përfitimet e kërkuara që maturohen në po atë periudhë; çdo përfitim i ardhshëm i fituar gjatë periudhës aktuale do të paguhet me anë të kontributeve të ardhshme. Megjithatë, në shumë skema shtetërore, njësia ekonomike nuk e ka detyrimin ligjor apo konstruktiv për t’i paguar këto përfitime të ardhshme: detyrimi i vetëm që ka është të paguajë detyrimet kur janë të pagueshme dhe kur njësia ekonomike ndërpret marrëdhëniet e punës me anëtarët e skemës shtetërore, ajo nuk ka më detyrimin për të paguar përfitimet e fituara nga punonjësit e vet gjatë viteve të mëparshme. Për këtë arsye, skemat shtetërore, zakonisht, janë skema me kontribute të përcaktuara. Megjithatë, në ato raste të pakta kur një skemë shtetërore është skemë me përfitime të përcaktuara, njësia ekonomike aplikon trajtimin e përcaktuar në paragrafët 29 dhe 30.

Përfitimet e siguruar

- 39 **Një njësi ekonomike mund të paguajë prime sigurimi për të financuar një skemë përfitimesh të pas-punësimit. Këtë skemë njësia ekonomike e trajton si skemë me kontribute të përcaktuara, nëse njësia ekonomike nuk ka detyrimin ligjor ose konstruktiv (drejtpërdrejt ose indirekt, përmes skemës) për:**
- (a) për t’ua paguar punonjësve përfitimet drejtpërdrejt kur maturohen; ose
  - (b) për të paguar shumën të tjera nëse siguroesi nuk i paguan të gjitha përfitimet e ardhshme të punonjësve, që lidhen me shërbimin e punonjësve në periudhën aktuale dhe ato të mëparshme.
- Nëse njësia ekonomike e ruan një detyrim të tillë ligjor ose konstruktiv, ajo e trajton skemën si skemë me përfitime të përcaktuara.
- 40 Nuk është nevoja që përfitimet e siguruar me anë të një kontrate sigurimi të kenë një marrëdhënie të drejtpërdrejtë apo automatike me detyrimin e njësisë ekonomike për përfitimet e punonjësve. Skemat e përfitimeve të pas-punësimit që kërkojnë kontrata sigurimi i nënshtrohen të njëjtit dallim midis kontabilitetit dhe financimit sikurse edhe skemat e tjera të financuara.
- 41 Kur një njësi ekonomike financon një detyrim për përfitime të pas-punësimit përmes kontributit në një police sigurimi në kuadër të së cilës njësia ekonomike (drejtpërdrejt, ose indirekt përmes skemës, përmes mekanizmit për vendosjen e primeve të ardhshme ose përmes një marrëdhënieje me siguroesin si palë e lidhur) ruan një detyrim ligjor ose konstruktiv, pagimi i primeve nuk përbën një skemë me kontribute të përcaktuara. Në këtë rast njësia ekonomike:
- (a) e kontabilizon një policë sigurimi kualifikuese si një aktiv të skemës (shih paragrafin 7); dhe
  - (b) i njeh policat e tjera të sigurimit si të drejta rimbursimi (nëse policat plotësojnë kriteret e paragrafit 104A).
- 42 Kur një policë sigurimi është në emër të një pjesëmarrësi të specifikuar të skemës ose të një grupi të pjesëmarrësve të skemës dhe njësia ekonomike nuk ka detyrimin ligjor ose konstruktiv për të mbuluar humbjet nga polica, njësia ekonomike nuk ka asnjë detyrim për t’ua paguar përfitimet punonjësve dhe përgjegjësinë e vetme për t’i paguar përfitimet e ka siguroesi. Pagimi i primeve fikse në kuadër të kontratave të tilla, në thelb është një shlyerje e detyrimit për përfitimet e punonjësve dhe jo një investim për ta përmbyshur detyrimin. Kështu, njësia ekonomike nuk ka më një aktiv apo një pasiv. Për rrjedhojë, njësia ekonomike i trajton pagesa të tilla si kontribute që futen në skemën me kontribute të përcaktuara.

Përfitimet e pas-punësimit: skemat me kontribute të përcaktuara

- 43 Kontabilizimi i skemave me kontribute të përcaktuara nuk është i komplikuar sepse detyrimi i njësisë raportuese për secilën periudhë përcaktohet nga shumat që duhen dhënë si kontribut për këtë periudhë. Po kështu, nuk kërkojnë hipoteza aktuariale për të matur detyrimin ose shpenzimin dhe nuk ka mundësi të ketë fitim ose humbje

neto aktuariale. Për më tepër, detyrimet maten të paskontuara, me përjashtim të rastit kur nuk maturohen tërësisht brenda 12 muajsh pas mbylljes së periudhës në të cilën e realizojnë punonjësit shërbimin e lidhur me to.

Njohja dhe matja

- 44 Kur një punonjës i ka shërbyer një njësie ekonomike gjatë një periudhe, njësia ekonomike duhet të njohë kontributet e pagueshme në një skemë me kontribute të përcaktuara në këmbim të këtij shërbimi:
- (a) si pasiv (shpenzim i konstatuar), pasi zbritet kontributi që është paguar. Nëse kontributi që është paguar është më i madh se kontributi që duhet paguar për shërbimin përpara datës së blinacit, njësia ekonomike e njeh këtë tepëri si aktiv (shpenzim të parapaguar) për atë sa ky parapagim do të çojë, për shembull, në një zbritje të pagesave të ardhshme ose në një rikthim të parave; dhe
  - (b) si shpenzim, nëse ndonjë Standard tjetër nuk kërkon apo lejon përfshirjen e kontributeve në koston e një aktivi (për shembull, shih SNK 2 *Inventarët* dhe SNK 16 *Aktivet afatgjatë materiale*).
- 45 Kur kontributet e një skeme me kontribute të përcaktuara nuk maturohen tërësisht brenda 12 muajve pas mbylljes së periudhës në të cilën i realizojnë punonjësit shërbimet e lidhura me to, ato skutohen duke përdorur normën e skontimit të specifikuar në paragrafin 78.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 46 Një njësia ekonomike duhet të bëjë të ditur shumën e njohur si shpenzim për skemat me kontribute të përcaktuara.
- 47 Kur e kërkon SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*, njësia ekonomike jep informacion për kontributet e dhëna në skemën me kontribute të përcaktuara për personelin drejtues kryesor.

Përfitimet e pas-punësimit: skemat me përfitime të përcaktuara

- 48 Kontabilizimi i skemave me përfitime të përcaktuara është kompleks, sepse kërkohen hipoteza aktuariale për të matur detyrimin dhe shpenzimin, dhe ekziston një mundësi për fitime dhe humbje neto aktuariale. Për më tepër, detyrimet maten mbi një bazë të skontuar sepse mund të shlyhen shumë vjet pasi t'i kenë kryer punonjësit shërbimin e lidhur me to.

Njohja dhe matja

- 49 Skemat me përfitime të përcaktuara mund të jenë të pafinancuara, ose mund të financohen tërësisht ose pjesërisht me kontribute nga një njësia ekonomike dhe ndonjëherë, edhe nga punonjësit e saj, që i jepen një njësie ekonomike, ose nga fondi i cili ligjërisht është i ndarë nga njësia ekonomike raportuese dhe, nga e cila paguhen përfitimet e punonjësve. Paga e përfitimeve të financuara kur maturohen, varet jo vetëm nga pozicioni financiar dhe performanca e investimeve të fondit por edhe nga aftësia (dhe vullneti) e njësisë ekonomike për të mbuluar ndonjë diferencë në aktivet e fondit. Për rrjedhojë, në thelb, njësia ekonomike pranon rreziqet aktuariale dhe të investimit që lidhen me skemën. Kështu, shpenzimi i njohur për një skemë me përfitime të përcaktuara jo me domosdo është shuma e kontributit që duhet paguar për periudhën.
- 50 Kontabilizimi që u bën një njësia ekonomike skemave me përfitime të përcaktuara kërkon këto hapa:
- (a) përdorimi i teknikave aktuariale për të bërë një çmuarje të besueshme të shumës së përfitimit që kanë fituar punonjësit në këmbim të shërbimit të tyre në periudhën aktuale dhe ato të mëparshme. Kjo i kërkon një njësie ekonomike të përcaktojë se sa përfitim u ngarkohet periudhave të mëparshme dhe asaj ekzistuese (shih paragrafët 67-71) dhe të bëjë çmuarje (hipoteza aktuariale) në lidhje me variablat demografike (si për shembull, qarkullimi dhe vdekshmëria e punonjësve) dhe variablat financiare (si për shembull, rritjet e ardhshme të pagave dhe kostove mjekësore) të cilat do të kenë ndikim në koston e përfitimit (shih paragrafët 72-91);
  - (b) skontimi i këtij përfitimi duke përdorur metodën e kreditimit për njësi të projektuar për të përcaktuar vlerën aktuale të detyrimit për përfitimet e përcaktuara dhe koston aktuale të shërbimit (shih paragrafët 64-66);
  - (c) përcaktimi i vlerës së drejtë të aktiveve të skemës (shih paragrafët 102-104);
  - (d) përcaktimi i shumës gjithsej të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale dhe i shumës së fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale që do të njihen (shih paragrafët 92-95);

- (e) kur është futur ose është ndryshuar një skemë, përcaktimi i kostos së shërbimit të shkuar (shih paragrafët 96-101); dhe
- (f) kur është reduktuar ose është shlyer një skemë, përcaktimi i fitimit ose humbjes përkatëse (shih paragrafët 109-115).

Kur një njësi ekonomike ka më shumë se një skemë me përfitime të përcaktuara, njësi ekonomike i aplikon këto procedura veças për secilën skemë materiale.

- 51 Në disa raste, çmuarjet, mesataret dhe llogaritjet e shkurtuara mund të ofrojnë një përafrim të besueshëm të llogaritjeve të hollësishme të ilustruara në këtë Standard.

Kontabilizimi i detyrimit konstruktiv

- 52 Një njësi ekonomike kontabilizon jo vetën detyrimin e vet ligjor që rrjedh nga kushtet formale të një skeme me përfitime të përcaktuara, por edhe çdo detyrim konstruktiv që lind nga praktikë e njësisë ekonomike. Praktikë joformale sjellin një detyrim konstruktiv atëherë kur njësi ekonomike nuk ka alternativë tjetër realiste përveç se t'i paguajë përfitimet e punonjësve. Shembull i një detyrimi konstruktiv është kur një ndryshim i praktikave joformale të njësisë ekonomike do të shkaktonte një dëm të papranueshëm ndaj marrëdhënieve të saj me punonjësit.
- 53 Kushtet formale të një skeme me përfitime të përcaktuara mund t'ia lejojnë një njësi ekonomike t'i japë fund detyrimit të vet në kuadër të skemës. Megjithatë, për një njësi ekonomike zakonisht është e vështirë që ajo të anulohet një skemë, kur punonjësit duhen mbajtur. Për rrjedhojë, në mungesë të informacionit që provon të kundërtën, kontabilizimi i përfitimeve të pas-punësimit merr si të mirëqënë faktin, që një njësi ekonomike e cila aktualisht është duke premtuar përfitime të tilla, do të vazhdojë të veprojë kështu, edhe për pjesën tjetër të jetës aktive në punë të punonjësve.

Bilanci

- 54 Shuma e njohur si pasiv për përfitime të përcaktuara është shuma gjithsej neto e këtyre vlerave:
- (a) vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara në datën e bilancit (shih paragrafin 64);
  - (b) plus fitimet neto aktuariale (minus humbjet neto aktuariale) që nuk janë njohur për shkak të trajtimit të parashikuar në paragrafët 92 dhe 93;
  - (c) minus kostot e shërbimit të shkuar që nuk është njohur ende (shih paragrafin 96);
  - (d) minus vlerën e drejtë në datën e bilancit të aktiveve të skemës (nëse ka) nga të cilat do të shlyhen drejtpërdrejt detyrimet (shih paragrafët 102-104).
- 55 Vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara është detyrimi bruto, përpara se të zbritet vlera e drejtë e aktiveve të skemës.
- 56 Një njësi ekonomike duhet të përcaktojë vlerën aktuale të detyrimeve për përfitime të përcaktuara dhe vlerën e drejtë të çdo aktivi të skemës me rregullsi të mjaftueshme në mënyrë që vlerat e njohura në pasqyrat financiare të mos ndryshojnë në mënyrë materiale nga vlerat që do të përcaktoheshin në datën e bilancit.
- 57 Ky Standard inkurajon, por nuk e kërkon, që një njësi ekonomike të angazhojë një aktuar të kualifikuar në menaxhimin e të gjitha detyrimeve me rëndësi materiale për përfitimet e pas-punësimit. Për arsye praktike, një njësi ekonomike mund t'i kërkojë një aktuari të kualifikuar të kryejë një vlerësim të hollësishëm të detyrimit përpara datës së bilancit. Pavarësisht kësaj, rezultatet e këtij vlerësimi aktualizohen për çdo transaksion me rëndësi materiale dhe për të gjitha ndryshimet e tjera me rëndësi materiale të kushteve (përfshirë edhe ndryshimet e normave të interesit dhe të çmimeve në treg) deri më datën e bilancit.
- 58 Vlera e përcaktuar sipas paragrafit 54 mund të jetë negative (një aktiv). Një njësi ekonomike e mat aktivin që del nga ky proces me vlerën më të vogël midis:
- (a) vlerës së përcaktuar sipas paragrafit 54; dhe
  - (b) shumës gjithsej të:
    - (i) humbjeve neto aktuariale të panjohura dhe kostos së shërbimit të shkuar (shih paragrafët 92, 93 dhe 96); dhe
    - (ii) vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të gatshme në formën e kthimeve të fondeve nga skema ose të uljeve të kontributeve të ardhshme në skemë. Vlera aktuale e këtyre përfitimeve ekonomike duhet të përcaktohet duke përdorur normën e skontimit të specifikuar në paragrafin 78.

- 58A** Aplikimi i paragrafit 58 nuk duhet të çojë në njohjen e një fitimi neto vetëm si rezultat i një humbjeje aktuariale ose i kostos së shërbimit të shkuar në periudhën aktuale ose në njohjen e një humbjeje vetëm si rezultat i një fitimi aktuarial në periudhën aktuale. Për rrjedhojë, njësia ekonomike njeh menjëherë sipas paragrafit 54, për aq sa ato linden gjatë përcaktimit të aktivit për përfitime të përcaktuara në përputhje me paragrafin 58(b):
- (a) humbjet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe koston e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale për pjesën me të cilën ato janë më të mëdha se rënia e vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të specifikuara në paragrafin 58(b)(ii). Nëse nuk ka ndryshim apo rritje të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike, të gjitha humbjet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe kosto e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale njihet menjëherë sipas paragrafit 54.
  - (b) fitimet neto aktuariale të periudhës aktuale, pasi zbritet kosto e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale për pjesën me të cilën ato janë më të mëdha se rritja e vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të specifikuara në paragrafin 58(b)(ii). Nëse nuk ka ndryshim apo rënie të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike, të gjitha fitimet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe kosto e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale njihet menjëherë sipas paragrafit 54.
- 58B** Paragrafi 58A aplikohet për një njësi ekonomike vetëm nëse, në fillim apo në fund të periudhës kontabël, ka një suficit^{*} në një skemë me përfitime të përcaktuara dhe, në bazë të kushteve ekzistuese të skemës, nuk mund ta rikuperojë tërësisht këtë suficit përmes rikthimit të fondeve apo përmes uljes së kontributeve të ardhshme. Në raste të tilla, kostoja e shërbimit të shkuar dhe humbjet aktuariale që linden gjatë periudhës, njohja e të cilave shtyhet në kohë sipas paragrafit 54, e rrit shumën e specifikuar në paragrafin 58(b)(i). Nëse kjo rritje nuk kompensohet përmes një zvogëlimi të barabartë të vlerës aktuale të përfitimeve të ardhshme të cilat i plotësojnë kushtet e njohjes sipas paragrafit 58(b)(i), ka një rritje të shumës neto gjithsej të specifikuar në paragrafin 58(b) dhe, për rrjedhojë, ka një fitim neto të njohur. Paragrafi 58A e ndalon njohjen e një fitimi në këto rrethana. Një efekt i kundërt lind në lidhje me fitimet aktuariale të cilat linden gjatë periudhës, njohja e të cilave shtyhet në kohë në bazë të paragrafit 54, për aq sa fitimet aktuariale i ulin humbjet aktuariale të panjohura të akumuluar. Paragrafi 58A ndalon njohjen e një humbjeje në këto rrethana. Për disa shembuj të aplikimit të këtij paragrafi, shih Shtojcën C.
- 59** Një aktiv mund të lindë kur një skemë me përfitime të përcaktuara është e mbi-financuar ose në disa raste të caktuara, kur njihen fitime aktuariale. Në raste të tilla, një njësi ekonomike njeh një aktiv sepse:
- (a) njësia ekonomike ka nën kontroll një burim, që është aftësia për ta përdorur suficitin për të krijuar përfitime të ardhshme;
  - (b) ky kontroll është rezultat i ngjarjeve të shkuara (kontributet e paguara nga njësia ekonomike dhe shërbimi i realizuar nga punonjësit); dhe
  - (c) njësia ekonomike ka në dispozicion përfitime ekonomike të ardhshme në formën e një uljeje të kontributeve të ardhshme ose në formën e një kthimi mjeteve monetare, ose drejtpërdrejt për njësinë ekonomike ose indirekt në drejtim të një skeme tjetër me deficit.
- 60** Kufiri i parashikuar në paragrafin 58(b) nuk e eliminon njohjen e vonuar në kohë të disa humbjeve të caktuara aktuariale (shih paragrafët 92 dhe 93) dhe të disa kostove të caktuara të shërbimit të shkuar (shih paragrafin 96), me përjashtim të rasteve të parashikuara në paragrafin 58A. Megjithatë, ky kufi nuk e shfuqizon opsionin e periudhës kalimtare të parashikuar në paragrafin 155(b). Paragrafi 120A(f)(iii) kërkon që njësia ekonomike të bëjë të ditur çdo shumë që nuk është njohur si aktiv për shkak të kufirit të vendosur në paragrafin 58(b).

^{*} Suficiti është një tepëricë e vlerës së drejtë të aktiveve të skemës mbi vlerën aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara.

Shembull që ilustron paragrafin 60	
Një skemë me përfitime të përcaktuara ka këto karakteristika:	
Vlera aktuale e detyrimit	1,100
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës	(1,190)
	(90)
Humbje aktuariale të panjohura	(110)
Kosto e shërbimi të shkuar	(70)
Rritja e panjohur e pasivit në momentin e përdorimit për herë të parë të Standardit në bazë të paragrafit 155(b)	(50)
Vlera negative e përcaktuar sipas paragrafit 54	(320)
Vlera aktuale e kthimeve të fondeve dhe e uljeve të kontributeve të ardhshme	90
<i>Kufiri i paragrafit 58(b) llogaritet si më poshtë:</i>	
Humbje aktuariale të panjohura	110
Kosto e shërbimit të shkuar	70
Vlera aktuale e kthimeve të fondeve dhe e uljeve të kontributeve të ardhshme	90
Kufiri	270
270 është më e vogël se 320. Për rrjedhojë, njësia ekonomike njeh një aktiv prej 270 dhe bën me dije se ky kufi e ka ulur vlerën kontabël neto të aktivitet me 50 (shih paragrafin 120A(f)(iii)).	

Fitimi ose humbja

- 61 Një njësi ekonomike njeh shumën gjithsej neto të vlerave të mëposhtme në fitim ose humbje, me përjashtim të rasteve kur ndonjë Standard tjetër kërkon ose lejon përfshirjen e tyre në koston e një aktivi:
- (a) kostoja e shërbimit aktual (shih paragrafët 63-91);
  - (b) kostoja e interesave (shih paragrafin 82);
  - (c) kthimi i pritur mbi aktivet e skemës (shih paragrafët 105-107) dhe mbi të drejtat e rimbursimit (shih paragrafin 104A);
  - (d) fitimet dhe humbjet neto aktuariale, sikurse kërkohen në përputhje me politikën kontabël të njësisë ekonomike (shih paragrafët 92-93D);
  - (e) kostoja e shërbimit të shkuar (shih paragrafin 96);
  - (f) efekti i reduktimeve ose shlyerjeve (shih paragrafët 109 dhe 110); dhe

(g) efekti i kufirit të paragrafit 58(b), nëse nuk njihet jashtë fitimit ose humbjes në bazë të paragrafit 93C.

- 62 Standardet e tjerë kërkojnë përfshirjen e disa kostove të caktuara të përfitimeve të punonjësve në koston e aktiveve siç janë inventarët ose aktivet afatgjata materiale (shih SNK 2 *Inventarët* dhe SNK 16 *Aktivët afatgjata materiale*). Çdo kosto e përfitimeve të pas-punësimit, të përfshira në koston e këtyre aktiveve, përfshin pjesën përkatëse të komponentëve të renditur në paragrafin 61.

Njohja dhe matja: vlera aktuale e detyrimeve për përfitime të përcaktuara dhe kostot e shërbimit aktual

- 63 Kostoja përfundimtare e një skeme me përfitime të përcaktuara mund të influencohet nga shumë variabla, siç janë pagat përfundimtare, qarkullimi dhe vdekshmëria, prirjet e kostove mjekësore dhe, për një skemë të financiar, fitimet nga investimi i aktiveve të skemës. Kostoja përfundimtare e skemës është e pasigurt dhe kjo pasiguri ka të ngjarë të vijojë për një periudhë të gjatë kohore. Për të matur vlerën aktuale të detyrimeve për përfitimet e pas-punësimit dhe koston përkatëse të shërbimit aktual, është e nevojshme:
- (a) të aplikohet një metodë e vlerësimit aktuarial (shih paragrafët 64-66);
  - (b) t'u ngarkohet përfitimi periudhave të shërbimit (shih paragrafët 67-71); dhe
  - (c) të ngrihen hipoteza aktuariale (shih paragrafët 72-91).

Metoda e vlerësimit aktuarial

- 64 Një njësi ekonomike përdor metodën e kreditimit për njësi të projektuar për të përcaktuar vlerën aktuale të detyrimeve të veta për përfitimet e përcaktuara dhe koston përkatëse të shërbimit aktual dhe, nëse ka, koston e shërbimit të shkuar.
- 65 Metoda e vlerësimit aktuarial (ndonjëherë e quajtur si metoda e përfitimeve të njohura përpjesëtimisht me shërbimin ose si metoda e përfitimit në bazë të viteve të shërbimit) konsideron se çdo periudhë shërbimi sjell një njësi shtesë të të drejtës së përfitimit (shih paragrafët 67-71) dhe e mat çdo njësi veças për të arritur deri në detyrimin përfundimtar (shih paragrafët 72-91).

Shembull që ilustron paragrafin 65

Një përfitim në trajtën e një shume të vetme, i barabartë me 1% të pagës përmbyllëse për çdo vit shërbimi, është i pagueshëm në përfundim të shërbimit. Paga në vitin 1 është 10000 dhe supozohet se rritet me 7% (progresive) çdo vit. Norma e skontimit e përdorur është 10% në vit. Tabela e mëposhtme tregon se si arrihet në detyrimin për një punonjës, i cili pritet të largohet në fund të vitit 5, duke supozuar se nuk ka ndryshime në hipotezat aktuariale. Për thjeshtësi, ky shembull nuk merr parasysh rregullimin shtesë që nevojitet për të pasqyruar probabilitetin se punonjësi mund të largohet nga njësia ekonomike më herët ose më vonë.

Viti	1	2	3	4	5
<i>Përfitimi që u ngarkohet:</i>					
– viteve të mëparshme	0	131	262	393	524
– vitit aktual (1% e pagës përmbyllëse)	131	131	131	131	131
– viteve të mëparshme dhe aktual	131	262	393	524	655

Shembull që ilustron paragrafin 65					
<i>Detyrimi në çelje</i>	–	89	196	324	476
<i>Interesi me 10%</i>	–	9	20	33	48
<i>Kosto e shërbimit aktual</i>	89	98	108	119	131
<i>Detyrimi në mbyllje</i>	89	196	324	476	655
Shënim:					
1.	<i>Detyrimi në çelje është vlera aktuale e përfitimit që i ngarkohet viteve të mëparshme.</i>				
2.	<i>Kostoja e shërbimit aktual është vlera aktuale e përfitimit që i ngarkohet vitit aktual.</i>				
3.	<i>Detyrimi në mbyllje është vlera aktuale e përfitimit që u ngarkohet viteve të mëparshme dhe atij aktual.</i>				

- 66 Njësia ekonomike e skanton të gjithë detyrimin për përfitimet e pas-punësimit, edhe sikur një pjesë e detyrimit të maturohet brenda 12 muajsh pas datës së bilancit.

Ngarkimi i përfitimeve periudhave të shërbimit

- 67 Gjatë përcaktimit të vlerës aktuale të detyrimeve të veta për përfitimet e përcaktuara dhe kostos përkatëse të shërbimit aktual dhe, nëse ka, kostos së shërbimit të shkuar, njësia ekonomike do ta ngarkojë përfitimin periudhave të shërbimit në bazë të formulës së përfitimeve të skemës. Megjithatë, nëse shërbimi i një punonjësi gjatë viteve të fundit çon në nivele materialisht më të larta përfitimi se shërbimi i viteve më të hershme, njësia ekonomike e ngarkon përfitimin mbi bazë lineare prej:
- (a) datës kur shërbimi i punonjësit çon në një përfitim në bazë të skemës (pavarësisht nëse përfitimet janë apo jo të kushtëzuara në shërbimin e ardhshëm); deri në
  - (b) datën kur shërbimi i punonjësit çon në një vlerë jo materiale të përfitimeve të mëtejshme në bazë të skemës, e cila nuk vjen nga rritjet e mëtejshme të pagës.
- 68 Metoda e kreditimit për njësi të projektuar kërkon që një njësi ekonomike t'ia ngarkojë përfitimin periudhës aktuale (me qëllim që të përcaktojë koston e shërbimit aktual) dhe periudhave aktuale e të mëparshme (me qëllim që të përcaktojë vlerën aktuale të detyrimeve për përfitimet e përcaktuara). Një njësi ekonomike e ngarkon përfitimin për periudhat në të cilat lind detyrimi për të dhënë përfitimet e pas-punësimit. Ky detyrim lind kur punonjësit kryejnë shërbimet në këmbim të përfitimeve të pas-punësimit, të cilat pritet që një njësi ekonomike t'i paguajë në periudhat raportuese të ardhshme. Teknikat aktuariale i japin mundësi një njësie ekonomike të matë këtë detyrim me besueshmëri të mjaftueshme për të justifikuar njohjen e një pasivi.

Shembuj që ilustrojnë paragrafin 68

1. Një skemë me përfitime të përcaktuara jep një përfitim me një shumë të vetme prej 100 në momentin e daljes në pension për çdo vit shërbimi.

Çdo viti i ngarkohet një përfitim prej 100. Kostoja e shërbimit aktual është vlera aktuale e 100. Vlera aktuale e detyrimit për përfitimeve të përcaktuara është vlera aktuale e 100, e shumëzuar me numrin e viteve të shërbimit deri në datën e bilancit.

Nëse përfitimi është i pagueshëm menjëherë kur punonjësi largohet nga njësi ekonomike, kostoja e shërbimit aktual dhe vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara, pasqyrojnë datën në të cilën pritët të largohet punonjësi. Pra, për shkak të efektit të skontimit, ato janë më pak se shumatat që do të përcaktoheshin, po qe se punonjësi do të largohej në datën e bilancit.

2. Një skemë jep një pension mujor prej 0,2% të pagës përmbyllëse për çdo vit shërbimi. Pensioni është i pagueshëm duke filluar nga moshë 65-vjeçare.

Çdo viti shërbimi i ngarkohet përfitimi i barabartë me vlerën aktuale, në datën e pritjes të daljes në pension, të një pensioni mujor sa 0,2% e pagës përmbyllëse të çmuar të pagueshëm duke filluar nga data e pritjes të daljes në pension deri në datën e pritjes të vdekjes. Kosto e shërbimit aktual është vlera aktuale e këtij përfitimi. Vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara është vlera aktuale e pagesave mujore të pensionit prej 0,2% të pagës përmbyllëse, e shumëzuar me numrin e viteve të shërbimit deri në datën e bilancit. Kosto e shërbimit aktual dhe vlera aktuale e detyrimit për përfitimet e përcaktuara skontohej sepse pagesat e pensionit fillojnë në moshën 65-vjeçare.

69

Shërbimi i punonjësit çon në lindjen e një detyrimi në bazë të skemës me përfitime të përcaktuara edhe sikur përfitimet të jenë të kushtëzuara me punësimin e ardhshëm (me fjalë të tjera, nuk është fituar ende e drejta për t'i marrë). Shërbimi i punonjësit përpara datës së kushtëzimit çon në lindjen e një detyrimi konstruktiv sepse, në çdo datë bilanci të mëpasshme, zvogëlohet vlera e shërbimit të ardhshëm që do të duhet të kryejë një punonjës përpara se të fitojë të drejtën për përfitimin. Gjatë matjes së detyrimit të saj për përfitimet e përcaktuara, një njësi ekonomike merr në konsideratë probabilitetin që disa punonjës mund të mos i përmbushin kërkesat kushtëzuese. Po kështu, edhe pse disa përfitime të caktuara të pas-punësimit, për shembull, përfitimet mjekësore të pas-punësimit, bëhen të pagueshme vetëm nëse ndodh një ngjarje e specifikuar kur një punonjës i ka ndërprerë marrëdhëniet e punës, krijohet një detyrim kur një punonjës kryen shërbimin që i jep të drejtën mbi përfitimin nëse ndodh ngjarja e specifikuar. Probabiliteti i ndodhjes së ngjarjes së specifikuar ndikon në matjen e detyrimit, por nuk përcakton nëse ekziston apo jo detyrimi.

Shembuj që ilustrojnë paragrafin 69

1. Një skemë paguan një përfitim prej 100 për çdo vit shërbimi. E drejta mbi përfitimet fitohet pas dhjetë vjet shërbimi.

Çdo viti i ngarkohet një përfitim prej 100. Në secilin prej dhjetë vjetëve të parë, kostoja e shërbimit aktual dhe vlera aktuale e detyrimit pasqyrojnë probabilitetin se punonjësi mund të mos i përfundojë dhjetë vjet shërbim.

2. Një skemë paguan një përfitim prej 100 për çdo vit shërbimi, duke përjashtuar shërbimin përpara moshës 25-vjeçare. E drejta mbi përfitimet fitohet menjëherë.

Asnjë përfitim nuk i ngarkohet shërbimit përpara moshës 25-vjeçare sepse shërbimi i kryer përpara kësaj date nuk çon në përfitime (të kushtëzuara apo të pakushtëzuara). Çdo viti të mëpasshëm i ngarkohet një përfitim prej 100.

70

Detyrimi rritet deri në datën kur shërbimi i mëtejshëm i punonjësit çon në një vlerë jo materiale të përfitimeve të mëtejshme. Për rrjedhojë, i gjithë përfitimi u ngarkohet periudhave që mbyllen në këtë datë ose përpara kësaj date. Përfitimi u ngarkohet periudhave të veçanta kontabël në bazë të formulës së përfitimeve të skemës. Megjithatë, nëse shërbimi i një punonjësi gjatë viteve të fundit çon në nivele materialisht më të larta përfitimi se shërbimi i viteve më të hershme, njësi ekonomike e ngarkon përfitimin në formë lineare deri në datën kur shërbimi i mëtejshëm i punonjësit nuk çon më në vlera materiale të përfitimeve të ardhshme. Kjo sepse shërbimi i punonjësit gjatë gjithë periudhës do të çojë përfundimisht në një përfitim në këtë nivel më të lartë.

Shembuj që ilustrojnë paragrafin 70

1. Një skemë paguan një përfitim me një shumë të vetme prej 1000 që kushtëzohet pas dhjetë vjet shërbimi. Skema nuk ofron asnjë përfitim tjetër për shërbimin e mëvonshëm.
Secilit prej dhjetë vjetëve të parë i ngarkohet një përfitim prej 100 (1000 pjesëtuar me 10). Në secilin prej dhjetë vjetëve të parë, kostoja e shërbimit aktual pasqyron probabilitetin se punonjësi mund të mos i përfundojë dhjetë vjet shërbim. Viteve të mëpasshme nuk u ngarkohet asnjë përfitim.
2. Një skemë u paguan një përfitim pensioni në një shumë të vetme prej 2000 të gjithë punonjësve të cilët janë ende në marrëdhënie pune në moshën 55-vjeçare pas 20 vjet shërbimi, ose të cilët janë ende në marrëdhënie pune në moshën 65-vjeçare, pa marrë në konsideratë kohëzgjatjen e shërbimit.
Për ata punonjës të cilët fillojnë punë përpara moshës 35-vjeçare, shërbimi çon në fillim, në përfitime në bazë të skemës në moshën 35-vjeçare (një punonjës mund të largohet në moshën 30-vjeçare dhe të kthehet në moshën 33-vjeçare, pa pasur asnjë efekt në vlerën ose kohën e përfitimeve). Këto përfitime kushtëzohen me shërbim të mëtejshëm. Po kështu, shërbimi pas moshës 55-vjeçare nuk çon në ndonjë vlerë materiale të përfitimeve të mëtejshme. Për këta punonjës, njësia ekonomike ngarkon një përfitim prej 100 (2000 pjesëtuar me 20) për secilin vit nga mosha 35-vjeçare deri në moshën 55-vjeçare.
Për punonjësit të cilët fillojnë punë midis moshës 35-vjeçare dhe 45-vjeçare, shërbimi pas njëzetë vjetësh shërbim nuk çon në ndonjë vlerë materiale të përfitimeve të mëtejshme. Për këta punonjës, njësia ekonomike ngarkon një përfitim prej 100 (2000 pjesëtuar me 20) për secilin prej njëzetë viteve të para.
Për punonjësit të cilët fillojnë punë pas moshës 55-vjeçare, shërbimi pas dhjetë vjetësh shërbim nuk çon në ndonjë vlerë materiale të përfitimeve të mëtejshme. Për këta punonjës, njësia ekonomike ngarkon një përfitim prej 200 (2000 pjesëtuar me 10) për secilin prej dhjetë viteve të para.
Për të gjithë punonjësit, kostoja e shërbimit aktual dhe vlera aktuale e detyrimit pasqyrojnë probabilitetin se punonjësi mund të mos e përfundojë periudhën e nevojshme të shërbimit.
3. Një skemë mjekësore pas-punësimi rimbursen 40% të kostove mjekësore të një punonjësi pas ndërprerjes së marrëdhënies të punës, nëse ky punonjës i ndërpret marrëdhëniet e punës pas më shumë se dhjetë vjetësh dhe më pak se njëzetë vjetësh shërbimi dhe 50% të këtyre kostove nëse punonjësi i ndërpret marrëdhëniet e punës pas njëzetë ose më shumë vjetësh shërbimi.
Në bazë të formulës së përfitimeve të skemës, njësia ekonomike i ngarkon 4% të vlerës aktuale të kostove mjekësore të pritura (40% pjesëtuar me dhjetë) secilit prej dhjetë vjetëve të parë dhe 1% (10% pjesëtuar me dhjetë) secilit prej dhjetë vjetëve të dytë. Kostoja e shërbimit aktual në secilin vit pasqyron probabilitetin se punonjësi mund të mos e përfundojë periudhën e nevojshme të shërbimit për të fituar një pjesë apo të gjithë përfitimet. Për punonjësit që priten të largohen brenda dhjetë vjetësh, nuk ngarkohet asnjë përfitim.
4. Një skemë mjekësore pas-punësimi rimbursen 10% të kostove mjekësore të një punonjësi pas ndërprerjes së marrëdhënies të punës nëse ky punonjës i ndërpret marrëdhëniet e punës pas më shumë se dhjetë vjetësh dhe më pak se njëzetë vjetësh shërbimi dhe 50% të këtyre kostove nëse punonjësi i ndërpret marrëdhëniet e punës pas njëzetë ose më shumë vjetësh shërbimi.
Shërbimi i një punonjësi gjatë viteve të fundit nuk çon në nivele materialisht më të larta përfitimi se shërbimi i viteve më të hershme. Për rrjedhojë, për punonjësit që priten të largohen pas njëzetë apo më shumë vjetësh, njësia ekonomike e ngarkon përfitimin në mënyrë lineare sipas paragrafit 68. Shërbimi pas njëzetë vjetësh nuk çon në ndonjë vlerë me rëndësi materiale të përfitimeve të mëtejshme. Për rrjedhojë, përfitimi që i ngarkohet secilit prej njëzetë vjetëve të parë është 2,5% e vlerës aktuale të kostove mjekësore të pritura (50% pjesëtuar me njëzetë).
Për punonjësit që priten të largohen midis dhjetë dhe njëzetë vjetësh, përfitimi që i ngarkohet secilit prej dhjetë vjetëve të parë është 1% e vlerës aktuale të kostove mjekësore të pritura. Për punonjësit që priten të largohen midis dhjetë dhe njëzetë vjetësh, përfitimi që i ngarkohet secilit prej dhjetë vjetëve të parë është 1% e vlerës aktuale të kostove mjekësore të pritura.
Për punonjësit që priten të largohen brenda dhjetë vjetësh, nuk ngarkohet asnjë përfitim.

- (a) për qëllime të paragrafit 67(b), rritjet e pagës nuk çojnë në përfitime të mëtejshme, edhe pse vlera e përfitimeve varet nga paga përmbyllëse; dhe
- (b) vlera e përfitimit që i ngarkohet çdo periudhë është një përqindje konstante e pagës me të cilët lidhet përfitimi.

Shembull që ilustron paragrafin 71

Punonjësit kanë të drejtë të marrin një përfitim prej 3% të pagës përmbyllëse për çdo vit shërbimi përpara moshës 55-vjeçare.

Përfitimi prej 3% e pagës përmbyllëse të vlerësuar i ngarkohet çdo viti deri në moshën 55-vjeçare. Kjo është data pas së cilës shërbimi i mëtejshëm i punonjësit nuk çon në ndonjë vlerë materiale të përfitimeve të mëtejshme në bazë të skemës. Pas kësaj moshe, shërbimit nuk i ngarkohet asnjë përfitim.

Hipotezat aktuariale

- 72 Hipotezat aktuariale duhet të jenë të paparagjykuara dhe reciprokisht të përputhshme.**
- 73** Hipotezat aktuariale janë çmuarjet më të mira të një njësie ekonomike në lidhje me variablat, të cilat do të përcaktojnë koston e ofrimit të përfitimeve të pas-punësimit. Hipotezat aktuariale përbëhen nga:
- (a) supozimet demografike për karakteristikat e ardhshme të punonjësve ekzistues dhe të ardhshëm (dhe personat në varësi të tyre) të cilët kanë të drejtë t'i marrin përfitimet. Supozimet demografike trajtojnë çështje të tilla si:
    - (i) vdekshmëria, si gjatë marrëdhënive të punës ashtu edhe pas ndërprerjes së tyre;
    - (ii) normat e qarkullimit të punonjësve, të paaftësisë në punë dhe të daljes në pension përpara moshës;
    - (iii) përqindja e pjesëtarëve të skemës që kanë persona në varësi, të cilët do të fitojnë të drejtën për të marrë përfitimet; dhe
    - (iv) përqindja e kërkesave për pagesë në bazë të skemave mjekësore; dhe
  - (b) supozimet financiare, që trajtojnë zëra të tilla si:
    - (i) norma e skontimit (shih paragrafët 78-82);
    - (ii) nivelet e ardhshme të pagave dhe përfitimeve (shih paragrafët 83-87);
    - (iii) në rastin e përfitimeve mjekësore, kostot mjekësore të ardhshme, përfshirë, në ato raste kur ka rëndësi materiale, koston e administrimit të kërkesave për rimbursim dhe të pagesave të përfitimeve (shih paragrafët 88-91); dhe
    - (iv) normën e prituri të kthimit mbi aktivet e skemës (shih paragrafët 105-107).
- 74** Hipotezat aktuariale janë të paparagjykuara nëse nuk janë as të pakujdesshme e as tejet konservative.
- 75** Hipotezat aktuariale janë të përputhshme reciprokisht nëse pasqyrojnë marrëdhëniet ekonomike midis faktorëve të tillë siç janë inflacioni, nivelet e rritjes së pagave, kthimi mbi aktivet e skemës dhe normat e skontimit. Për shembull, të gjitha hipotezat të cilat mbështeten në një nivel të caktuar inflacioni (siç janë hipotezat për normat e interesit dhe rritjet e pagave dhe të përfitimeve) në çdo periudhë të ardhshme marrin si të qenë të njëjtin nivel inflacioni në këtë periudhë.
- 76** Një njësi ekonomike e përcakton normën e skontimit dhe supozimet e tjera financiare në terma nominalë (të shprehur), përveç rasteve kur çmuarjet në terma realë (të rregulluara me inflacionin) janë më të besueshme, për shembull, në një ekonomi hiperinflacioniste (shih SNK 29 *Raportimi financiar në ekonominë hiperinflacioniste*), ose kur përfitimi është lidhur me një indeks dhe ka një treg të thellë të obligacioneve të lidhura me një indeks në të njëjtën monedhë dhe të njëjtat kushte.
- 77** **Hipotezat financiare duhet të mbështeten në pritshmërinë e tregut, në datën e bilancit, për periudhën gjatë së cilës duhet të shlyhen detyrimet.**

Hipotezat aktuariale: norma e skontimit

- 78** Norma e përdorur për të skontuar detyrimet për përfitimet e pas-punësimit (të financuara dhe të pafinancuara) përcaktohet duke u mbështetur në normat e kthimit të tregut mbi obligacionet tregtare të

cilësisë së lartë në datën e bilancit. Në vendet ku nuk ka treg të thellë për këto obligacione, përdoren normat e kthimit të tregut (në datën e bilancit) mbi obligacionet qeveritare. Monedha dhe maturimi i obligacioneve tregtare ose shtetërore duhet të përputhen me monedhën dhe maturimin e vlerësuar të detyrimeve për përfitimet e pas-punësimit.

- 79 Një hipotezë aktuariale e cila ka një efekt material është norma e skontimit. Norma e skontimit pasqyron vlerën në kohë të parasë por jo rrezikun aktuarial apo atë të investimit. Për më tepër, norma e skontimit nuk pasqyron rrezikun specifik të kredisë për njësinë ekonomike të cilin e mbajnë kreditorët e njësisë ekonomike, dhe as rrezikun që përvoja e ardhshme mund të ndryshojë nga hipotezat aktuariale.
- 80 Norma e skontimit pasqyron afatin e vlerësuar të pagesave të përfitimeve. Në praktikë, një njësi ekonomike shpesh e arrin një gjë të tillë duke aplikuar një normë skontimi mesatare të ponderuar e cila pasqyron kohën dhe shumën e vlerësuar të pagesave të përfitimeve dhe monedhën në të cilët duhet të paguhet përfitimet.
- 81 Në disa raste, mund të mos ketë një treg të thellë për obligacione me maturim mjaftueshmërisht të gjatë për t'ia përshtatur maturimit të të gjitha pagesave të përfitimeve. Në raste të tilla, një njësi ekonomike përdor normat aktuale të tregut me kohëzgjatje të përshtatshme për të skontuar pagesat më afatshkurtra dhe bën një çmuarje të normës së skontimit për maturimet më të gjata duke përdorur ekstrapolim të normave aktuale të tregut përgjatë kurbës së normave të kthimit. Vlera aktuale gjithsej e detyrimit për përfitime të përcaktuara nuk ka të ngjarë të jetë veçanërisht e ndjeshme ndaj normës së skontimit të aplikuar për atë pjesë të përfitimeve, që janë të pagueshme përtej maturimit përfundimtar të obligacioneve tregtare ose qeveritare.
- 82 Kostoja e interesit llogaritet duke shumëzuar normën e skontimit të përcaktuar në fillim të periudhës me vlerën aktuale të detyrimit për përfitimet e përcaktuara përgjatë gjithë periudhës, duke marrë në konsideratë të gjitha ndryshimet materiale të detyrimit. Vlera aktuale e detyrimit ndryshon nga pasivi i njohur në bilanc, sepse pasivi njihet pasi zbritet vlera e drejtë e aktiveve të skemës dhe sepse, disa fitime dhe humbje neto aktuariale si edhe disa kosto të shërbimit të shkruar nuk njihen menjëherë. [Shtojcë A ilustron, mes të tjerash, edhe llogaritjen e kostos së interesit.]

Hipotezat aktuariale: pagat, përfitimet e tjera dhe kostot shëndetësore

- 83 **Detyrimet për përfitimet e pas-punësimit maten mbi një bazë e cila pasqyron:**
- (a) rritjet e vlerësuara të pagave në të ardhmen;
  - (b) përfitimet e parashikuara në kushtet e skemës (ose që lindin nga detyrimi konstruktiv i cili shkon përtej këtyre kushteve) në datën e bilancit; dhe
  - (c) ndryshimet e vlerësuara të ardhshme të nivelit të përfitimeve shtetërore, të cilat do të kenë ndikim në përfitimet e pagueshme në bazë të skemës me përfitime të përcaktuara, atëherë dhe vetëm atëherë, kur:
    - (i) këto ndryshime hyjnë në fuqi përpara datës së bilancit; ose
    - (ii) historia e shkruar ose informacione të tjera të besueshme, tregojnë se këto përfitime shtetërore do të ndryshojnë në një mënyrë të parashikueshme për shembull, në përputhje me ndryshimet e ardhshme të niveleve të përgjithshme të çmimeve ose të niveleve të përgjithshme të pagave.
- 84 Çmuarjet e rritjeve të ardhshme të pagave marrin në konsideratë inflacionin, vjetërsinë në punë, ngritjen në detyrë dhe faktorë të tjerë përkatës, siç janë kërkesa dhe oferta në tregun e punës.
- 85 Nëse kushtet formale të skemës (ose detyrimi konstruktiv, i cili shkon përtej këtyre kushteve) i kërkojnë njësisë ekonomike t'i ndryshojë përfitimet në periudhat e ardhshme, matja e detyrimit pasqyron edhe këto ndryshime. Për shembull, kështu ndodh kur:
- (a) njësia ekonomike ka një histori të rritjes së përfitimeve për shembull, për të zbutur efektet e inflacionit dhe nuk ka indikacion se kjo praktikë do të ndryshojë në të ardhmen; ose
  - (b) fitimet neto aktuariale janë njohur më parë në pasqyrat financiare dhe njësia ekonomike ka detyrimin, ose përmes kushteve formale të skemës (ose përmes një detyrimi konstruktiv, i cili shkon përtej këtyre kushteve) ose nga legjislacioni, për ta përdorur suficitin e skemës në të mirë të pjesëmarrësve të skemës) shih paragrafin 98(c)).
- 86 Hipotezat aktuariale nuk i pasqyrojnë ndryshimet e ardhshme të përfitimeve, të cilat nuk parashikohen në kushtet formale të skemës (ose nga një detyrim konstruktiv) në datën e bilancit. Ndryshime të tilla çojnë në:
- (a) kosto të shërbimit të shkruar, për aq sa ato i ndryshojnë përfitimet për shërbimin deri në momentin e ndryshimit; dhe
  - (b) kosto të shërbimit aktual për periudhat pas momentit të ndryshimit, për aq sa ato i ndryshojnë përfitimet për shërbimin pas momentit të ndryshimit.

- 87 Disa përfitime të pas-punësimit lidhen me variabla të tilla si niveli i përfitimeve të pensioneve shtetërore ose kujdesi shëndetësor shtetëror. Matja e përfitimeve të tilla pasqyron ndryshimet e pritura të këtyre variablave, në bazë të historisë së shkuar dhe të informacioneve të tjera besueshme.
- 88 **Supozimet për kostot mjekësore marrin në konsideratë ndryshimet e vlerësuara të ardhshme të kostos së shërbimeve mjekësore, që lindin si nga inflacioni ashtu edhe nga ndryshimet specifike të kostove mjekësore.**
- 89 Matja e përfitimeve mjekësore të pas-punësimit kërkon supozime për nivelet dhe shpeshtësinë e kërkesave të ardhshme për rimbursim dhe të kostos së kërkuar për të plotësuar këto kërkesa. Njësia ekonomike i çmon kostot e ardhshme mjekësore në bazë të të dhënave historike për përvojën e vetë njësisë ekonomike të plotësuar, nëse ka nevojë, me të dhëna historike të njësive ekonomike të tjera, shoqërive të sigurimeve, ofruesve të shërbimeve mjekësore ose të burimeve të tjera. Çmuarjet e kostove mjekësore të ardhshme marrin në konsideratë efektin e përparimit teknologjik, ndryshimet në përdorimin e kujdesit shëndetësor os në modelet e dhënies së tij, dhe ndryshimet në gjendjen shëndetësore të pjesëmarrësve të skemës.
- 90 Niveli dhe shpeshtësia e kërkesave për rimbursim janë veçanërisht të ndjeshme ndaj moshës, gjendjes shëndetësore dhe gjinisë së punonjësve (dhe personave në varësi të tyre) dhe mund të jenë të ndjeshme edhe ndaj faktorëve të tjerë siç është vendndodhja gjeografike. Për rrjedhojë, të dhënat historike të rregullohen për aq sa kjo përzierje demografike e popullsisë ndryshon nga ajo e popullsisë të përdorur si bazë për të dhënat historike. Ato rregullohen edhe atëherë kur ka informacion të besueshëm se nuk do të vazhdojnë prirjet historike.
- 91 Disa skema të kujdesit shëndetësor të pas-punësimit kërkojnë që punonjësit të japin kontributin e tyre për kostot mjekësore të mbuluara nga skema. Çmuarjet e kostove mjekësore të ardhshme mbajnë parasysh këto kontribute, në bazë të kushteve të skemës në datën e bilancit (ose në bazë të detyrimit konstruktiv, i cili shkon përtej këtyre kushteve). Ndryshimet e këtyre kontributeve të punonjësve çojnë në kosto të shërbimit të shkuar ose kur ka, në reduktime. Kostoja e plotësimit të kërkesave mund të ulet me përfitimet e marra nga shteti ose nga ofruesit e tjerë të shërbimeve mjekësore (shih paragrafët 83(c) dhe 87).

Fitimet dhe humbjet neto aktuariale

- 92 **Gjatë matjes së pasivit për përfitimeve të përcaktuara në përputhje me paragrafin 54, në pajtim me paragrafin 58A, njësia ekonomike njeh një pjesë (sikurse specifikohet në paragrafin 93) të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale si të ardhura ose shpenzime nëse fitimet dhe humbjet neto aktuariale progresive të panjohura në fund të periudhës paraardhëse të raportimit, do të ishin më të mëdha se vlera më e madhe midis:**

- (a) 10% e vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara në atë datë (përpara se të zbriten aktivet e skemës); dhe
- (b) 10% e vlerës së drejtë të aktiveve të skemës në atë datë.

Këta kufij llogariten dhe aplikohen veças për çdo skemë me përfitime të përcaktuara.

- 93 Përqindja e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale që duhet njohur për çdo skemë me përfitime të përcaktuara është tepërca që përcaktohet në bazë të paragrafit 92, e pjesëtuar me jetët mesatare të pritura të punës të mbetura të punonjësve që marrin pjesë në skemë. Megjithatë, një njësi ekonomike mund të përdorë çdo metodë sistematike, që sjell një njohje më të shpejtë të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale, me kusht që të zbatohet e njëjta bazë si për fitimet ashtu edhe për humbjet dhe që baza të aplikohet në mënyrë të njëjtë nga njëra periudhë në tjetrën. Një njësi ekonomike mund t'i aplikojë metoda të tilla sistematike për fitimet dhe humbjet neto aktuariale edhe nëse ato bien midis kufijve të specifikuar në paragrafin 92.
- 93A Nëse, sikurse e lejon paragrafi 93, një njësi ekonomike ndjek një politikë të njohjes së fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në periudhën në të cilën ato ndodhin, ajo mund t'i njohë ato jashtë fitimit ose humbjes, në përputhje me paragrafët 93B–93D, me kusht që këtë ta bëjë për:
- (a) të gjitha skemat me përfitime të përcaktuara; dhe
  - (b) të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale.
- 93B Fitimet dhe humbjet neto aktuariale, të njohura jashtë fitimit ose humbjes, sikurse e lejon paragrafi 93A, paraqiten në një pasqyrë të ndryshimeve në kapitalin neto me titull “Pasqyra e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura”, që përbëhet vetëm nga zërat e specifikuar në paragrafin 96 të SNK 1 (të ndryshuar në 2003). Njësia ekonomike nuk i paraqet fitimet dhe humbjet neto aktuariale në një pasqyrë të ndryshimeve në kapitalin neto sipas formatit me kolona të parashikuar në paragrafin 101 të SNK 1 dhe në asnjë format tjetër i cili përfshin zërat e specifikuar në paragrafin 97 të SNK 1.
- 93C Një njësi ekonomike e cila i njeh fitimet dhe humbjet neto aktuariale në përputhje me paragrafin 93A njeh edhe çdo rregullim, që lind nga kufiri i vendosur në paragrafin 58(b), jashtë fitimit ose humbjes në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.

- 93D Fitimet dhe humbjet neto aktuariale dhe rregullimet që lindin nga kufiri i vendosur në paragrafin 58(b), të cilat janë njohur jashtë fitimit ose humbjes në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve, njihen menjëherë në fitimin e pashpërndarë. Ato nuk njihen në fitimin ose humbjen në një periudhë të mëpasshme.
- 94 Fitimet dhe humbjet neto aktuariale mund të lindin nga rritjet ose uljet e vlerës aktuale të një detyrimi të përfitimeve të përcaktuara ose të vlerës së drejtë të çdo aktivi të lidhur të skemës. Shkaqet e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale përfshijnë, për shembull:
- (a) norma të larta ose të ulëta, që nuk priten, të qarkullimit të punonjësve, të daljes së parakohshme në pension ose të vdekshmërisë së punonjësve ose të rritjeve të pagave, përfitimeve (nëse kushtet formale apo konstruktive të një skeme parashikojnë rritje të përfitimeve për shkak të inflacionit) ose të kostove mjekësore;
  - (b) efekti i ndryshimeve të çmuarjeve të qarkullimit të punonjësve, të daljes herët në pension, ose të vdekshmërisë së punonjësve apo të rritjes së pagave, përfitimeve (nëse kushtet formale apo konstruktive të një skeme parashikojnë rritje të përfitimeve për shkak të inflacionit) ose të kostove mjekësore, për të ardhmen;
  - (c) efekti i ndryshimit të normës së skontimit; dhe
  - (d) diferencat midis kthimit faktik nga aktivet e skemës dhe kthimit të pritur mbi aktivet e skemës (shih paragrafët 105-107).
- 95 Në periudhën afatgjatë, fitimet dhe humbjet neto aktuariale mund të kompensojnë njëra tjetrën. Për rrjedhojë, çmuarjet e detyrimeve për përfitime të përcaktuara mund të shikohen si një diapazon (ose “korridor”) rreth çmuarjes më të mirë. I lejohet, por nuk i kërkohet, njësisë ekonomike t’i njohë fitimet dhe humbjet neto aktuariale të cilat bien brenda këtij diapazoni. Ky Standard i kërkon njësisë ekonomike të njohë, si minimum, një pjesë të specifikuar të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale të cilat bien jashtë një “korridorit” me plus ose minus 10%. [Shtojcë A ilustron, mes të tjerash, edhe llogaritjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale.] Ky Standard lejon edhe përdorimin e metodave sistematike të njohjes më të shpejtë, me kusht që këto metoda të plotësojnë kushtet e parashikuara në paragrafin 93. Për shembull, në këto metoda të lejuara përfshihet njohja e menjëhershme e të gjitha fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale që bien si brenda ashtu edhe jashtë “korridorit”. Paragrafi 155(b)(iii) shpjegon nevojën për të marrë në konsideratë çdo pjesë të panjohur të pasivit kalimtar gjatë kontabilizimit të fitimeve neto aktuariale të mëpasshme.

Kosto shërbimi e të kaluarës

- 96 Gjatë matjes së pasivit për përfitime të përcaktuara në bazë të paragrafit 54, njësisë ekonomike, në varësi të paragrafit 58A, e njeh koston e shërbimit të shkuar si shpenzim mbi një bazë lineare gjatë periudhës mesatare deri sa të jetë fituar e drejta për t’i marrë përfitimet. Për aq sa është fituar e drejta për t’i marrë përfitimet menjëherë pas futjes apo ndryshimit të një skeme me përfitime të përcaktuara, njësisë ekonomike e njeh menjëherë koston e shërbimit të shkuar.
- 97 Kostoja e shërbimit të shkuar lind kur njësisë ekonomike fut një skemë me përfitime të përcaktuara ose i ndryshon përfitimet e pagueshme të një skeme ekzistuese me përfitime të përcaktuara. Ndryshime të tilla bëhen në këmbim të shërbimit të punonjësve gjatë periudhës deri sa të jetë fituar e drejta për t’i marrë përfitimet në fjalë. Për rrjedhojë, kostoja e shërbimit të shkuar njihet gjatë kësaj periudhe, pavarësisht nëse kjo kosto ka të bëjë me shërbimin e punonjësve në periudhat e mëparshme. Kostoja e shërbimit të shkuar matet si ndryshim i pasivit që lind nga amendimi (shih paragrafin 64).

Shembull që ilustron paragrafin 97

Një njësi ekonomike administron një skemë pensionesh e cila jep një pension mujor prej 2% të pagës përmbyllëse për çdo vit shërbimi. E drejta mbi përfitimet fitohet pas pesë vjet shërbimi. Më 1 janar 20X5, njësisë ekonomike e përmirëson pensionin me 2,5% të pagës përmbyllëse për çdo vit shërbimi, duke filluar nga data 1 janar 20X1. Më datën e përmirësimit të pensionit, vlera aktuale e përfitimeve shtesë për shërbimin nga data 1 janar 20X1 deri më 1 janar 20X5 është si më poshtë:

Punonjës me më shumë se pesë vjet shërbim më 1/1/X5	150
Punonjës me më pak se pesë vjet shërbim më 1/1/X5 (periudha mesatare deri në fitimin e së drejtës për të marrë përfitimet: tre vjet)	120
	270

Shembull që ilustron paragrafin 97

Njësia ekonomike njeh menjëherë 150, sepse është fituar e drejta për t'i marrë këto përfitime. Njësia ekonomike njeh 120 me bazë lineare gjatë tre vjetëve nga data 1 janar 20X5.

98 Kostoja e shërbimit të shkuar përjashton:

- (a) efektin e diferencave midis rritjeve faktike dhe rritjeve të supozuara të pagave dhe detyrimit për të paguar përfitime për shërbimin e kryer në vitet e mëparshme (nuk ka kosto të shërbimit të shkuar sepse hipotezat aktuariale mundësojnë parashikimin e pagave);
- (b) nënvlerësimet dhe mbivlerësimet e rritjeve të lira të pensioneve, kur një njësi ekonomike ka detyrimin konstruktiv për të bërë rritje të tilla (nuk ka kosto të shërbimit të shkuar sepse hipotezat aktuariale i lejojnë rritje të tilla);
- (c) çmuarjet e rritjes së përfitimeve, të cilat janë rezultat i fitimeve neto aktuariale që janë njohur në pasqyrat financiare kur njësia ekonomike është e detyruar, ose përmes kushteve formale të një skeme (ose përmes një detyrimi konstruktiv që shkon përtej këtyre kushteve) apo nga legjislacioni, që të përdorë suficitin e skemës në formë përfitimi për pjesëmarrësit e skemës, edhe sikur rritja e përfitimeve të mos jetë dhënë ende formalisht (rritja përkatëse e detyrimit është një humbje neto aktuariale dhe jo një kosto e shërbimit të shkuar, shih paragrafin 85(b));
- (d) rritjen e përfitimeve për të cilat është fituar e drejta kur, në mungesë të përfitimeve të reja ose të përmirësuar, punonjësit i përmbushin kërkesat e fitimit të së drejtës për t'i marrë përfitimet (nuk ka kosto të shërbimit të shkuar sepse kostoja e vlerësuar e përfitimeve është njohur më parë si kosto e shërbimit aktual në momentin kur është kryer shërbimi); dhe
- (e) efektin e ndryshimit të skemës, i cili i pakëson përfitimet për shërbimin e ardhshëm (ky është rasti i një reduktimi).

99 Njësia ekonomike përpilon tabelën e amortizimit për koston e shërbimit të shkuar kur futen ose ndryshohen përfitimet. Do të ishte e pazbatueshme të mbaheshin të dhënat e hollësishme të nevojshme për të identifikuar dhe zbatuar ndryshimet e mëpasshme të kësaj table amortizimi. Për më tepër, ka të ngjarë që efekti të jetë material vetëm nëse ka një reduktim ose shlyerje të skemës. Për rrjedhojë, njësia ekonomike e ndryshon tabelën e amortizimit për koston e shërbimit të shkuar vetëm nëse ka një reduktim apo shlyerje të skemës.

100 Kur njësia ekonomike i redukton përfitimet e pagueshme në kuadër të një skeme ekzistuese me përfitime të përcaktuara, ulja përkatëse e pasivit për përfitime të përcaktuara njihet si kosto (negative) e shërbimit të shkuar gjatë periudhës mesatare deri sa të jetë fituar e drejta për të marrë pjesën e reduktuar të përfitimeve.

101 Kur njësia ekonomike i redukton disa përfitime të caktuara të pagueshme në kuadër të një skeme ekzistuese me përfitime të përcaktuara dhe, në të njëjtën kohë, rrit përfitime të tjera të pagueshme në kuadër të skemës për të njëjtët punonjës, njësia ekonomike e trajton këtë ndryshim si një ndryshim të vetëm neto.

Njohja dhe matja: aktivet e skemës

Vlera e drejtë e aktiveve të skemës

102 Vlera e drejtë e aktiveve të skemës zbritet kur përcaktohet shuma që njihet në bilanc në bazë të paragrafit 54. Kur nuk ka çmim tregu, bëhet një çmuarje e vlerës së drejtë të aktiveve të skemës. Për shembull, përmes skontimit të flukseve monetare të ardhshme të pritura duke përdorur një normë skontimi e cila pasqyron si rrezikun përkatës së aktiveve të skemës, ashtu edhe maturimin ose datën e pritur të heqjes nga pronësia të këtyre aktiveve (ose, nëse nuk kanë maturim, periudhën e pritur deri në momentin e shlyerjes së detyrimit të lidhur).

103 Aktivët e skemës nuk përfshijnë kontributet e papaguara, të cilat i detyrohet fondit njësia raportuese dhe as instrumentet financiare të patransferueshme, të emetuara nga njësia ekonomike dhe të mbajtura për shitje nga fondi. Aktiveve të skemës u zbriten ato pasive të fondit, të cilat nuk kanë lidhje me përfitimet e punonjësve, siç janë për shembull, pasivet tregtare dhe llogari të tjera të pagueshme dhe pasivet që lindin nga instrumentet financiarë derivativë.

104 Kur në aktivet e skemës janë përfshirë polica sigurimesh kualifikuese, të cilat përputhen në mënyrë ekzakte me vlerën dhe kohën e disa përfitimeve ose të gjitha përfitimeve të pagueshme në kuadër të skemës, vlera e drejtë e këtyre policave konsiderohet se është vlera aktuale e detyrimeve të lidhura, sikurse përshkruhet në paragrafin 54 (në varësi të reduktimit të kërkuar nëse nuk janë rikuperuar tërësisht shumat e arkëtueshme në kuadër të policave të sigurimit).

Rimbursimet

- 104A** Njësia ekonomike e njeh të drejtën e vet për rimbursim si aktiv më vete atëherë dhe vetëm atëherë kur është thuajse e sigurt se një pjesë ose të gjithë shpenzimin që kërkohet për të shlyer një detyrim për përfitime të përcaktuara do ta rimbursojë një palë tjetër. Njësia ekonomike e mat aktivin me vlerën e drejtë. Në të gjitha aspektet e tjera, njësia ekonomike e trajton këtë aktiv njëjloj si aktivet e skemës. Në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve, shpenzimi që ka të bëjë me një skemë me përfitime të përcaktuara mund të paraqitet në formë neto pasi i është zbritur shuma e njohur për rimbursimin.
- 104B** Ndonjëherë, një njësi ekonomike mund t'i drejtohet një pale tjetër, për shembull një shoqërie sigurimesh, për të paguar një pjesë ose të gjithë shpenzimin që kërkohet për të shlyer një detyrim për përfitime të përcaktuara. Policat kualifikuese të sigurimeve, sikurse përcaktohet në paragrafin 7, janë aktive të skemës. Njësia ekonomike i kontabilizon policat kualifikuese të sigurimeve njësoj si të gjitha aktivet e tjera të skemës, dhe nuk aplikon paragrafin 104A (shih paragrafët 39-42 dhe 104).
- 104C** Kur një policë sigurimi nuk është kualifikuese, atëherë kjo policë nuk është aktiv i skemës. Këto raste i trajton paragrafi 104A: njësia ekonomike njeh të drejtën për rimbursim në bazë të policës së sigurimit si aktiv më vete, dhe jo si zbritje gjatë përcaktimit të pasivit për përfitime të përcaktuara të njohur në bazë të paragrafit 54; në të gjitha aspektet e tjera, njësia ekonomike e trajton këtë aktiv njësoj si aktivet e skemës. Në veçanti, pasivi për përfitime të përcaktuara, i njohur në bazë të paragrafit 54 rritet (zvogëlohet) për aq sa mbeten të panjohura fitimet (humbjet) neto aktuariale progresive mbi detyrimin për përfitime të përcaktuara dhe mbi të drejtën e lidhur për rimbursim në bazë të paragrafëve 92 dhe 93. Paragrafi 120A(f)(iv) i kërkon njësisë ekonomike të japë një përshkrim të shkurtër të lidhjes midis të drejtës për rimbursim dhe detyrimit të lidhur me të.

Shembull që ilustron paragrafët 104A–104C	
Vlera aktuale e detyrimit	1,241
Fitimet aktuariale të panjohura	17
Pasivi i njohur në bilanc	1,258
Të drejtat sipas policave të sigurimeve, të cilat përputhen në mënyrë ekzakte me vlerën dhe kohën e disa përfitimeve të pagueshme në bazë të skemës. Këto përfitime kanë një vlerë aktuale prej 1,092.	1,092
Fitimeve aktuariale neto të panjohura prej 17 u janë zbritur fitimet aktuariale progresive mbi detyrimin dhe mbi të drejtat për rimbursim.	

- 104D Nëse e drejta për rimbursim lind në bazë të një police sigurimi, e cila përputhet në mënyrë ekzakte me vlerën dhe kohën e disa përfitimeve ose të gjitha përfitimeve të pagueshme në kuadër të skemës, vlera e drejtë e kësaj të drejte për rimbursim konsiderohet se është vlera aktuale e detyrimit të lidhur, sikurse përshkruhet në paragrafin 54 (në varësi të reduktimit të kërkuar nëse rimbursimi nuk është rikuperuar tërësisht).

Kthimi mbi aktivet e skemës

- 105 Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës është një përbërës i shpenzimit të njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve. Diferenca midis kthimit faktik mbi aktivet e skemës dhe kthimit të pritur mbi aktivet e skemës është një fitim ose humbje aktuariale neto; kjo përfshihet në fitimet dhe humbjet neto aktuariale mbi detyrimin për përfitime të përcaktuara gjatë përcaktimit të vlerës neto, e cila krahasohet me kufijtë e “korridorit” 10% të specifikuar në paragrafin 92.
- 106 Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës mbështetet në pritjet e tregut në fillim të periudhës, në lidhje me kthimet gjatë gjithë jetës së detyrimit përkatës. Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës pasqyron ndryshimet e vlerës së drejtë të aktiveve të skemës të mbajtura gjatë periudhës si rezultat i kontributeve faktike që i paguhen fondit dhe i përfitimeve që paguan fondit.

Shembull që ilustron paragrafin 106	
Më 1 janar 20X1, vlera e drejtë e aktiveve të skemës ishte 10000, ndërsa fitimet neto aktuariale progresive të panjohura ishin 760. Më 30 qershor 20X1, skema pagoi përfitime prej 1900 dhe arkëtoi kontribute prej 4900. Më 31 dhjetor 20X1, vlera e drejtë e aktiveve të skemës ishte 15000, ndërsa vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara ishte 14792. Humbjet neto aktuariale mbi detyrimin për vitin 20X1 ishin 60.	
Më 1 janar 20X1, njësia raportuese ka bërë këto çmuarje, në bazë të çmimeve të tregut më atë datë:	
	%
Të ardhura nga interesat dhe dividendët pas tatimit, të pagueshme nga fondit	9.25
Fitime neto të realizuara dhe të parealizuara mbi aktivet e skemës (pas tatimit)	2.00
Kostot e administrimit	(1.00)
Norma e pritur e kthimit	10.25

Shembull që ilustron paragrafin 106	
<i>Për vitin 20X1, kthimi i pritur dhe ai faktik mbi aktivet e skemës janë si më poshtë:</i>	
<i>Kthimi mbi 10000 të mbajtura për 12 muaj me 10.25%</i>	1,025
<i>Kthimi mbi 3000 të mbajtura për gjashtë muaj me 5% (e barasvlershme me 10.25% në vit, e përbërë, çdo gjashtë muaj)</i>	150
<i>Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës për vitin 20X1</i>	1,175
<i>Vlera e drejtë e aktiveve të skemës më 31 dhjetor 20X1</i>	15,000
<i>Minus vlera e drejtë e aktiveve të skemës më 1 janar 20X1</i>	(10,000)
<i>Minus kontributet e arkëtuara</i>	(4,900)
<i>Plus përfitimet e paguara</i>	1,900
<i>Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës</i>	2,000
<i>Diferenca midis kthimit të pritur mbi aktivet e skemës (1175) dhe kthimit faktik mbi aktivet e skemës (2000) është fitim neto aktuarial prej 825. Për rrjedhojë, fitimet neto aktuariale të panjohura progresive janë 1525 (760 plus 825 minus 60). Në bazë të paragrafit 92, kufijtë e korridorit vendosen në 1500 (që është vlera më e madhe midis: (i) 10% të 15,000 dhe (ii) 10% të 14,792). Në vitin tjetër (20X2), njësia ekonomike njeh në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve një fitim neto aktuarial prej 25 (1525 minus 1500) të pjesëtuar me jetën e pritur mesatare të mbetur të punës të punonjësve në fjalë.</i> <i>Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës për vitin 20X2 mbështetet në pritjet e tregut më 1/1/X2 në lidhje me kthimet gjatë gjithë jetës së detyrimit.</i>	

- 107 Gjatë përcaktimit të kthimit të pritur dhe atij faktik mbi aktivet e skemës, njësia ekonomike i zbrit kostot e pritura administrative, me përjashtim të atyre të përfshira në hipotezat aktuariale, të përdorura për të matur detyrimin.

Kombinimet e biznesit

- 108 Në një kombinim biznesi, njësia ekonomike njeh aktivet dhe pasivet që lindin nga përfitimet e pas-punësimit me vlerën aktuale të detyrimit minus vlerën e drejtë të aktive të skemës (shih SNRF 3 *Kombinimet e bizneseve*). Vlera aktuale e detyrimit përfshin të gjithë përbërësit e mëposhtëm, edhe nëse subjekti i blerë nuk i ka njohur ende në datën e blerjes:
- (a) fitimet dhe humbjet neto aktuariale të cilat kanë lindur përpara datës së blerjes (pavarësisht nëse bien apo jo brenda “korridorit” prej 10%);
  - (b) koston e shërbimit të shkuar, e cila ka lindur nga ndryshimet e përfitimeve, ose nga futja e një skeme, përpara datës së blerjes; dhe
  - (c) shumat të cilat, në bazë të dispozitave kalimtare të paragrafit 155(b), njësia ekonomike e blerë nuk i ka njohur,

Reduktimet dhe shlyerjet

- 109** Njësia ekonomike i njeh fitimet ose humbjet nga reduktimet ose shlyerjet e një skeme me përfitime të përcaktuara, në kohën kur ndodh reduktimi ose shlyerja. Fitimi ose humbja neto nga një reduktim ose shlyerje përbëhet nga:
- (a) ndryshimi i vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara;
  - (b) ndryshimi i vlerës së drejtë të aktiveve të skemës;
  - (c) fitimet dhe humbjet neto aktuariale të lidhura dhe kostoja e shërbimit të shkuar, të cilat në bazë të paragrafëve 92 dhe 96, nuk kanë qënë njohur.
- 110** Përpara përcaktimit të efektit të reduktimit ose shlyerjes, njësia ekonomike duhet të rimatë detyrimin (dhe aktivet e lidhura të skemës, nëse ka) duke përdorur hipotezat aktuariale (përfshirë normat aktuale të interesit të tregut dhe çmimet të tjera aktuale të tregut).
- 111** Reduktimi ndodh kur një njësi ekonomike:
- (a) demonstroi se është e angazhuar për të bërë një reduktim të konsiderueshëm të numrit të punonjësve të mbuluar nga skema; ose
  - (b) amendon kushtet e një skeme përfitimesh të përcaktuara në mënyrë të atillë, që një element material i shërbimit të ardhshëm të punonjësve ekzistues nuk kualifikohet më për përfitime, ose do të kualifikohet vetëm për përfitime të reduktuara.
- Reduktimi mund të lindë nga një ngjarje e izoluar, siç është mbyllja e një linje prodhimi, ndërprerja e një operacioni ose pushimi apo pezullimi i një skeme. Një ngjarje është mjaftueshëmrisht materiale për të plotësuar kushtet si një reduktim nëse njohja e një fitimi apo humbje neto nga reduktimi do të kishte një efekt material mbi pasqyrat financiare. Reduktimet lidhen shpesh me një ristrukturim. Për rrjedhojë, njësia ekonomike e kontabilizon reduktimin në të njëjtën kohë me ristrukturimin e lidhur me të.
- 112** Shlyerja ndodh kur njësia ekonomike bëhet palë në një transaksion i cili eliminon të gjitha detyrimet e mëtejshme ligjore ose konstruktive për një pjesë ose për të gjitha përfitimet e ofruara në bazë të një skeme përfitimesh të përcaktuara për shembull, kur bëhet një pagesë me një shumë të njëhershme në mjete monetare për ose në emër të pjesëmarrësve të skemës në këmbim të të drejtave të tyre për të marrë përfitimet e përcaktuara të pas-punësimit.
- 113** Në disa raste, njësia ekonomike blen një policë sigurimi për të financuar një pjesë ose të gjitha përfitimet e punonjësve që lidhen me shërbimin e punonjësve në periudhën aktuale dhe ato të mëparshme. Blerja e një police të tillë nuk është shlyerje nëse njësia ekonomike vazhdon ta mbajë detyrimin ligjor ose konstruktiv (shih paragrafin 39) për të paguar shumën të tjerë nëse siguroesi nuk i paguan përfitimet e punonjësve të specifikuar në policën e sigurimit. Paragrafët 104A–104D trajtojnë njohjen dhe matjen e të drejtave të rimbursimit në kuadër të policave të sigurimit që nuk janë aktive të skemës.
- 114** Shlyerja ndodh së bashku me reduktimin nëse një skemë mbyllet në mënyrë të tillë që detyrimi shlyhet dhe skema pushon së ekzistuari. Megjithatë, mbyllja e një skeme nuk është reduktim apo shlyerje, nëse skema zëvendësohet me një skemë të re, e cila ofron përfitime të cilat në thelb janë identike.
- 115** Kur një reduktim lidhet vetëm me disa prej punonjësve të mbuluar nga skema, ose kur shlyhet vetëm një pjesë e detyrimit, fitimi ose humbja neto përfshin një përqindje përpjesëtimore të kostos së mëparshme të shërbimit të shkuar të panjohur dhe të fitimeve e humbjeve neto aktuariale të mëparshme (dhe të vlerave kalimtare të mbetura të panjohura në bazë të paragrafit 155(b)). Përqindja përpjesëtimore gjendet në bazë të vlerës aktuale të detyrimeve përpara dhe pas reduktimit ose shlyerjes, nëse nuk ka ndonjë bazë më racionale për rrethanat. Për shembull, mund të jetë e përshtatshme të aplikohet fitimi neto që lind nga reduktimi ose shlyerja e të njëjtës skemë për të eliminuar në fillim koston e panjohur të shërbimit të shkuar që lidhet me të njëjtën skemë.

Shembull që ilustron paragrafin 115

Një njësi ekonomike ndërpret një segment shfrytëzimi dhe punonjësit e segmentit që nuk vijon nuk do të fitojnë përfitime të mëtejshme. Ky është një reduktim pa një shlyerje. Duke përdorur hipotezat aktuariale (përfshirë normat e interesit aktuale të tregut dhe çmimet e tjera aktuale të tregut) menjëherë përpara reduktimit, njësi ekonomike ka një detyrim për përfitime të përcaktuara me vlerë aktuale neto prej 1,000, aktive të skemës me vlerë të drejtë prej 820 dhe fitime neto aktuariale progresive të panjohura prej 50. Njësi ekonomike ka filluar ta përdorë për herë të parë Standardin një vit më parë. Kjo e ka rritur pasivin neto me 100, gjë të cilën njësi ekonomike ka vendosur ta njohë gjatë pesë vjetëve (shih paragrafin 155(b)). Reduktimi e ul vlerën aktuale neto të detyrimit me 100 deri në 900.

Nga fitimet neto aktuariale të panjohura më parë dhe vlerat kalimtare, 10% (100/1,000) lidhet me atë pjesë të detyrimit e cila është eliminuar përmes reduktimit. Për rrjedhojë, efekti i reduktimit është si më poshtë:

	<i>Përpara reduktimit</i>	<i>Fitimi nga reduktimi</i>	<i>Pas reduktimit</i>
<i>Vlera aktuale neto e detyrimit</i>	<i>1,000</i>	<i>(100)</i>	<i>900</i>
<i>Vlera e drejtë e aktiveve të skemës</i>	<i>(820)</i>	<i>—</i>	<i>(820)</i>
	<i>180</i>	<i>(100)</i>	<i>80</i>
<i>Fitimet aktuariale të panjohura</i>	<i>50</i>	<i>(5)</i>	<i>45</i>
<i>Vlera kalimtare e panjohur (100 × 4/5)</i>	<i>(80)</i>	<i>8</i>	<i>(72)</i>
<i>Pasivi neto i njohur në bilanc</i>	<i>150</i>	<i>(97)</i>	<i>53</i>

Paraqitja**Kompensimi**

- 116 Njësi ekonomike e kompenson një aktiv që lidhet me një skemë kundrejt një pasivi që lidhet me një skemë tjetër, atëherë dhe vetëm atëherë, kur njësi ekonomike:
- (a) ka të drejtën e zbatueshme me ligj për ta përdorur suficitin e një skeme për të shlyer detyrimet që ka në kuadër të një skeme tjetër; dhe
  - (b) ka në mend ose ta shlyejë detyrimin mbi një bazë neto ose të realizojë suficit në një skemë dhe ta shlyejë në të njëjtën kohë detyrimin që ka në kuadër të skemës tjetër.
- 117 Kriteret e kompensimit janë të ngjashme me ato të vendosura për instrumentet financiare në SNK 32 *Instrumentet financiare, paraqitja*.

Dallimi afatshkurtër /afatgjatë

- 118 Disa njësi ekonomike bëjnë dallimin e aktiveve dhe pasiveve afatshkurtra nga aktivet dhe pasivet afatgjata. Ky Standard nuk specifikon nëse një njësi ekonomike duhet apo jo të bëjë dallimin midis pjesëve afatshkurtra dhe afatgjata të aktiveve dhe pasiveve që lindin nga përfitimet e pas-punësimit.

Përbërësit financiarë të kostove të përfitimeve të pas-punësimit

- 119 Ky Standard nuk specifikon nëse një njësi ekonomike duhet apo jo të paraqesë koston e shërbimit aktual, koston e interesave dhe kthimin e prituri mbi aktivet e skemës, përbërës të një zëri të vetëm të të ardhurave ose shpenzimeve në brendësi të pasqyrës së të ardhurave dhe shpenzimeve.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 120 Njësia ekonomike duhet të japë informacion shpjegues i mundëson përdoruesit e pasqyrave financiare të vlerësojnë natyrën e skemave me përfitime të përcaktuara dhe efektet financiare të ndryshimeve në këto skema gjatë periudhës.

- 120A Njësia ekonomike jep këto informacione shpjeguese për skemat me përfitime të përcaktuara:

- (a) politikën kontabël të njësisë ekonomike për fitimet dhe humbjet neto aktuariale.
- (b) një përshkrim të përgjithshëm të llojit të skemës.
- (c) një rakordim të tepricës në çelje dhe në mbyllje të vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara duke treguar veças, nëse duhet, efektet e periudhës që i ngarkohet secilit prej elementeve të mëposhtme:
  - (i) koston aktuale e shërbimit,
  - (ii) koston së interesave,
  - (iii) kontributeve të pjesëmarrësve të skemës,
  - (iv) fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale,
  - (v) ndryshimeve të kursit të këmbimit valutor mbi skemat të matura në një monedhë të ndryshme nga monedha e paraqitjes e njësisë ekonomike,
  - (vi) përfitimeve të paguara,
  - (vii) koston së shërbimit të kaluar,
  - (viii) kombinimeve të biznesit,
  - (ix) reduktimeve dhe
  - (x) shlyerjeve.
- (d) një analizë të detyrimit për përfitime të përcaktuara në lidhje me shumatat që lindin nga skemat, të cilat janë tërësisht të pafinancuara dhe shumatat që lindin nga skemat, të cilat janë tërësisht ose pjesërisht të financuara.
- (e) një rakordim të tepricave në çelje dhe në mbyllje të vlerës së drejtë të aktiveve të skemës dhe të tepricave në çelje dhe mbyllje të të drejtës për rimbursim, të njohur si aktiv në përputhje me paragrafin 104A, duke treguar veças, nëse duhet, efektet e periudhës që i ngarkohet secilit prej elementeve të mëposhtme:
  - (i) kthimit të prituri mbi aktivet e skemës,
  - (ii) fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale,
  - (iii) ndryshimeve të kursit të këmbimit valutor mbi skemat të matura në një monedhë të ndryshme nga monedha e paraqitjes e njësisë ekonomike,
  - (iv) kontributeve të punëdhënësve,
  - (v) kontributeve të pjesëmarrësve të skemës,
  - (vi) përfitimeve të paguara,
  - (vii) kombinimeve të biznesit dhe
  - (viii) shlyerjeve.
- (f) një rakordim të vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara në (c) dhe vlerës së drejtë të aktiveve të skemës në (e) me aktivet dhe pasivet e njohura në bilanc, duke treguar, si minimum:
  - (i) fitimet ose humbjet aktuariale neto që nuk janë njohur në bilanc (shih paragrafin 92);
  - (ii) kostot e shërbimeve të shkuara që nuk janë njohur në bilanc (shih paragrafin 96);

- (iii) çdo shumë që nuk është njohur si aktiv, për shkak të kufirit të vendosur në paragrafin 58(b);
  - (iv) vlerën e drejtë në datën e bilancit të së drejtës për rimbursim, të njohur si aktiv në përputhje me paragrafin 104A (me një përshkrim të shkurtër të lidhjes midis të drejtës së rimbursimit dhe detyrimit të lidhur me të); dhe
  - (v) shumat e tjera të njohura në bilanc.
- (g) shpenzimin gjithsej të njohur në fitim ose humbje për secilin prej elementeve të mëposhtme dhe zërat në të cilat janë përfshirë:
- (i) kostoja e shërbimit aktual;
  - (ii) kostoja e interesave;
  - (iii) kthimi i pritur mbi aktivet e skemës,
  - (iv) kthimi i pritur mbi të drejtën për rimbursim, të njohur si aktiv në përputhje me paragrafin 104A;
  - (v) fitimet dhe humbjet neto aktuariale;
  - (vi) kostoja e shërbimit të shkuar;
  - (vii) efekti i reduktimit ose shlyerjes; dhe
  - (viii) efekti i kufirit të paragrafit 58(b).
- (h) shumën gjithsej të njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura për secilin prej elementeve të mëposhtme:
- (i) fitimet dhe humbjet neto aktuariale; dhe
  - (iii) efekti i kufirit të paragrafit 58(b).
- (i) për njësitë ekonomike të cilat i njohin fitimet dhe humbjet neto aktuariale në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura në përputhje me paragrafin 93A, shumën progresive të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale të njohura në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- (j) për secilën kategori kryesore të aktiveve të skemës, që duhet të përfshijë, pa u kufizuar në to, instrumentet e kapitalit neto, instrumentet e borxhit, aktivet afatgjata të investuara dhe të gjitha aktivet e tjera, përqindjen ose vlerën me të cilën merr pjesë secila kategori në vlerën e drejtë të aktiveve gjithsej të skemës.
- (k) vlerat e përfshira në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës për:
- (i) secilën kategori të instrumenteve të veta financiare të njësisë ekonomike; dhe
  - (ii) ndonjë pasuri të zotëruar, ose aktivet në përdorim të njësisë ekonomike.
- (l) një përshkrim të bazës së përdorur për të përcaktuar normën e përgjithshme të pritur të kthimit mbi aktivet, përfshirë efektin e kategorive kryesore të aktiveve të skemës.
- (m) kthimin faktik mbi aktivet e skemës, si edhe kthimin faktik mbi të drejtën për rimbursim të njohur si aktiv në përputhje me paragrafin 104A.
- (n) hipotezat aktuariale kryesore të përdorura në datën e bilancin, përfshirë, kur duhet:
- (i) normat e skontimit;
  - (ii) normat e pritura të kthimit mbi aktivet e skemës për periudhat e paraqitura në pasqyrat financiare;
  - (iii) normat e pritura të kthimit për periudhat e paraqitura në pasqyrat financiare mbi të drejtën për rimbursim të njohur si aktiv në përputhje me paragrafin 104A.
  - (iv) normat e pritura të rritjeve të pagave (dhe të ndryshimeve të një indeksi ose variabli të përcaktuar në kushtet formale ose konstruktive të një skeme si bazë për rritjet e ardhshme të përfitimeve);
  - (v) normat e prirjeve të kostove mjekësore; dhe
  - (vi) çdo hipotezë aktuariale tjetër materiale të përdorur.
  - (vii) njësia ekonomike duhet të japë informacione shpjeguese për çdo hipotezë aktuariale në terma absolutë (për shembull, si përqindje absolute) dhe jo thjesht si një marzh midis përqindjeve të ndryshme ose variabla të tjera.

- (o) efektin e një rritjeje me një pikë përqindjeje dhe efektin e një rënijeje me një pikë përqindjeje në normat e prirjeve të kostove mjekësore të supozuara mbi:
- (i) shumën e bashkuar të komponentëve të kostos së shërbimit aktual dhe përbërësve të kostos së interesit në kostot mjekësore neto periodike të pas-punësimit; dhe
  - (ii) detyrimin e akumuluar për përfitime të pas-punësimit për kostot mjekësore.
- Për qëllimet e dhënies së këtij informacioni, të gjitha supozimet e tjera mbahen konstante. Për skemat që ushtrojnë aktivitet në kushtet e inflacionit të lartë, informacioni duhet të jetë efekt i një rritjeje ose zvogëlimi me përqindjeje i normës së prirjes të kostove mjekësore të supozuara me një rëndësi të ngjashme me një pikë përqindjeje në një mjedis me inflacion të ulët.
- (p) shumat për periudhën vjetore aktuale dhe katër periudhat e mëparshme të:
- (i) vlerës aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara, vlerës së drejtë të aktiveve të skemës dhe suficitit ose deficitit të skemës; dhe
  - (ii) rregullimeve të llogarisë së eksperiencës që lindin nga:
    - (A) pasivet e skemës të shprehura ose si (1) vlerë ose (2) përqindje të pasiveve të skemës në datën e bilancit dhe
    - (B) aktivet e skemës të shprehura ose si (1) vlerë ose (2) përqindje të aktiveve të skemës në datën e bilancit.
- (q) vlerësimi më i mirë i punëdhënësit me t'u përcaktuar në mënyrë të arsyeshme në lidhje me kontributet e pritura për tu paguar skemës gjatë periudhës vjetore që fillon pas datës së bilancit.
- 121 Paragrafi 120A(b) kërkon një përshkrim të përgjithshëm të llojit të skemës. Një përshkrim i tillë, për shembull, bën dallimin midis skemave të pensioneve të bazuar në pagën e shesht, nga skemat e pensioneve të bazuara në pagën përmbyllëse dhe nga skemat mjekësore të pas-punësimit. Përshkrimi i skemës duhet të përfshijë praktikën joformale të cilat çojnë në detyrime konstruktive të përfshira në matjen e detyrimit për përfitime të përcaktuara në përputhje me paragrafin 52. Nuk kërkohej hollësi të mëtejshme.
- 122 Kur një njësi ekonomike ka më shumë se një skemë me përfitime të përcaktuara, dhënia e informacioneve shpjeguese mund të bëhet në formën e shumës gjithsej, veças për çdo skemë ose në grupime të tilla që konsiderohen si më të vlefshme. Mund të jetë e dobishme të dallohen grupimet përmes kritereve të tilla si më poshtë:
- (a) vendndodhja gjeografike e skemës, për shembull, duke bërë dallimin midis skemave vendase dhe skemave të huaja; ose
  - (b) nëse skemat u nënshtrohen apo jo rreziqeve të ndryshme materiale, duke bërë dallimin midis skemave të pensioneve të bazuara në pagën e sheshtë nga skemat e pensioneve të bazuara në pagën përmbyllëse dhe nga skemat mjekësore të pas-punësimit.
- Kur një njësi ekonomike jep informacione shpjeguese në formën e shumës gjithsej për një grupim të skemave, këto informacione jepen në formën e mesatareve të ponderuara ose si diapazone relativisht të ngushta.
- 123 Paragrafi 30 kërkon dhënie të informacioneve shpjeguese shtesë për skemat me përfitime të përcaktuara me disa punëdhënës të cilat trajtohen, sikur të ishin skema me kontribute të përcaktuara.
- 124 Kur e kërkon SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*, njësi ekonomike jep informacion për:
- (a) transaksionet me palët e lidhura me skemat e përfitimeve të pas-punësimit; dhe
  - (b) përfitimet e pas-punësimit për punonjësit drejtues kryesorë.
- 125 Kur e kërkon SNK 37 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*, njësi ekonomike jep informacion për pasivet e kushtëzuara që lindin nga detyrimet për përfitime të pas-punësimit.

Përfitime të tjera afatgjata të punonjësve

- 126 Përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve përfshijnë, për shembull:
- (a) mungesa të kompensuara afatgjata të tilla si leje pas një vjetërsie të gjatë në punë ose leje studimore;
  - (b) përfitime të tjera pas një vjetërsie të gjatë në punë;
  - (c) përfitime të paafetësisë afatgjatë në punë;
  - (d) pjesëmarrja në fitim dhe shpërblime pune të pagueshme brenda dymbëdhjetë muajsh pas mbylljes së periudhës në të cilën i kryejnë shërbimet përkatëse punonjësit; dhe

- (e) kompensim që paguhet dymbëdhjetë muaj ose më shumë pas fundit të periudhës në të cilën është fituar.
- 127 Matja e përfitimeve të tjera të punonjësve, zakonisht, nuk i nënshtrohet të njëjtës shkallë pasigurie me matjen e përfitimeve të pas-punësimit. Për më tepër, futja apo ndryshimi i përfitimeve të tjera afatgjata të punonjësve shumë rrallë shkakton një kosto materiale të shërbimit të shkuar. Për këto arsye, ky Standard kërkon një metodë më të thjeshtë kontabilizimi për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve: Kjo metodë ndryshon nga kontabiliteti i kërkuar për përfitimet e pas-punësimit, si më poshtë:
- (a) fitimet dhe humbjet neto aktuariale njihen menjëherë dhe nuk aplikohet asnjë “korridor”; dhe
- (b) e gjithë kostoja e shërbimit të shkuar njihet menjëherë.

Njohja dhe matja

- 128 Shuma e njohur si pasiv për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve është shuma gjithsej neto e këtyre vlerave:
- (a) vlera aktuale e detyrimit për përfitime të përcaktuara në datën e bilancit (shih paragrafin 64);
- (b) minus vlerën e drejtë në datën e bilancit të aktiveve të skemës (nëse ka) nga të cilat do të shlyhen drejtpërdrejt detyrimet (shih paragrafët 102-104).
- Gjatë matjes së pasivit, njësia ekonomike aplikon paragrafët 49-91, duke përjashtuar paragrafët 54 dhe 61. Njësia ekonomike zbaton paragrafin 104A për njohjen dhe matjen e të drejtës për rimbursim.
- 129 Për përfitimet e tjera afatgjata, njësia ekonomike njeh shumën gjithsej neto të vlerave të mëposhtme si shpenzim ose (në varësi të paragrafit 58) si të ardhur, me përjashtim të rasteve kur ndonjë Standard tjetër kërkon ose lejon përfshirjen e tyre në koston e një aktivi:
- (a) kostoja e shërbimit aktual (shih paragrafët 63-91);
- (b) kostoja e interesave (shih paragrafin 82);
- (c) kthimi i pritur mbi aktivet e skemës (shih paragrafët 105-107) dhe mbi të drejtën për rimbursim të njohur si aktiv (shih paragrafin 104A);
- (d) fitimet dhe humbjet neto aktuariale, që njihen të gjitha menjëherë;
- (e) kostoja e shërbimit të shkuar, që njihet e gjitha menjëherë; dhe
- (f) efekti i reduktimeve ose shlyerjeve (shih paragrafët 109 dhe 110).
- 130 Një formë e përfitimeve të tjera afatgjata të punonjësve është pagesa për paaftësinë afatgjatë për punë. Nëse niveli i përfitimit bazohet në gjatësinë e periudhës së shërbimit, detyrimi lind kur kryhet shërbimi. Matja e këtij detyrimi pasqyron probabilitetin se do të lindë nevoja të bëhet pagesa dhe gjatësinë e kohës për të cilën pritet të bëhet kjo pagesë. Nëse niveli i përfitimit është i njëjtë për çdo punonjës të paaftë për punë pavarësisht numrit të viteve të shërbimit, kostoja e pritur e këtyre përfitimeve njihet kur ndodh ngjarja e cila shkakton paaftësinë afatgjatë për punë.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 131 Edhe pse ky Standard nuk kërkon dhënie informacionesh shpjeguese specifike për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve, dhënia e informacioneve shpjeguese mund të kërkohej nga Standarde të tjera për shembull, kur shpenzimi që lind nga këto përfitime është materiale dhe për rrjedhojë, do të kërkonte dhënie të informacioneve shpjeguese në përputhje me SNK 1 *Paraqitja e pasqyrave financiare*. Kur e kërkon SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*, njësia ekonomike jep informacion për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve për personelin drejtues kryesor.

Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës.

- 132 Ky Standard i trajton veças përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës sepse ngjarja e cila bën të lindë një detyrim është ndërprerja e marrëdhënieve të punës dhe jo shërbimi që kryen punonjësi.

Njohja

- 133 Njësia ekonomike i njeh përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës si pasiv atëherë dhe vetëm atëherë, kur njësia ekonomike demonstroi se është e angazhuar ose:

- (a) për të ndërprerë marrëdhëniet e punës të një punonjësi ose një grupi punonjësish përpara datës normale të daljes në pension; ose
  - (b) për të dhënë përfitime nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës si rezultat i një oferte të bërë për të nxitur largimin vullnetar nga puna.
- 134 Një njësi ekonomike demonstroi se është e angazhuar për një ndërprerje të marrëdhënieve të punës atëherë dhe vetëm atëherë, kur ajo ka një plan zyrtar të hollësishëm për ndërprerjen e marrëdhënieve të punës dhe nuk ka mundësi realiste tërheqjeje. Skema e hollësishme përfshin, minimalisht:
- (a) vendin, funksionin dhe numrin e përafërt të punonjësve, shërbimi i të cilëve do të ndërpritet;
  - (b) përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës për secilën kategori pune ose funksion; dhe
  - (c) kohën kur do të vihet në zbatim plani. Zbatimi fillon sa më shpejt dhe periodha kohore për përfundimin e zbatimit është e tillë që të mos ketë gjasa për ndryshime të konsiderueshme të planit.
- 135 Një njësi ekonomike mund të jetë e angazhuar, përmes legjislacionit, kontratave apo ndonjë marrëveshjeje tjetër me punonjësit apo përfaqësuesit e tyre ose përmes një detyrimi konstruktiv të bazuar në praktikën e veprimtarisë, në rutinën apo dëshirën për të vepruar me barazi, për t'u dhënë para (ose përfitime të tjera) punonjësve kur ajo ndërpret marrëdhëniet e punës me ta. Pagesa të tilla janë përfitime nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës. Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, zakonisht janë pagesa me një shumë të vetme, por ndonjëherë përfshijnë edhe:
- (a) rritjen e përfitimeve të pensionit ose të përfitimeve të tjera të pas-punësimit, ose indirekt përmes një skeme të përfitimeve të punonjësve ose drejtpërdrejt; dhe
  - (b) pagën deri në fund të një periudhe të njoftuar nëse punonjësi nuk kryen asnjë shërbim, që i jep përfitime ekonomike njësisë ekonomike.
- 136 Disa përfitime të punonjësve janë të pagueshme pavarësisht arsyes së largimit të tyre. Pagesa e këtyre përfitimeve është e sigurt (në varësi të fitimit të së drejtës për t'i marrë apo të kërkesave për periudhën minimale të shërbimit) por koha e bërjes së pagesave është e pasigurt. Edhe pse përfitime të tilla në disa vende përshkruhen si dëmshpërblim për ndërprerjen e marrëdhënieve të punës apo pagesa gratis për ndërprerjen e marrëdhënieve të punës, ato janë përfitime të pas-punësimit dhe jo përfitime nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës dhe një njësi ekonomike i kontabilizon si përfitime të pas-punësimit. Disa njësi ekonomike japin një nivel më të ulët përfitimi për ndërprerjen vullnetare të marrëdhënieve të punës me kërkesë të punonjësit (në thelb, përfitim pas-punësimi) se sa për ndërprerjen e pavullnetshme të marrëdhënieve të punës me kërkesë të njësisë ekonomike. Përfitimi shtesë i pagueshëm në rastin e ndërprerjes së pavullnetshme të marrëdhënieve të punës është një përfitim për ndërprerjen e marrëdhënieve të punës.
- 137 Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës nuk i japin një njësi ekonomike përfitime ekonomike të ardhshme dhe njihen menjëherë si shpenzim.
- 138 Kur njësi ekonomike njeh përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, ajo mund t'i kontabilizojë ato edhe si një reduktim të përfitimeve për pensione apo të përfitimeve të tjera të punonjësve (shih paragrafin 109).

Matja

- 139 Kur përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës janë të pagueshme pas më shumë se 12 muajve pas datës së bilancit, ato skontohe duke përdorur normën e skontimit të specifikuar në paragrafin 78.
- 140 Nëse bëhet një ofertë për të nxitur largimin vullnetar nga puna, matja e përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës bazohet në numrin e punonjësve që priten ta pranojnë ofertën.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 141 Kur ka pasiguri për numrin e punonjësve të cilët do ta pranojnë ofertën për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, ekziston një pasiv i kushtëzuar. Sikurse e kërkon edhe SNK 37, njësi ekonomike jep informacion për pasivin e kushtëzuar nëse mundësia e flukseve monetare dalëse për shlyerjen, nuk është shumë e vogël.
- 142 Sikurse e kërkon SNK 1, njësi ekonomike jep informacion për natyrën dhe vlerën e shpenzimit, nëse ai është material. Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës mund të çojnë në një shpenzim që ka nevojë për dhënie të informacioneve shpjeguese për të përmbushur këtë kërkesë.
- 143 Kur e kërkon SNK 24, njësi ekonomike jep informacion për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës për personelin drejtues kryesor.

144-152 [Fshirë]

Dispozita kalimtare

- 153 Në këtë pjesë përcaktohet trajtimi për periudhën kalimtare për skemat me përfitime të përcaktuara. Kur një njësi ekonomike e përdor për herë të parë këtë Standard për përfitimet e tjera të punonjësve, ajo aplikon SNK 8 *Politikat kontabël, ndryshimet në vlerësimet kontabël dhe gabimet*.
- 154 Në momentin e përdorimit për herë të parë të këtij Standardi, njësia ekonomike përcakton pasivin e vet kalimtar për skemat me përfitime të përcaktuara në atë datë si:
- (a) vlerën aktuale e detyrimit (shih paragrafin 64) në datën e adoptimit;
  - (b) minus vlerën e drejtë, në datën e adoptimit, ë aktiveve të skemës (nëse ka) nga të cilat do të shlyhen drejtpërdrejt detyrimet (shih paragrafët 102-104);
  - (c) minus koston e shërbimit të së kaluarës që do të njihet, në bazë të paragrafit 96, në periudhat e mëvonshme.
- 155 Nëse pasivi kalimtar është më i madh se pasivi që do të ishte njohur në të njëjtën datë në bazë të politikës së mëparshme kontabël të njësisë ekonomike, njësia ekonomike merr një vendim të pakthyeshëm për ta njohur këtë rritje si pjesë të pasivit të vet për përfitime të përcaktuara në bazë të paragrafit 54:
- (a) menjëherë, në bazë të SNK 8; ose
  - (b) si shpenzim linear deri në pesë vjet pas datës së adoptimit të Standardit. Nëse njësia ekonomike zgjedh pikën (b), atëherë ajo:
    - (i) aplikon limitin e përshkruar në paragrafin 58(b) për matjen e çdo aktivi të njohur në bilanc;
    - (ii) në çdo datë të bilancit bën të ditur: (1) vlerën e rritjes që mbetet e panjohur; dhe (2) vlerën e njohur në periudhën aktuale;
    - (iii) e kufizon njohjen e fitimeve neto aktuariale të mëpasshme (por jo njohjen e kostos negative të shërbimit të shkuar) si më poshtë. Nëse duhet njohur një fitim aktuarial në bazë të paragrafëve 92 dhe 93, njësia ekonomike e njuh këtë fitim aktuarial vetëm për atë sa fitimet neto aktuariale të panjohura progresive (përpara njohjes së këtij fitimi aktuarial) janë më të mëdha se pjesa e panjohur e pasivit kalimtar; dhe
    - (iv) përfshin pjesën e lidhur të pasivit kalimtar të panjohur gjatë përcaktimit të fitimit ose humbjes së mëpasshme nga shlyerja apo reduktimi.
- Nëse pasivi kalimtar është më i vogël se pasivi që do të ishte njohur në të njëjtën datë në bazë të politikës së mëparshme kontabël të njësisë ekonomike, njësia ekonomike e njuh menjëherë këtë rënie në bazë të SNK 8.
- 156 Në momentin e përdorimit për herë të parë të këtij Standardi, efekti i ndryshimit të politikës kontabël i përfshin të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale, të cilat kishin lindur në periudhat e mëparshme edhe sikur ato të bien brenda “korridorit” 10% të specifikuar në paragrafin 92.

Shembull që ilustron paragrafët 154 deri 156

Më 31 dhjetor 1998, bilanci i një njësie ekonomike përfshin një pasiv për pensione prej 100. Njësia ekonomike adopton këtë Standard duke filluar nga data 1 janar 1999, kur vlera aktuale e detyrimit në bazë të Standardit është 1300, ndërsa vlera e drejtë e aktiveve të skemës është 1000. Më 1 janar 1993 njësia ekonomike i pati përmirësuar pensionet (kostoja për përfitimet e pakushtëzuara: 160; ndërsa periudha mesatare e mbetur në këtë datë deri në datën e kushtëzimit: 10 vjet).

Efekti kalimtar është si vijon:

Vlera aktuale e detyrimit	1,300
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës	(1,000)
Minus: koston e shërbimit të shkuar që do të njihet në periudhat e mëvonshme (160 × 4/10)	(64)

Shembull që ilustron paragrafët 154 deri 156	
<i>Pasivi kalimtar</i>	236
<i>Pasivi i njohur më parë</i>	100
<i>Rritja e pasivit</i>	136
<i>Njësia ekonomike mund të vendosë ta njohë rritjen prej 136 ose menjëherë ose gjatë një periudhe deri në 5 vjet. Ky vendim është i pakthyesëm.</i>	
<i>Më datë 31 dhjetor 1999, vlera aktuale e detyrimit në bazë të këtij Standardi është 1400, ndërsa vlera e drejtë e aktiveve të skemës është 1050. Fitimet neto aktuariale të panjohura progresive qysh prej datës së fillimit të aplikimit të Standardit janë 120. Jeta e pritur mesatare e mbetur e punës e punonjësve që marrin pjesë në skemë ishte tetë vjet. Njësia ekonomike ka filluar të ndjekë një politikë për njohjen e të gjitha fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale, sikurse lejohet në paragrafin 93.</i>	
<i>Efekti i kufirit të paragrafit 58(b)(iii) është si vijon.</i>	
<i>Fitimet aktuariale të panjohura progresive neto</i>	120
<i>Pjesa e panjohur e pasivit kalimtar (136 × 4/5)</i>	(109)
<i>Fitimi maksimal që do të njihet (paragrafi 155(b)(iii))</i>	11

Data e hyrjes në fuqi

- 157 Ky Standard hyn në fuqi për pasqyrat financiare që mbulojnë periudhat vjetore që fillojnë më datë 1 janar 1999 ose pas kësaj date, me përjashtim të rasteve të specifikuara në paragrafët 159 dhe 159A. Inkurajohet zbatimi i më hershëm. Nëse një njësi ekonomike e aplikon këtë Standard për kostot e përfitimeve të pensioneve për pasqyrat financiare që mbulojnë periudhat të cilat fillojnë përpara datës 1 janar 1999, ajo bën të ditur faktin që ka aplikuar këtë Standard dhe jo SNK 19 *Kostot e përfitimeve të pensioneve të aprovuar në 1993*.
- 158 Ky Standard zëvendëson SNK 19 *Kostot e përfitimeve të pensioneve të aprovuar në 1993*.
- 159 Paragrafët e mëposhtme bëhen të zbatueshme për pasqyrat financiare vjetore* që mbulojnë periudhat që fillojnë më 1 janar 2001 ose pas kësaj date:
- (a) përkufizimi i ndryshuar i aktiveve të skemës në paragrafin 7 dhe përkufizimet përkatëse të aktiveve të mbajtura nga një fond përfitimesh afatgjata të punonjësve dhe të policës kualifikuese të sigurimeve; dhe
  - (b) kërkesat për njohjen dhe matjen për rimbursimet në paragrafët 104A, 128 dhe 129 dhe dhënia e informacioneve përkatëse të kërkuara nga paragrafët 120A(iv), 120A(g)(iv), 120A(m) dhe 120A(n)(iii).

* Paragrafët 159 dhe 159A bazohen në termin “pasqyrat financiare vjetore” në përputhje me mënyrën më të qartë të të shprehurit për të shkruar datat e hyrjes në fuqi të pranuar në 1998. Paragrafi 157 bazohet në termin “pasqyrat financiare”.

- Inkurajohet zbatimi i më hershëm. Nëqoftëse zbatimi i mëhershëm ndikon në pasqyrat financiare, njësia ekonomike jep informacione shpjeguese për këtë fakt.**
- 159A** Amendamenti në paragrafin 58A bëhet i zbatueshëm për pasqyrat financiare vjetore që mbulojnë periudhat që mbyllen më datë 31 maj 2002 ose pas kësaj date.
- Inkurajohet zbatimi i më hershëm. Në qoftë adoptimi i më hershëm ka ndikim në pasqyrat financiare, një njësi ekonomike dueht të japë informacion për këtë fakt.**
- 159B** Njësia ekonomike zbaton kërkesat e paragrafëve 32A, 34–34B, 61 dhe 120–121 për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 Janarit 2006. Inkurajohet zbatimi i më hershëm. Nëse një njësi ekonomike i zbaton këto amendamente për një periudhë që fillon përpara datës 1 janar 2006, ajo duhet ta bëjë me dije këtë fakt.
- 159C** Mundësia e dhënë në paragrafët 93A–93D mund të përdoret për periudhat vjetore të cilat mbyllen më datë 16 dhjetor 2004 ose pas kësaj date. Një njësi ekonomike e cila e përdor këtë mundësi për periudhat vjetore që fillojnë përpara datës 1 janar 2006 aplikon amendamentet e paragrafëve 32A, 34–34B, 61 dhe 120–121.
- 160** Kur njësia ekonomike i ndryshon politikat e veta kontabël për të pasqyruar ndryshimet e specifikuar në paragrafët 159–159C, zbatohet SNK 8. Kur këto ndryshime zbatohen në mënyrë retrospektive, sikurse e kërkon SNK 8, njësia ekonomike i trajton këto ndryshime sikur të ishin aplikuar në të njëjtën kohë me pjesën tjetër të këtij Standardi, vetëm se njësia ekonomike mund t'i bëjë me dije shumat e kërkuara nga paragrafi 120A(p) në momentin e përcaktimit të këtyre shumave për secilën periudhë vjetore në mënyrë prospektive, që nga periudha e parë vjetore e paraqitur në pasqyrat financiare në të cilat njësia ekonomike ka zbatuar për herë të parë amendamentet e paragrafit 120A.

Shtojcë A

Shembuj ilustrues

Kjo shtojcë shoqëron SNK 19, por nuk është pjesë e tij.

Për të treguar efektet e transaksioneve të cilat përshkruhen më poshtë, janë dhënë edhe disa ekstrakte pasqyrash të ardhurash dhe shpenzimesh dhe bilancesh. Këto ekstrakte jo domosdoshmërisht janë në pajtim me të gjitha kërkesat e Standardeve të tjera për dhënien e informacioneve shpjeguese dhe për paraqitjen.

Informacion shpjegues bazë

Për një skemë me përfitime të përcaktuara të financuar jepet ky informacion. Për ta bërë më të thjeshtë llogaritjen e interesave, supozohet se të gjitha transaksionet ndodhin në fund të vitit. Vlera aktuale e detyrimit dhe vlera e drejtë e aktiveve të skemës kanë qenë të dyja 1000 më 1 janar 20X1. Fitimet aktuariale të panjohura progresive neto në këtë datë ishin 140.

	20X1	20X2	20X3
Norma e skontimit në fillim të vitit	10.0%	9.0%	8.0%
Norma e pritur e kthimit mbi aktivet e skemës në fillim të vitit	12.0%	11.1%	10.3%
Kosto e shërbimit aktual	130	140	150
Përfitime të paguara	150	180	190
Kontribute të paguara	90	100	110
Vlera aktuale e detyrimit më 31 dhjetor	1,141	1,197	1,295
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës më 31 dhjetor	1,092	1,109	1,093
Jetët mesatare të mbetura të punës të pritura të punonjësve (në vjet)	10	10	10

Në 20X2, skemës iu bë një ndryshim për të dhënë përfitime të tjera shtesë duke filluar nga data 1 janar 20X2. Vlera aktuale më 1 janar 20X2 e përfitimeve të tjera shtesë për shërbimin e punonjësve përpara datës 1 janar 20X2 ishte 50 për përfitimet e kushtëzuara dhe 30 për përfitimet e pakushtëzuara. Më 1 janar 20X2, njësia ekonomike çmonte se periudha mesatare deri në momentin kur përfitimet e pakushtëzuara do të bëheshin të kushtëzuara ishte tre vjet; kostoja e shërbimit të shkuar që lindte nga përfitimet e tjera shtesë të pakushtëzuara njihet, për rrjedhojë, në mënyrë lineare gjatë të tri vjetëve. Kostoja e shërbimit të shkuar që lindte nga përfitimet e tjera shtesë të kushtëzuara njihet menjëherë (paragrafi 96 i Standardit). Njësia ekonomike ka filluar të ndjekë një politikë për njohjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në bazë të kërkesave minimale të paragrafit 93.

Ndryshimet në vlerën aktuale të detyrimit dhe në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës

Hapi i parë është të bëhet një përmbledhje e ndryshimeve në vlerën aktuale të detyrimit dhe në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës dhe të përdoret kjo për të përcaktuar vlerën e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale për periudhën. Këto janë si vijon:

	20X1	20X2	20X3
Vlera aktuale e detyrimit, 1 janar	1,000	1,141	1,197
Kosto e interesave	100	103	96
Kosto e shërbimit aktual	130	140	150
Kostoja e shërbimi të shkuar—përfitimet e pakushtëzuara	–	30	–
Kostoja e shërbimi të shkuar—përfitimet e kushtëzuara	–	50	–
Përfitime të paguara	(150)	(180)	(190)
Humbja (fitimi) aktuarial mbi detyrimin (shifra balancuese)	61	(87)	42
Vlera aktuale e detyrimit, 31 dhjetor	1,141	1,197	1,295
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës, 1 janar	1,000	1,092	1,109
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	120	121	114
Kontribute	90	100	110
Përfitime të paguara	(150)	(180)	(190)
Fitimi (humbja) aktuarial mbi aktivet e skemës (shifra balancuese)	32	(24)	(50)
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës, 31 dhjetor	1,092	1,109	1,093

Kufijtë e “korridorit”

Hapi tjetër është të përcaktohen kufijtë e korridorit dhe pastaj të krahasohen këto me fitimet dhe humbjet neto aktuariale në mënyrë që të përcaktohet fitimi ose humbja neto aktuariale që do të njihet në periudhën e ardhshme. Në bazë të paragrafit 92 të Standardit, kufijtë e “korridorit” vendosen në vlerën më të madhe midis:

- 10% të vlerës aktuale të detyrimit përpara se të zbriten aktivet e skemës; dhe
- 10% të vlerës së drejtë të aktiveve të skemës.

Këta kufij, si edhe fitimet dhe humbjet neto aktuariale të njohura dhe të panjohura, janë si vijon:

	20X1	20X2	20X3
Fitimet (humbjet) aktuariale të panjohura progresive neto më 1 janar	140	107	170
Kufijtë e “korridorit” më 1 janar	100	114	120
Teprica [A]	40	–	50
Jetët mesatare të mbetura të punës të pritura (në vjet) [B]	10	10	10
Fitimi (humbja) aktuariale që do të njihet [^A / _B]	4	–	5
Fitimet (humbjet) aktuariale të panjohura më 1 janar	140	107	170
Fitimi (humbja) aktuariale për vitin—detyrimi	(61)	87	(42)
Fitimi (humbja) aktuariale për vitin—aktivet e skemës	32	(24)	(50)
Gjithsej	111	170	78
(Fitimi) humbja aktuariale e njohur	(4)	–	(5)
Fitimet (humbjet) aktuariale të panjohura më 1 dhjetor	107	170	73

Vlerat e njohura në bilanc dhe fitim ose humbje, dhe analizat përkatëse

Hapi i fundit është përcaktimi i vlerave që do të njihen në bilanc dhe në fitim ose humbje, dhe kryerja e analizave përkatëse që do të jepen në shënimet e pasqyrave financiare në përputhje me paragrafin 120A(f), (g) dhe (m) të Standardit (analizat që kërkohet të jepen në përputhje me paragrafin 120A(c) dhe (e) jepen në seksionin e kësaj Shtojce me titull “Ndryshimet në vlerën aktuale të detyrimit dhe në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës”). Këto janë si vijon.

	20X1	20X2	20X3
Vlera aktuale e detyrimit	1,141	1,197	1,295
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës	(1,092)	(1,109)	(1,093)
	49	88	202
Fitime (humbje) aktuariale të panjohura	107	170	73
Kostoja e panjohur e shërbimit të shkuar—përfitimet për të cilat nuk është fituar ende e drejta	–	(20)	(10)
Pasivi i njohur në bilanc	156	238	265

Kosto e shërbimit aktual	130	140	150
Kosto e interesave	100	103	96
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	(120)	(121)	(114)
(Fitimi) humbja aktuariale neto e njohur për vitin	(4)	—	(5)
Kostoja e shërbimi të shkuar—përfitimet e pakushtëzuara	—	10	10
Kostoja e shërbimi të shkuar—përfitimet e kushtëzuara	—	50	—
Shpenzimi i njohur në fitim ose humbje	106	182	137
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës			
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	120	121	114
Fitimi (humbja) aktuarial mbi aktivet e skemës	32	(24)	(50)
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	152	97	64

Shënim: shih shembullin që ilustron paragrafët 104A–104C për paraqitjen e rimbursimeve.

Shtojcë B

Shembuj ilustrues të informacioneve shpjeguese

Kjo shtojcë shoqëron SNK 19, por nuk është pjesë e tij. Ekstraktet nga shënimet e pasqyrave financiare tregojnë se si mund të agregohen informacionet shpjeguese në rastin e një grupi të madh shumëkombësh i cili jep disa lloje përfitimesh të punonjësve. Këto ekstrakte jo domosdoshmërisht janë në pajtim me të gjitha kërkesat e SNK 19 dhe të Standardeve të tjera për dhënie të informacioneve shpjeguese dhe për paraqitjen. Në veçanti, ato nuk ilustrjnë dhënie të informacioneve shpjeguese për:

- (a) politikat kontabël për përfitimet e punonjësve (shih SNK 1 Paraqitja e pasqyrave financiare). Paragrafi 120A(a) i Standardit kërkon që ky informacion shpjegues të përfshijë edhe politikën kontabël të njësisë ekonomike për njohjen e fitimeve dhe humbjeve aktuariale.
- (b) një përshkrim të përgjithshëm të llojit të skemës (paragrafi 120A(b)).
- (c) një përshkrim narrativ të bazës të përdorur për të gjetur normën e përgjithshme të pritur të kthimit mbi aktivet (paragrafi 120A(l)).
- (d) përfitimet e punonjësve që u janë dhënë administratorëve dhe personelit kryesor drejtues (shih SNK 24 Dhënie të informacioneve shpjeguese për palët e lidhura).
- (e) përfitimet e punonjësve të bazuara në aksione (shih SNRF 2 Pagesat e bazuara në aksione).

Detyrimet për përfitimet e punonjësve

Vlerat e njohura në bilanc janë si vijon:

	Skema të pensione me përfitime të përcaktuara		Përfitime mjekësore të pas-punësimit	
	20X2	20X1	20X2	20X1
Vlera aktuale e detyrimeve të financuara	20,300	17,400	—	—
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës	(18,420)	(17,280)	—	—
	1,880	120	—	—
Vlera aktuale e detyrimeve të pafinancuara	2,000	1,000	7,337	6,405
Fitime (humbje) neto aktuariale të panjohura	(1,605)	840	(2,707)	(2,607)
Kosto e shërbimit të shkuar e panjohur	(450)	(650)	—	—
Pasivi neto	1,825	1,310	4,630	3,798

Vlerat në bilanc:

pasive	1,825	1,400	4,630	3,798

aktive	—	(90)	—	—
Pasivi neto	<u>1,825</u>	<u>1,310</u>	<u>4,630</u>	<u>3,798</u>

Aktivet e skemës së pensioneve përfshijnë aksione të zakonshme të emetuara nga [emri i njësisë raportuese] me vlerë të drejtë prej 317 (20X1: 281). Aktivet e skemës përfshijnë edhe pasurinë e zotëruar nga [emri i njësisë raportuese] me vlerë të drejtë prej 200 (20X1: 185).

Vlerat e njohura në fitim ose humbje janë si vijon:

	Skema të pensioneve me përfitime të përcaktuara		Përfitime mjekësore të pas-punësimit	
	20X2	20X1	20X2	20X1
Kosto e shërbimit aktual	850	750	479	411
Interesi mbi detyrimin	950	1,000	803	705
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	(900)	(650)		
Fitimet (humbjet) aktuariale neto të njohura për vitin	(70)	(20)	150	140
Kostoja e shërbimit të shkuar	200	200		
Humbjet (fitimet neto) nga reduktimet dhe shlyerjet	<u>175</u>	<u>(390)</u>		
Shuma gjithsej, e përfshirë në “shpenzimet e lidhura me përfitimet e punonjësve”	<u>1,205</u>	<u>890</u>	<u>1,432</u>	<u>1,256</u>
Kthimi i pritur mbi aktivet e skemës	<u>600</u>	<u>2,250</u>	<u>—</u>	<u>—</u>

Ndryshimet në vlerën aktuale të detyrimit për përfitime të përcaktuara janë si vijon:

	Skema të pensioneve me përfitime të përcaktuara		Përfitime mjekësore të pas-punësimit	
	20X2	20X1	20X2	20X1
Detyrimi për përfitime të përcaktuara në çelje	18,400	11,600	6,405	5,439
Kosto e shërbimit	850	750	479	411
Kosto e interesave	950	1,000	803	705
Humbjet (fitimet) neto	2,350	950	250	400

aktuariale

humbjet (fitimet neto) nga reduktimet	(500)	—		
Pasivet e eliminuara përmes shlyerjes	—	(350)		
Pasive të marra përsipër në një kombinim biznesi	—	5,000		
Diferenca këmbimi nga skemat e huaja	900	(150)		
Përfitime të paguara	(650)	(400)	(600)	(550)
Detyrimi për përfitime të përcaktuara në mbyllje	22,300	18,400	7,337	6,405

Ndryshimet në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës janë si vijon:

Skema të pensioneve me përfitime të
përcaktuara

	20X2	20X1
Vlera e drejtë e aktiveve të skemës në çelje	17,280	9,200
Kthimi i pritur	900	650
Fitimet dhe (humbjet) neto aktuariale	(300)	1,600
Aktivet e shpërndara në shlyerje	(400)	—
Kontributet e punëdhënësve	700	350
Aktive të blera në një kombinim biznesi	—	6,000
Diferenca këmbimi nga skemat e huaja	890	(120)
Përfitime të paguara	(650)	(400)
	18,420	17,280

Grupi pret të japë një kontribut prej 900 në skemat e veta të pensioneve me përfitime të përcaktuara në vitin 20X3.

Kategoritë kryesore të aktiveve të skemës, si përqindje e aktiveve gjithsej të skemës, janë si vijon:	20X2	20X1
Kapitale evropiane	30%	35%
Kapitale amerikano-veriore	16%	15%
Obligacione evropiane	31%	28%

Obligacione amerikano-veriore	18%	17%
Pasuri të paluajtshme	5%	5%

Hipotezat aktuariale kryesore të përdorura në datën e bilancin (të shprehura si mesatare të ponderuara):

	20X2	20X1
Norma e skontimit më 31 dhjetor	5.0%	6.5%
Rritjet e pagave në të ardhmen	5%	4%
Rritjet e pensioneve në të ardhmen	3%	2%
Përqindja e punonjësve që do të kërkojnë dalje në pension përpara kohe	30%	30%
Rritja vjetore në kostot e kujdesit shëndetësor	8%	8%
Ndryshimet e ardhshme në përfitimet maksimale shtetërore të kujdesit shëndetësor	3%	2%

Normat e prirjeve të kostove të kujdesit shëndetësor që supozohet se kanë një efekt të ndjeshëm në vlerat e njohura në fitim ose humbje. Një ndryshim me një pikë përqindjeje në normat e prirjeve të kostove të kujdesit shëndetësor të supozuara do të kishte këto efekte:

	Rritje me një pikë përqindjeje	Rënie me një pikë përqindjeje
Efekti në totalin e kostos së shërbimit dhe kostos së interesave	190	(150)
Efekti në detyrimin për përfitime të përcaktuara	1,000	(900)

Shumat për periudhën vjetore aktuale dhe katër periudhat e mëparshme janë si vijon:

Skema të pensioneve me përfitime të përcaktuara

	20X2	20X1	20X0	20W9	20W8
Detyrimi për përfitime të përcaktuara	(22,300)	(18,400)	(11,600)	(10,582)	(9,144)
Aktivet e skemës	18,420	17,280	9,200	8,502	10,000
Suficit/(deficit)	(3,880)	(1,120)	(2,400)	(2,080)	856
Rregullime të llogarisë së eksperiencës për pasivet e skemës	(1,111)	(768)	(69)	543	(642)
Rregullime të llogarisë së eksperiencës për aktivet e	(300)	1,600	(1,078)	(2,890)	2,777

skemës					

Përfitime mjekësore të pas-punësimit

	20X2	20X1	20X0	20W9	20W8
Detyrimi për përfitime të përcaktuara	7,337	6,405	5,439	4,923	4,221
Rregullime të llogarisë së eksperiencës për pasivet e skemës	(232)	829	490	(174)	(103)

Grupi merr pjesë edhe në një skemë mbarë-industriale me përfitime të përcaktuara, e cila jep pensione që lidhen me pagat përmbyllëse dhe financohet me një bazë “parapagimi”. Nuk është e mundur të përcaktohet vlera aktuale e detyrimit të grupit apo kostoja e shërbimit aktual të lidhur, sepse skema i llogarit detyrimet e veta mbi një bazë, e cila ndryshon në mënyrë materiale nga baza e përdorur nga pasqyrat e [emri i njësisë raportuese]. [përshkruaj bazën] Mbi këtë bazë, pasqyrat financiare të skemës deri më 30 qershor 20X0 tregojnë një pasiv të pafinancuar prej 27525. Pasivi i pafinancuar do të çojë në pagesa të ardhshme nga punëdhënësit pjesëmarrës. Skema ka afro 75000 anëtarë, nga të cilët afro 5000 janë punonjës të tanishëm ose të mëparshëm të [emri i njësisë raportuese] ose persona në varësi të tyre. Shpenzimi i njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve, që është i barabartë me kontributet që duhen paguar për vitin, dhe që nuk përfshihet në vlerat e mësipërme, ishte 230 (20X1: 215). Kontributet e ardhshme të grupit mund të rriten në mënyrë të konsiderueshme nëse njësitë e tjera ekonomike do të tërhiqen nga skema.

Shtojcë C

Ilustrim i aplikimit të paragrafit 58A

Kjo shtojcë shoqëron SNK 19, por nuk është pjesë e tij.

Cështja

Paragrafi 58 i Standardit imponon një tavan mbi aktivin për përfitime të përcaktuara që mund të jetë njohur.

58 Vlera e përcaktuar sipas paragrafit 54 mund të jetë negative (një aktiv). Një njësi ekonomike e mat aktivin që del nga ky proces me vlerën më të vogël midis:

- (a) **shumës së përcaktuar në bazë të paragrafit 54** [domethënë suficiti/deficiti i skemës plus (minus) humbjet (fitimet) e panjohura]; dhe
- (b) **shumës gjithsej të:**
  - (i) **humbjeve neto aktuariale të panjohura dhe kostos së shërbimit të shkuar (shih paragrafët 92, 93 dhe 96); dhe**
  - (ii) **vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të gatshme në formën e kthimeve të fondeve nga skema ose të uljeve të kontributeve të ardhshme në skemë. Vlera aktuale e këtyre përfitimeve ekonomike duhet të përcaktohet duke përdorur normën e skontimit të specifikuar në paragrafin 78.**

Pa paragrafin 58A (shih më poshtë), paragrafi 58(b)(i) ka këtë rrjedhojë: ndonjëherë, shtyrja në kohë e njohjes së një humbjeje (fitimi) neto aktuarial në përcaktimin e vlerës së specifikuar në paragrafin 65, çon në njohjen e një fitimi (humbjeje) në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve.

Shembulli i mëposhtëm ilustron efektin e aplikimit të paragrafit 58 pa paragrafin 58A. Shembulli supozon se politikë kontabël e njësisë ekonomike nuk është njohja e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale brenda “korridorit” dhe as amortizimi i fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale jashtë “korridorit”. (Nuk ngre peshë fakti nëse përdoret apo jo “korridorit”. Kjo çështje mund të lindë sa herë që ka njohje të shtyrë sipas paragrafit 54.)

Shembulli 1

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F= vlera më e ulët midis D dhe E	G
Viti	Suficiti në skemë	Përfitimet ekonomike në dispozicion (paragrafi 58(b)(ii))	Humbjet e panjohura në sipas paragrafit 54	Paragrafi 54	Paragrafi 58(b)	Tavani i aktivit, dmth aktiv i njohur	Fitimi i njohur në vitin 2
1	100	0	0	100	0	0	–
2	70	0	30	100	30	30	30

Në fund të vitit 1, në skemë ka një suficit prej 100 (kolona A e tabelës më lart), por njësisë ekonomike nuk mund t’i vihet në dispozicion asnjë përfitim ekonomik as në formë kthimi fondesh as në formë zbritjesh të kontributeve të ardhshme* (kolona B). Nuk ka fitime dhe humbje të panjohura në bazë të paragrafit 54 (kolona C). Pra, po të mos kishte asnjë tavan aktiv, nuk do të njihej një aktiv prej 100, e cila është vlera e specifikuar nga paragrafi 54 (kolona D). Tavani i aktivit i paragrafit 58 e kufizon aktivin deri në vlerën zero (kolona F).

* Në bazë të kushteve aktuale të skemës.

Në vitin 2, ka një humbje aktuariale në skemë prej 30 e cila e pakëson suficitin nga 100 në 70 (kolona A), njohja e të cilës shtyhet në kohë në bazë të paragrafit 54 (kolona C). Pra, po të mos kishte asnjë tavan aktiv, do të njihej një aktiv prej 100 (kolona D). Tavan i aktivitetit pa paragrafin 58A do të ishte 30 (kolona E). Do të njihej një aktiv prej 30 (kolona F), e cila lind një fitim të njohur në të ardhura (kolona G) edhe pse e vetmja gjë që ka ndodhur është zvogëlimi i suficitit nga i cili nuk mund të përfitojë njësia ekonomike.

Një efekt i ngjashëm i kundërnatyrshëm mund të lindë me fitimet neto aktuariale (për aq sa ato pakësojnë humbjet aktuariale të panjohura progresive).

Paragrafi 58A

Paragrafi 58A ndalon njohjen e fitimeve (humbjeve) neto, të cilat lindin vetëm nga kostoja e shërbimit të shkuar dhe humbjet (fitimet) neto aktuariale.

58A Aplikimi i paragrafit 58 nuk duhet të çojë në njohjen e një fitimi neto vetëm si rezultat i një humbjeje aktuariale ose i koston së shërbimit të shkuar në periudhën aktuale, apo në njohjen e një humbjeje vetëm si rezultat i një fitimi aktuarial në periudhën aktuale. Për rrjedhojë, njësia ekonomike njihet menjëherë, sipas paragrafit 54, për aq sa ato lindin gjatë përcaktimit të një aktiviteti për përfitime të përcaktuara në përputhje me paragrafin 58(b)

- (a) humbjet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe koston e shërbimit të shkuar të periudhës aktuale deri në masën që ato tejkalojnë pakësimin e vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të specifikuara në paragrafin 58(b)(ii). Nëse nuk ka ndryshim apo rritje të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike, të gjitha humbjet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe kosto e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale, do të njihet menjëherë sipas paragrafit 54.
- (b) fitimet neto aktuariale të periudhës aktuale, pasi zbritet kosto e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale për pjesën me të cilën ato janë më të mëdha se rritja e vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të specifikuara në paragrafin 58(b)(ii). Nëse nuk ka ndryshim apo pakësim të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike, të gjitha fitimet neto aktuariale të periudhës aktuale dhe kostoja e shërbimit të shkuar në periudhën aktuale do të njihen menjëherë sipas paragrafit 54.

Shembuj

Shembujt e mëposhtëm ilustrojnë rezultatin e aplikimit të paragrafit 58A. Sikurse edhe më lartë, supozohet se politikë kontabël të njësive ekonomike nuk është njohja e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale brenda “korridorit” dhe as amortizimi i fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale jashtë “korridorit”. Për hir të thjeshtësisë, shembujt nuk e marrin parasysh amortizimin periodik të fitimeve dhe humbjeve neto të panjohura jashtë korridorit.

Shembulli 1 vijon – Rregullim kur ka humbje aktuariale dhe nuk ka ndryshim në përfitimet ekonomike në dispozicion të njësive ekonomike.

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F= vlera më e ulët midis D dhe E	G
Viti	Suficiti në skemë	Përfitimet ekonomike në dispozicion (paragrafi 58(b)(ii))	Humbjet e panjohura në sipas paragrafit 54	Paragrafi 54	Paragrafi 58(b)	Tavani i aktivitetit, dmth aktiviteti i njohur	Fitimi i njohur në vitin 2
1	100	0	0	100	0	0	–
2	70	0	0	70	0	0	0

Faktet janë si në shembullin 1 më lartë. Nëse aplikohet paragrafi 58A, nuk ka ndryshim në përfitimet ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike^{*}, kështu që e gjithë humbja aktuariale prej 30 njihet menjëherë në bazë të paragrafit 54 (kolona D). Tavan i aktivitet mbetet zero (kolona F) dhe nuk njihet asnjë fitim neto.

Në fakt, humbja aktuariale prej 30 njihet menjëherë, por kompensohet nga zvogëlimi i efektit të tavanit të aktivitet.

	Aktivi i bilancit në bazë të paragrafit 54 (kolona D më lart)	Efekti i tavanit të aktivitet	Tavani i aktivitet (kolona F më lart)
Viti 1	100	(100)	0
Viti 2	70	(70)	0
Fitimi/(humbja) neto	(30)	30	0

Në shembullin më lart, nuk ka ndryshim në vlerën aktuale të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike. Aplikimi i paragrafit 58A bëhet më i komplikuar kur ka ndryshime të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike, sikurse ilustron në shembujt në vijim.

Shembulli 2 – Rregullim kur ka humbje aktuariale dhe një rënie të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike.

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F= vlera më e ulët midis D dhe E	G
Viti	Suficiti në skemë	Përfitimet ekonomike në dispozicion (paragrafi 58(b)(ii))	Humbjet e panjohura në sipas paragrafit 54	Paragrafi 54	Paragrafi 58(b)	Tavani i aktivitet, dmth aktivitet i njohur	Fitimi i njohur në vitin 2
1	60	30	40	100	70	70	–
2	25	20	50	75	70	70	0

Në fund të vitit 1, ka një suficit prej 60 në skemë (kolona A) dhe përfitime ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike prej 30 (kolona B). Ka humbje të panjohura prej 40 në bazë të paragrafit 54[†] (kolona C). Pra, po të mos kishte asnjë tavan aktivitet, do të njihet një aktivitet prej 100 (kolona D). Tavan i aktivitet e kufizon aktivitetin deri në vlerën 70 (kolona F).

Në vitin 2, një humbje aktuariale prej 35 në skemë, e zvogëlon suficitin nga 60 në 25 (kolona A). Përfitimet ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike bien me 10 nga 30 në 20 (kolona B). Duke aplikuar paragrafin 58A, humbja aktuariale prej 35 analizohet si më poshtë:

Humbja aktuariale e barabartë me uljen e përfitimeve ekonomike 10

Humbja aktuariale që është më e madhe se ulja e përfitimeve ekonomike 25

^{*} Termi “përfitime ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike” përdoret për ato përfitime ekonomike të cilat i plotësojnë kushtet për t’u njohur sipas paragrafit 58(b)(ii).

[†] Aplikimi i paragrafit 58A mundëson shtyrjen, në bazë të paragrafit 54, të disa fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale dhe, për rrjedhojë, përfshirjen e tyre në llogaritjen e tavanit të aktivitet. Për shembull, humbjet aktuariale të panjohura progresive të cilat janë akumuluar ndërkohë që vlera e specifikuar nga paragrafi 58(b) nuk është më e vogël se vlera e specifikuar nga paragrafi 54 nuk do të njihen menjëherë në momentin kur vlera e specifikuar nga paragrafi 58(b) bëhet më e vogël. Në të kundërt, njohja e tyre do të vazhdojë të shtyhet në kohë në përputhje me politikën kontabël të njësisë ekonomike. Humbjet e panjohura progresive në këtë shembull janë humbje njohja e të cilave shtyhet në kohë dhe pse zbatohet paragrafi 58A.

Në bazë të paragrafit 58A, 25 prej humbjes aktuariale njihet menjëherë në bazë të paragrafit 54 (kolona D). Rënia në përfitimet ekonomike prej 10 përfshihet në humbjet a panjohura progresive të cilat rriten në 50 (kolona C). Për rrjedhojë, tavan i aktivitetit mbetet 70 (kolona F) dhe nuk njihet asnjë fitim.

Në fakt, humbja aktuariale prej 25 njihet menjëherë, por kompensohet nga zvogëlimi i efektit të tavanit të aktivit.

	Aktivi i bilancit në bazë të paragrafit 54 (kolona D më lart)	Efekti i tavanit të aktivit	Tavani i aktivit (kolona F më lart)
Viti 1	100	(30)	70
Viti 2	75	(5)	70
Fitimi/(humbja) neto	(25)	25	0

Shembulli 2 – Rregullim kur ka humbje aktuariale dhe një rënie të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike.

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F= vlera më e ulët midis D dhe E	G
Viti	Suficiti në skemë	Përfitimet ekonomike në dispozicion (paragrafi 58(b)(ii))	Humbjet e panjohura në sipas paragrafit 54	Paragrafi 54	Paragrafi 58(b)	Tavani i aktivit, dmth aktiv i njohur	Fitimi i njohur në vitin 2
1	60	30	40	100	70	70	–
2	110	25	40	150	65	65	(5)

Në fund të vitit 1, ka një suficit prej 60 në skemë (kolona A) dhe përfitime ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike prej 30 (kolona B). Në bazë të paragrafit 54 ka humbje të panjohura prej 40, që kanë lindur përpara se të kishte ndonjë efekt tavanit të aktivit (kolona C). Pra, po të mos kishte asnjë tavan aktiv, do të njëhej një aktiv prej 100 (kolona D). Tavani i aktivit e kufizon aktivin deri në vlerën 70 (kolona F).

Në vitin 2, një fitim aktuarial prej 50 në skemë e rrit suficitin nga 60 në 110 (kolona A). Përfitimet ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike bien me 5 (kolona B). Duke aplikuar paragrafin 58A, nuk ka asnjë rritje të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike. Për rrjedhojë, i gjithë fitimi aktuarial prej 50 njihet menjëherë në bazë të paragrafit 54 (kolona D) dhe humbjet a panjohura progresive, në bazë të paragrafit, mbeten në nivelin 40 (kolona C). Tavani i aktivit bie në 65 për shkak të zvogëlimit të përfitimeve ekonomike. Ky zvogëlim nuk është humbje aktuariale sikurse përkufizohet në SNK 19 dhe, për rrjedhojë, nuk i plotëson kushtet për njohje të shtyrë.

Në fakt, njihet menjëherë një fitim aktuarial prej 50, por ky fitim kompensohet nga rritja e efektit të tavanit të aktivit.

	Aktivi i bilancit në bazë të paragrafit 54 (kolona D më lart)	Efekti i tavanit të aktivit	Tavani i aktivit (kolona F më lart)
Viti 1	100	(30)	70
Viti 2	150	(85)	65
Fitimi/(humbja) neto	50	(55)	(5)

Si në shembullin 2 ashtu edhe në shembullin 3 ka një zvogëlim të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësise ekonomike. Megjithatë, në shembullin 2 nuk njihet asnjë humbje, ndërsa në shembullin 3 njihet një humbje. Ky dallim në trajtim përputhet me trajtimin e ndryshimeve të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike përpara se të futej paragrafi 58A. Qëllimi i paragrafit 58A është vetëm parandalimi i njohjes së fitimeve (humbjeve) neto për shkak të kostos së shërbimit të shkuar apo të humbjeve (fitimeve) neto aktuale. Të gjitha pasojat e tjera të njohjes së shtyrë në kohë dhe të tavanit të aktivitetit lihen të pandryshuara, brenda mundësive.

Shembulli 4 – Rregullimi në një periudhë në të cilën pushon së geni në fuqi tavan i aktivitetit.

	A	B	C	D=A+C	E=B+C	F= vlera më e ulët midis D dhe E	G
Viti	Suficiti në skemë	Përfitimet ekonomike në dispozicion (paragrafi 58(b)(ii))	Humbjet e panjohura në sipas paragrafit 54	Paragrafi 54	Paragrafi 58(b)	Tavani i aktivitetit, dmth aktiviteti i njohur	Fitimi i njohur në vitin 2
1	60	25	40	100	65	65	–
2	(50)	0	115	65	115	65	0

Në fund të vitit 1, ka një suficit prej 60 në skemë (kolona A) dhe përfitime ekonomike në dispozicion të njësise ekonomike prej 25 (kolona B). Në bazë të paragrafit 54 ka humbje të panjohura prej 40, që kanë lindur përpara se të kishte ndonjë efekt tavan i aktivitetit (kolona C). Pra, po të mos kishte asnjë tavan aktiviteti, do të njëhej një aktiv prej 100 (kolona D). Tavan i aktivitetit e kufizon aktivitetin deri në vlerën 65 (kolona F).

Në vitin 2, një humbje aktuale prej 110 në skemë e zvogëlon suficitin nga 60 në një deficit prej 50 (kolona A). Përfitimet ekonomike në dispozicion të njësise ekonomike bien nga 25 në 0 (kolona B). Për të aplikuar paragrafin 58A, është e nevojshme të gjendet ajo pjesë e humbjes aktuale e cila lind gjatë përcaktimit të aktivitetit për përfitime të përcaktuara në përputhje me paragrafin 58(b). Në momentin kur suficiti kthehet në deficit, vlera e përcaktuar në bazë të paragrafit 54 është më e ulët se vlera gjithsej neto e përcaktuar në bazë të paragrafit 58(b). Pra, humbja aktuale e cila lind gjatë përcaktimit të aktivitetit për përfitime të përcaktuara, në përputhje me paragrafin 58(b), është humbja e cila e zvogëlon në zero suficitin, domethënë 60. Për rrjedhojë, humbja aktuale analizohet si më poshtë:

Humbja aktuale e cila lind gjatë matjes së aktivitetit për përfitime të përcaktuara sipas paragrafit 58(b):

Humbja aktuale e barabartë me uljen e përfitimeve ekonomike	25
Humbja aktuale që është më e madhe se ulja e përfitimeve ekonomike	35
	60
Humbja aktuale e cila lind gjatë matjes së aktivitetit për përfitime të përcaktuara sipas paragrafit 54:	50
Humbja aktuale gjithsej	110

Në bazë të paragrafit 58A, 35 prej humbjes aktuale njihet menjëherë, sipas paragrafit 54 (kolona D). 75 (25 + 50) e humbjes aktuale përfshihet në humbjet a panjohura progresive, të cilat rriten në 115 (kolona C). Shuma e njohur në bazë të paragrafit 54 bëhet 65 (kolona D) dhe në bazë të paragrafit 58(b) bëhet 115 (kolona E). Aktiviteti i njohur është vlera më e vogël e të dyjave, domethënë (65 (kolona F), dhe nuk njihet asnjë fitim apo humbje (kolona G).

Në fakt, njihet menjëherë një humbje aktuariale prej 35, por ajo kompensohet nga zvogëlimi i efektit të tavanit të aktivit.

	Aktivi i bilancit në bazë të paragrafit 54 (kolona D më lart)	Efekti i tavanit të aktivit	Tavani i aktivit (kolona F më lart)
Viti 1	100	(35)	65
Viti 2	65	0	65
Fitimi/(humbja) neto	(35)	35	0

Shënime

- 1 Kur aplikohet paragrafi 58A në situatat në të cilat ka një rritje të vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike, është e rëndësishme të mos harrohet se vlera aktuale e përfitimeve ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike nuk mund të jetë më e madhe se suficiti i skemës.*
- 2 Në praktikë, shpesh përmirësimet e përfitimeve çojnë në një kosto të shërbimit të shkuar dhe një rritje të kontributeve të ardhshme të pritura, për shkak të rritjes së kostove të shërbimit aktual që lidhet me vitet e ardhshme. Rritja e kontributeve të ardhshme të pritura mund t'i rrisë përfitimet ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike, në formën e zvogëlimeve të pritura të këtyre kontributeve të ardhshme. Ndalimi i njohjes së një fitimi vetëm si rezultat i kostos së shërbimit të shkuar në periudhën aktuale, nuk e pengon njohjen e një fitimi për shkak të një rritjeje të përfitimeve ekonomike. Po kështu, edhe një ndryshim i hipotezave aktuariale, i cili shkakton një humbje aktuariale mund t'i rrisë përfitimet ekonomike në dispozicion të njësisë ekonomike në formën e uljeve të pritura të kontributeve të ardhshme. Edhe këtu, ndalimi i njohjes së një fitimi, vetëm si rezultat i një humbjeje aktuariale në periudhën aktuale, nuk e pengon njohjen e një fitimi për shkak të një rritjeje të përfitimeve ekonomike.

* Shembulli që ndjek paragrafin 60 të SNK 19 është korrigjuar në mënyrë të tillë që vlera aktuale e kthimeve të fondeve të ardhshme dhe e uljeve të kontributeve të jetë e barabartë me suficitin e skemës prej 90 (dhe jo 100), duke bërë edhe korrigjimin për ta bërë kufizimin 270 (dhe jo 280).

Shtojcë D

Miratimi i amendamentit të vitit 2002 nga ana e Bordit

Amendamenti i vitit 2002 për SNK 19 u aprovua për publikim me votën pro të trembëdhjetë anëtarëve të Bordit të Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit. Zonja O'Malley nuk ishte dakord. Opinioni kundërshtues i saj jepet në Shtojcën në vijim.

Z. David Tweedie

Kryetar

Thomas E Jones

Nën-Kryetar

Mary E Barth

Hans-Georg Bruns

Anthony T Cope

Robert P Garnett

Gilbert Gélard

James J Leisenring

Warren J McGregor

Patricia L O'Malley

Harry K Schmid

John T Smith

Geoffrey Whittington

Tatsumi Yamada

Shtojcë E

Opinion kundërshtues (për amendamentin e vitit 2002)

Zonja O'Malley nuk është dakord me këtë amendament të SNK 19. Sipas mendimit të saj, problemi i perceptuar që trajtohet është një rezultat i paevitueshëm i ndërveprimit të dy nocioneve të SNK 19, të cilat në thelb nuk përputhen me njëri tjetrin. Metoda e korridorit, që lejohet nga SNK 19, mundëson njohjen e disa vlerave në bilanc, të cilat nuk përputhen me përkufizimin e *Kuadrit* për aktivet. Tavanit i aktivitet vendos një kufizim për njohjen e disa prej këtyre aktiveve, në bazë të një nocioni rikuperimi. Një amendament i kufizuar shumë më i pëlqyeshëm do të ishte heqja e tavanit të aktivitet në paragrafin 58. Kjo do të zgjidhte problemin e konstatuar dhe, të paktën, do ta eliminonte mospërputhjen e brendshme të SNK 19.

Thuhet se amendamenti i standardit do të çojë në një pamje me paraqitje më besnike të ngjarjeve ekonomike. Zonja O'Malley beson se është e pamundur të përmirësohet paraqitja me besnikëri e një standardi që lejon kontabilizimin e një aktivi të lidhur me një skemë pensionesh, e cila në fakt ka një deficit, ose të një pasivi në lidhje me një skemë, e cila në fakt ka një suficit.

Shtojcë F

Amendime për Standardet e tjera

Amendimet që përmban kjo Shtojcë zbatohen për periudhat vjetore që fillojnë më datën 1 janar 2006 ose pas kësaj date. Nëse një njësi ekonomike i zbaton amendimet e SNK 19 për një periudhëmë të hershme, atëherë edhe këto amendime do të zbatohen për këtë periudhë të hershme.

* * * * *

Amendimet që ishin pjesë e kësaj shtojce kur u publikua ky Standard në vitin 2004 janë përfshirë në tekstin e SNRF 1, dhe SNK 1 e 24, të publikuara në këtë vëllim.

Shtojcë G

Miratimi i amendamentit të vitit 2004 nga ana e Bordit

Amendamenti i muajit dhjetor 2004 për SNK 19 u aprovua për publikim nga dymbëdhjetë prej katërmëdhjetë anëtarëve të Bordit të Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit. Zotërinjtë Leisenring dhe Yamada nuk ishin dakord. Opinionet kundërshtuese të tyre jepen në Shtojcën H.

Z. David Tweedie

Kryetar

Thomas E Jones

Nën-Kryetar

Mary E Barth

Hans-Georg Bruns

Anthony T Cope

Jan Engström

Robert P Garnett

Gilbert Gélard

James J Leisenring

Warren J McGregor

Patricia L O'Malley

John T Smith

Geoffrey Whittington

Tatsumi Yamada

Shtojcë H

Opinion kundërshtues (amendamenti i vitit 2004)

Opinione kundërshtuese për amendamentin e vitit 2004 për SNK 19 *Përfitimet e punonjësve—Fitimet dhe humbjet neto aktuariale, skemat e grupit dhe dhënia e informacioneve shpjeguese*

Mospajtim nga James J Leisenring

- DO1 Zoti Leisenring nuk pajtohet me publikimin e amendamentit për SNK 19 *Përfitimet e punonjësve—Fitimet dhe humbjet aktuariale, skemat e grupit dhe dhënia e informacioneve shpjeguese*
- DO2 Zoti Leisenring nuk është dakord sepse ai nuk pajtohet me heqjen e fjalisë së fundit në paragrafin 34 dhe me futjen e paragrafëve 34A dhe 34B. Zoti Leisenring beson se njësitë ekonomike të grupit, të cilat u japin punonjësve të tyre një premtim për përfitime të përcaktuara, duhet t'i kontabilizojnë këto premtime për përfitime të përcaktuara në pasqyrat financiare individuale të tyre. Po kështu, ai beson se pasqyrat financiare individuale, të cilat pretendohen se janë përgatitur në përputhje me SNRF-të, duhet të përmbushin të njëjtat kërkesa me pasqyrat financiare të tjera, të cilat përgatiten në përputhje me SNRF-të. Për rrjedhojë, ai nuk është dakord të hiqet kërkesa për njësitë ekonomike të grupit, për t'i trajtuar skemat me përfitime të përcaktuara, të cilat ndajnë rreziqet midis njësive ekonomike që janë nën kontroll të përbashkët, si skema me përfitime të përcaktuara dhe në vend të saj të futen kërkesat e paragrafit 34A.
- DO3 Zoti Leisenring vëren se njësive ekonomike të grupit u kërkohet të japin informacione shpjeguese për skemën në tërësi, por nuk beson se këto dhënie të informacioneve shpjeguese përbëjnë një zëvendësim të mjaftueshëm të njohjes dhe matjes në përputhje me kërkesat e SNK 19.

Mospajtim nga Tatsumi Yamada

- DO4 Zoti Yamada nuk pajtohet me publikimin e amendamentit për SNK 19 *Përfitimet e punonjësve—Fitimet dhe humbjet aktuariale, skemat e grupit dhe dhënia e informacioneve shpjeguese*
- DO5 Zoti Yamada është dakord të shtohet një mundësi zgjedhjeje në SNK 19, e cila t'i lejojë njësitë ekonomike, të cilat i njohin të plotë fitimet dhe humbjet neto aktuariale në periudhën në të cilat ndodhin, që t'i njohin ato jashtë fitimit ose humbjes në një pasqyrë të ardhurash dhe shpenzimesh të njohura, edhe pse në bazë të SNK 19 ekzistuese ato mund të njihen të plotë në fitim ose humbje në periudhën në të cilën lindin. Ai pranon se kjo mundësi zgjedhjeje ofron një informacion më transparent se mundësitë e njohjes së shtyrë në kohë, të cilat zgjidhen rëndom në kuadër të SNK 19. Mirëpo, ai beson se të gjithë zërat e të ardhurave dhe shpenzimeve duhet të njihen në fitim ose humbje në një periudhë a një tjetër. Derisa të jenë njohur në këtë mënyrë, këta zëra duhet të përfshihen në një përbërës të kapitalit neto veças fitimeve të pashpërndara. Ato duhet të kalohen nga ky përbërës i veçantë i kapitalit neto tek fitimet e pashpërndara në momentin kur njihen në fitim ose humbje. Për rrjedhojë, zoti Yamada nuk pajtohet me kërkesat e paragrafit 93D.
- DO6 Zoti Yamada e pranon vështirësinë e gjetjes së një baze racionale për njohjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në fitim ose humbje, në periudhat pas njohjes për herë të parë të tyre në një pasqyrë të të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura, kur skema vijon të jetë operative. Ai e pranon edhe se, në bazë të SNRF-ve, disa fitime dhe humbje njihen drejtpërdrejt në një përbërës të veçantë të kapitalit neto dhe nuk njihen më pas në fitim ose humbje. Mirëpo, zoti Yamada nuk beson se kjo e justifikon zgjerimin e këtij trajtimi për të mbuluar edhe fitimet dhe humbjet neto aktuariale.
- DO7 Fitimet dhe humbjet neto aktuariale progresive, mund të njiheshin në fitim ose humbje kur të likuidohet një skemë ose kur një skemë të transferohet jashtë njësive ekonomike. Vlera progresive e njohur në një përbërës të veçantë të kapitalit të vet, do të kalohej në zërin fitime të pashpërndara në të njëjtën kohë. Kjo do të përputhej me trajtimin e fitimeve dhe humbjeve neto nga këmbimit në filialet, të cilat përdorin një monedhë matjeje, e cila ndryshon nga monedha e paraqitjes e grupit.
- DO8 Për rrjedhojë, zoti Yamada beson se kërkesat e paragrafit 93D duan të thonë se kjo mundësi zgjedhjeje nuk përbën ndonjë përmirësim të raportimit financiar, sepse ajo lejon përjashtimin definitiv të fitimeve dhe humbjeve neto nga fitimi ose humbja, për t'u njohur menjëherë në fitimet e pashpërndara.

PËRMBAJTJA*paragrafët***BAZA PËR KONKLUSIONE PËR
SNK 19 PËRFITIMET E PUNONJËSVE**

INFORMACION SHPJEGUES	1-2
PËRMbledhje e ndryshimeve të SNK 19	3
PËRMbledhje e ndryshimeve të PP54	4
SKEMAT ME KONTRIBUTE TË PËRCAKTUARA	5-6
SKEMAT ME DISA PUNËDHËNËS DHE SKEMAT SHTETËRORE	7-10
SKEMAT ME PËRFITIME TË PËRCAKTUARA	11-85
Njohja dhe matja: bilanci	11-14
 Data e matjes	 15-16
Metoda e vlerësimit aktuarial	17-22
Ngarkimi i përfitimeve periudhave të shërbimit	23-25
Hipotezat aktuariale: norma e skontimit	26-34
Hipotezat aktuariale: pagat, përfitimet e tjera dhe kostot shëndetësore	35-37
Fitimet dhe humbjet neto aktuariale	38-48
Kosto shërbimi e të kaluarës	49-62
Njohja dhe matja: një pasiv minimal shtesë	63-65
Aktivitet e skemës	66-75
Aktivitet e skemës: përkufizimi i ndryshuar i adoptuar në vitin 2000	68A-68L
Aktivitet e skemës: matja	69-75
Rimbursimet	75A-75E
Kufiri mbi njohjen e një aktivi	76-78
Tavani i aktivitet: amendamenti i adoptuar në maj 2002	78A-78F
Reduktimet dhe shlyerjet	79-80
Paraqitja dhe dhënia e informacioneve shpjeguese	81-85
PËRFITIME QË NUK JANË PËRFITIME TË PAS-PUNËSIMIT	86-94
Mungesa të kompensuara	86-88
Përfitime të lidhura me vdekjen gjatë marrëdhënieve të punës	89
Përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve	90
Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës.	91-93
PERDIUDHA KALIMTARE DHE DATA E HYRJES NË FUQI	95-96

Baza për Konkluzione për SNK 19 Përfitimet e punonjësve

[Teksti origjinal është shkruar për të pasqyruar ndryshimin e SNK 39 (të ndryshuar në 2003) dhe më pas të SNRF 2; teksti i ri jepet i nënvizuar ndërsa teksti i fshirë jepet me vijë në mes.]

Në këtë shtojcë jepen arsyet e Bordit për mos pranimin e disa zgjidhjeve alternative të caktuara. Anëtarët e veçantë të Bordit u dhanë më shumë rëndësi disa faktorëve krahasuar me faktorët e tjerë. Janë shtuar paragrafët 9A–9D, 10A–10K, 48A–48EE dhe 85A–85E në lidhje me amendamentin e SNK 19 të publikuar në dhjetor 2004.

Informacion shpjegues

- 1 Bordi i KSKN-së (“Bordi”) aprovoi SNK 19 *Kontabiliteti për përfitimet e pensionit në pasqyrat financiare të punëdhënësve*, në vitin 1983. Pas një shqyrtimi të kufizuar, Bordi aprovoi një standard të ndryshuar, SNK 19 *Kostot e përfitimeve të pensioneve* (“SNK 19 i vjetër”) në vitin 1993. Bordi filloi një shqyrtim më gjithëpërfshirës të SNK 19 në nëntor 1994. Në gusht 1995, Stafi i KSKN-së publikoi një Dokument për Diskutim të Çështjeve për *Kostot e përfitimeve të pensioneve dhe të përfitimeve të tjera të punonjësve*. Në tetor 1996, Bordi aprovoi PP54 *Përfitimet e punonjësve*, ku afati i fundit për të dhënë komentet ishte data 31 janar 1997. Për PP54 Bordi mori mbi 130 letra me komente nga mbi 20 vende. Bordi aprovoi SNK 19 *Përfitimet e punonjësve* (“SNK 19 i ri”) në janar 1998.
- 2 Bordi beson se SNK 19 i ri është një përmirësim i konsiderueshëm në krahasim me SNK 19 të vjetër. Megjithatë, Bordi beson se, në momentin e duhur, mund të bëhet përmirësimi i mëtejshëm. Në veçanti, disa anëtarë të Bordit besojnë se do të ishte e pëlqyeshme të njiheshin të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale menjëherë në një pasqyrë të performancës financiare. Mirëpo, Bordi beson se një zgjidhje e tillë nuk do të jetë e realizueshme për fitimet dhe humbjet neto aktuariale, derisa Bordi të bëjë një përparim të mëtejshëm në lidhje me disa çështje të ndryshme, që i përkasin raportimit të performancës financiare. Kur Bordi të ketë ecur më tej me këto çështje, ai mund të vendosë ta marrë përsëri në shqyrtim trajtimin e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale.

Përmbledhje e ndryshimeve në SNK 19

- 3 E veçanta më e rëndësishme e SNK 19 të ri është metoda për matjen që është e bazuar në treg. Rrjedhojat kryesore janë se norma e skontimit bazohet në normat e kthimit të tregut në datën e bilancit, dhe se aktivet e skemës maten me vlerën e drejtë. Më poshtë janë dhënë të përmbledhura, ndryshimet kryesore nga SNK 19 i vjetër:
  - (a) ka një përkufizim të ndryshuar të skemave me kontribute të përcaktuara dhe një udhëzim përkatës (shih paragrafët 5 dhe 6, më poshtë), ku përfshihen udhëzime më të hollësishme se SNK 19 i vjetër për skemat me disa punëdhënës dhe skemat shtetërore (shih paragrafët 7-10, më poshtë) dhe për skemat e siguruara;
  - (b) ka udhëzim më të përmirësuar për trajtimin në bilanci të pasiveve dhe aktiveve që lindin nga skemat me përfitime të përcaktuara (shih paragrafët 11-14, më poshtë).
  - (c) detyrimet për përfitime të përcaktuara duhet të maten me rregullsi të mjaftueshme në mënyrë që vlerat e njohura në pasqyrat financiare të mos ndryshojnë materialisht nga vlerat që do të përcaktoheshin në datën e bilancit (shih paragrafët 15 dhe 16, më poshtë);
  - (d) janë hequr metodat e përfitimeve të parashikuara dhe është futur kërkesa për të përdorur metodën e përfitimeve të konstatuara, e njohur si metoda e kreditimit për njësi të projektuar (shih paragrafët 17-22, më poshtë). Përdorimi i një metode të përfitimeve të konstatuara e bën thelbësore dhënien e udhëzimeve të hollësishme, në lidhje me ngarkimin e përfitimeve periudhave të veçanta të shërbimit (shih paragrafët 23-25, më poshtë);
  - (e) norma e përdorur për të skontuar detyrimet për përfitimet e pas-punësimit dhe përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve (të financuara dhe të pafinancuara), duhet përcaktohet duke u mbështetur në normat e kthimit të tregut mbi obligacionet tregtare të cilësisë së lartë në datën e bilancit. Në vendet ku nuk ka treg të gjerë për këto obligacione, duhet të përdoren normat e kthimit të tregut (në datën e bilancit) mbi obligacionet qeveritare. Monedha dhe maturimi i obligacioneve tregtare ose shtetërore duhet të përputhen me monedhën dhe maturimin e vlerësuar të detyrimeve për përfitimet e pas-punësimit (shih paragrafët 26-34, më poshtë)

- (f) detyrimet për përfitime të përcaktuara duhet të marrin në konsideratë të gjitha rritjet e përfitimeve, të cilat parashikohen në kushtet e skemës (ose të cilat linden si rezultat i një detyrimi konstruktiv, i cili shkon përtej këtyre kushteve) në datën e bilancit (shih paragrafët 35-37, më poshtë);
- (g) një njësi ekonomike duhet të njohë, si minimum, një pjesë të specifikuar të atyre fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale (që linden si nga detyrimet për përfitime të përcaktuara ashtu edhe nga aktivet e lidhura të skemës) të cilat bien jashtë një “korridorit”. Njësisë ekonomike i lejohet, por nuk i kërkohet, të përdorë metoda të caktuara të rregullta të njohjes më të shpejtë. Në këto metoda përfshihet, mes të tjerash, njohja e menjëhershme e të gjitha fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale (shih paragrafët 38-48, më poshtë);
- (h) një njësi ekonomike duhet të njohë koston e shërbimit të shkuar mbi një bazë lineare gjatë periudhës mesatare deri në momentin kur fitohet e drejta për të marrë përfitimet; Për atë që e drejta për t’i marrë përfitimet është fituar menjëherë, një njësi ekonomike duhet ta njohë menjëherë koston e shërbimit të shkuar (shih paragrafët 49-62, më poshtë);
- (i) aktivet e skemës duhet të maten me vlerën e drejtë. Vlera e drejtë vlerësohet duke skontuar flukset monetare të ardhshme të pritura vetëm nëse nuk ka asnjë çmim tregu (shih paragrafët 66-75, më poshtë);
- (j) vlerat e njohura nga njësia raportuese si aktiv nuk duhet të jenë më të mëdha se vlera gjithsej e:
  - (i) humbjeve aktuariale dhe kostove të shërbimit të shkuar të panjohur; dhe
  - (ii) vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të gatshme, në formën e rimbursimeve nga skema ose, në formën e uljeve të kontributeve në skemë (shih paragrafin 76-78, më poshtë);
- (k) humbjet nga reduktimet dhe shlyerjet duhet të njihen jo kur ka probabilitet se do të ndodhë shlyerja apo reduktimi, por kur ndodh në të vërtetë shlyerja apo reduktimi (shih paragrafët 79-80, më poshtë);
- (l) janë përmirësuar kërkesat për dhënien e informacioneve shpjeguese (shih paragrafët 81-85, më poshtë);
- (m) SNK 19 i ri i trajton të gjitha përfitimet e punonjësve, ndërsa SNK 19 trajton vetëm përfitimet e pensioneve dhe disa përfitime të tjera të ngjashme të pas-punësimit (shih paragrafët 86-94, më poshtë); dhe
- (n) janë ndryshuar dispozitat kalimtare për skemat me përfitime të përcaktuara (shih paragrafët 95 dhe 96, më poshtë).

Bordi nuk e pranoi një propozim për të kërkuar njohjen e një “pasivi minimal shtesë” në disa raste të caktuara (shih paragrafët 63-65, më poshtë).

Përmbledhje e ndryshimeve të PP54

4 SNK 19 i ri përmban këto ndryshime kryesore me propozimet në PP54:

- (a) një njësi ekonomike duhet t’i ngarkojë përfitimet periudhave të shërbimit në bazë të formulës së përfitimeve të skemës, por duhet të përdoret baza lineare, nëse shërbimi i punonjësit gjatë viteve të fundit çon në një nivel përfitimesh materialisht më të lartë se shërbimi i viteve më të hershme (shih paragrafët 23-25, më poshtë);
- (b) hipotezat aktuariale duhet të përfshijnë të gjitha çmuarjet e rritjeve të përfitimeve jo nëse ka informacion të besueshëm se do të ndodhin, por vetëm nëse këto rritje parashikohen në kushtet e skemës (ose linden si rezultat i një detyrimi konstruktiv, i cili shkon përtej këtyre kushteve) në datën e bilancit (shih paragrafët 35-37, më poshtë);
- (c) fitimet dhe humbjet neto aktuariale të cilat bien jashtë “korridorit” 10%, nuk është nevoja të njihen menjëherë sikurse propozohet në PP54. Vlera minimale që duhet të njohë një njësi ekonomike për çdo skemë me përfitime të përcaktuara është pjesa që mbetet jashtë “korridorit” në fund të periudhës së mëparshme të raportimit, e pjesëtuar me jetët mesatare të mbetura të pritura të punës të punonjësve, që marrin pjesë në skemë. SNK 19 i ri lejon edhe përdorimin e disa metodave sistematike të caktuara të njohjes më të shpejtë. Në këto metoda përfshihet, mes të tjerash, njohja e menjëhershme e të gjitha fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale (shih paragrafët 38-48, më poshtë);
- (d) PP54 jepte dy trajtime alternative të koston e shërbimit të shkuar dhe linte të kuptonte se Bordi do ta eliminonte njërin prej këtyre trajtimeve, pasi të kishte shqyrtuar komentet për Projekt-paqtjen. Njëri trajtim ishte njohja e menjëhershme e të gjithë koston e shërbimit të shkuar. Trajtimi tjetër ishte njohja e menjëhershme për ish-punonjësit, me amortizim për punonjësit ekzistues gjatë jetëve të mbetura të punës të punonjësve ekzistues. SNK 19 i ri kërkon që një njësi ekonomike duhet të njohë koston e shërbimit të shkuar mbi një bazë lineare gjatë periudhës mesatare deri në momentin kur fitohet e drejta

- për të marrë përfitimet. Për aq sa e drejta për t'i marrë përfitimet është fituar menjëherë, një njësi ekonomike duhet ta njohë menjëherë koston e shërbimit të shkuar (shih paragrafët 49-59, më poshtë);
- (e) efekti i “ndryshimeve negative të skemave” nuk duhet të njihet menjëherë (sikurse propozohet në PP54) por duhet të trajtohet njësoj si kostoja e shërbimit të shkuar (shih paragrafët 60-62, më poshtë);
  - (f) letrat me vlerë të patransferueshme, të emetuara nga njësia raportuese janë përjashtuar nga përkufizimi i aktiveve të skemës (shih paragrafët 67 dhe 68, më poshtë);
  - (g) aktivet e skemës duhet të maten me vlerën e drejtë dhe jo me vlerën e tregut, sikurse thuhet në PP54 (shih paragrafët 60 dhe 70, më poshtë);
  - (h) për të përcaktuar kthimin mbi aktivet e skemës duhet të zbriten kostot e administrimit të skemës (dhe jo kostos e administrimit të investimeve, sikurse propozohet në PP54) (shih paragrafin 75, më poshtë);
  - (i) kufiri për njohjen e aktiveve të skemës është ndryshuar në dy aspekte kundrejt propozimeve të PP54. Kufiri nuk e eliminon korridorin për humbjet aktuariale apo njohjen e shtyrë të kostos së shërbimit të shkuar. Po kështu, kufiri i referohet rifinanceve apo reduktimeve të mundshme në kontributet e ardhshme. PP54 i referohej rifinancimeve ose zbritjeve të **pritura** në kontributet e ardhshme (shih paragrafët 76-78, më poshtë);
  - (j) ndryshe nga PP54, SNK 19 i ri nuk specifikon nëse një pasqyrë të ardhurash dhe shpenzimesh duhet të paraqesë ose jo koston e interesave dhe kthimin e pritur mbi aktivet e skemës si nënçera të njëjtë me koston e shërbimit aktual. SNK 19 i ri i kërkon njësisë ekonomike të bëjë të ditur nënçerat në të cilët përfshihen këto elemente.
  - (k) janë përmirësuar kërkesat për dhënien e informacioneve shpjeguese (shih paragrafët 81-85, më poshtë);
  - (l) udhëzimet në disa fusha të caktuara (sidomos për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, reduktimet dhe shlyerjet, skemat e pjesëmarrjes në fitime dhe të shpërblimeve, dhe disa referenca të ndryshme për detyrimet konstruktive) janë përpunuar me propozimet e PP59 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*. Po kështu, Bordi ka përfshirë edhe udhëzime të shprehura qartë për matjen e përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, ku kërkohet të bëhet skontimi për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, të cilat nuk janë të pagueshme brenda një viti (shih paragrafët 91-93, më poshtë); dhe
  - (m) kur adoptohet për herë të parë SNK 19 i ri, ka një mundësi alternative kalimtare për të njohur një rritje të pasiveve për përfitime të përcaktuara gjatë jo më shumë se pesë vjetëve. SNK 19 i ri është operativ për pasqyrat financiare të cilat mbulojnë periudhat që fillojnë më 1 janar 1999 ose pas kësaj date, dhe jo në 2001, sikurse propozonte PP54 (shih paragrafët 95 dhe 96, më poshtë).

Skemat me kontribute të përcaktuara (paragrafët 24–47 të standardit)

- 5 SNK 19 i vjetër i përkufizonte
- (a) **skemat me kontribute të përcaktuara** si skema të përfitimeve për pensione, në të cilat shumat që paguheshin si përfitime pensioni përcaktoheshin duke bërë lidhjen me kontributet që futen në një fond, së bashku me investimin e fitimeve po në atë fond, dhe
  - (b) **skemat me përfitime të përcaktuara** si skema të përfitimeve për pensione, në të cilat shumat që paguheshin si përfitime pensioni përcaktoheshin duke bërë lidhjen me një formulë zakonisht të bazuar në shpërblimin e punës të punonjësve dhe/ose vjetërsinë në punë.
- Bordi i konsideron si jo të mjaftueshëm këto përkufizime sepse përqendrohen te përfitimet e arkëtueshme nga punonjësi dhe jo te kostoja për njësinë ekonomike. Përkufizimet e paragrafit 7 të SNK 19 të ri e përqendrojnë vëmendjen te rreziku që mund të rritet kostoja për njësinë ekonomike. Përkufizimi i skemave me kontribute të përcaktuara nuk e përjashton mundësinë që kostoja për njësinë ekonomike mund të jetë më e vogël nga sa pritej.
- 6 SNK 19 i ri nuk e ndryshon kontabilizimin e skemave me kontribute të përcaktuara, i cili është i thjeshtë sepse nuk ka nevojë për hipoteza aktuariale dhe nuk ka mundësi që një njësi ekonomike të ketë fitim ose humbje neto aktuariale. SNK 19 i ri nuk jep udhëzime të barasvlershme me paragrafët 20 (kostot e shërbimit të shkuar në skemat me kontribute të përcaktuara) dhe 21 (reduktimi i skemave me përkufizime të përcaktuara) të SNK 19 të vjetër. Bordi beson se këto çështje nuk kanë lidhje me skemat me kontribute të përcaktuara.

Skemat me disa punëdhënës dhe skemat shtetërore (paragrafët 29–38 të Standardit)

- 7 Një njësi ekonomike jo gjithmonë mund të marrë informacion të mjaftueshëm nga skemat me disa punëdhënës për të përdorur kontabilitetin për përfitime të përcaktuara. Bordi mori në shqyrtim këto tri metoda për këtë problem:
- (a) të përdoret kontabiliteti për kontribute të përcaktuara për disa dhe kontabiliteti për përfitime të përcaktuara për disa të tjera;
  - (b) të përdoret kontabiliteti për kontribute të përcaktuara për të gjitha skemat me disa punëdhënës, së bashku me dhënien e informacioneve shpjeguese shtesë, kur skema me disa punëdhënës është skemë me përfitime të përcaktuara; ose
  - (c) të përdoret kontabiliteti për përfitime të përcaktuara për ato skema me disa punëdhënës, të cilat janë skema me përfitime të përcaktuara. Por, në ato raste kur nuk ka informacion të mjaftueshëm për të përdorur kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara, njësi ekonomike duhet ta bëjë me dije këtë fakt dhe të përdorë kontabilitetin e kontributeve të përcaktuara.
- 8 Bordi beson se nuk është konceptualisht e drejtë, funksionuese dhe as objektive, të bëhet një dallim i tillë që një njësi ekonomike të mund të përdorë kontabilitetin e kontributeve të përcaktuara për disa skema me përfitime të përcaktuara me disa punëdhënës dhe kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara për të tjerat. Po kështu, Bordi beson se është keq-orientuese të përdoret kontabiliteti i kontributeve të përcaktuara për skemat me disa punëdhënës, të cilat janë skema me përfitime të përcaktuara. Kjo ilustron nga rasti i bankave franceze, të cilat përdornin kontabilitetin e kontributeve të përcaktuara për skemat e pensione me përfitime të përcaktuara të administruara në bazë të kontratave kolektive sektoriale mbi bazën e parapagimit. Prirjet demografike i bënë këto skema të paqëndrueshme dhe një reformë e madhe në vitin 1993 i zëvendësoi ato me kontratat për kontribute të përcaktuara për shërbimin e ardhshëm. Në këtë pikë, bankat ishin të detyruara të përcaktonin detyrimet e tyre nga ana sasiore. Këto detyrime kishin ekzistuar edhe më parë, por ato nuk ishin njohur si pasive.
- 9 Bordi arriti në konkluzionin se një njësi ekonomike duhet të përdorë kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara për ato skema me disa punëdhënës, të cilat janë skema me përfitime të përcaktuara. Por, në ato raste kur nuk ka informacion të mjaftueshëm për të përdorur kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara, njësi ekonomike duhet ta bëjë me dije këtë fakt dhe të përdorë kontabilitetin e kontributeve të përcaktuara. Bordi miratoi aplikimin e të njëjtit parim për skemat shtetërore. SNK 19 i ri thekson se shumë skema shtetërore janë skema me kontribute të përcaktuara.

Skemat me disa-punëdhënës: amendamenti i publikuar nga BSNK-ja në dhjetor 2004

- 9A Në prill 2004 Komiteti i Interpretimeve për Raportimin Financiar Ndërkombëtar (KIRFN) publikoi një projektinterpretim, PI6 *Skemat me disa punëdhënës*, që propozonte udhëzimet e mëposhtme për mënyrën se si skemat me disa punëdhënës duhet ta aplikojnë kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara, kur kjo është e mundur:
- (a) skema duhet të matet në përputhje me SNK 19 duke përdorur hipotezat e përshtatshme për skemën në tërësi
  - (b) skema duhet t'u shpërndahet pjesëmarrësve të skemës në mënyrë që ata të njohin një aktiv ose pasiv, i cili pasqyron efektin e suficitit ose deficitit në kontributet e ardhshme të pjesëmarrësve.
- 9B Shqetësimet e ngritura nga ata që iu përgjigjën PI6 reth disponibilitetit të informacionit për skemën në tërësi, vështirësitë për bërjen e shpërndarjes siç propozohet, dhe mungesën përkatëse të dobisë së informacionit të siguruar nga kontabiliteti i përfitimeve të përcaktuara, ishin të tilla sa që KIRFN vendosi t'i hedhë poshtë këto propozime.
- 9C Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit (BSNK), gjatë diskutimit për skemat e grupeve (shih paragrafët 10A–10K) vërejti se, nëse ka një akt-marrëveshje midis një skeme me disa punëdhënës dhe pjesëmarrësve të saj, për mënyrën se si do të shpërndahej suficiti apo se si do të financohej deficit, i njëjti parim i aplikuar për skemat e grupeve duhet të aplikohet edhe për skemat me disa punëdhënës, domethënë pjesëmarrësit duhet të njohin një aktiv ose pasiv. Në lidhje me financimin e deficitit, BSNK-ja e konsideronte këtë parim në përputhje me njohjen e një provizionit sipas SNK 37.
- 9D Për rrjedhojë, BSNK-ja vendosi të sqarojë në SNK 19 se, nëse një pjesëmarrës i një skeme me përfitime të përcaktuara me disa punëdhënës:
- (a) kontabilizon pjesëmarrjen sipas një baze me kontribute të përcaktuara në pajtim me paragrafin 30 të SNK 19, për shkak se ka informacion jo të mjaftueshëm për të zbatuar kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara, por

- (b) ka një akt-marrëveshje e cila përcakton mënyrën se si do të shpërndahej suficiti apo se si do të financohej deficiti,

atëherë pjesëmarrësi njeh aktivin ose pasivin që lind nga kjo akt-marrëveshje.

- 10 Në përgjigje të komenteve për PP54, Bordi mori në shqyrtim propozimin për t'i përjashtuar filialet në pronësi të plotë (dhe shoqëritë mëmë të tyre) që marrin pjesë në skemat me përfitime të përcaktuara të grupit, nga kërkesat për njohjen dhe matjen në pasqyrat financiare individuale jo të konsoliduara, për arsye të kostove të këtij procesi. Bordi arriti në konkluzionin se një përjashtim i tillë nuk do të ishte i duhur.

Aplikimi i SNK 19 në pasqyrat financiare individuale të njësive ekonomike në një grup të konsoliduar: amendamenti i publikuar nga BSNK-ja në dhjetor 2004

- 10A Disa organizma anëtare i kërkuan BSNK-së të merrte në shqyrtim idenë nëse njësitet pjesëmarrëse të një skeme me përfitime të përcaktuara të grupit, duhej apo jo të kishin një përjashtim të pakualifikuar nga kontabiliteti i përfitimeve të përcaktuara, apo të mund ta trajtonin skemën si një skemë me disa punëdhënës, në pasqyrat financiare individuale të tyre.
- 10B Gjatë përpilimit të projekt-paraqitjes, BSNK-ja nuk pranoi, që një përjashtim i pakualifikuar nga kontabiliteti i përfitimeve të përcaktuara për skemat me përfitime të përcaktuara të grupit në pasqyrat financiare individuale të njësive ekonomike të grupit, të ishte i përshtatshëm. Në parim, kërkesat e Standardeve Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF) duhet të aplikohen njëllësi si për pasqyrat financiare individuale ashtu edhe për çdo pasqyrë financiare tjetër. Ndjekja e këtij parimi do të thoshte ndryshim i SNK 19 për t'u dhënë mundësi njësive ekonomike të grupit që janë pjesëmarrëse në një skemë, e cila përmbush përkufizimin e skemës me disa punëdhënës (vetëm se pjesëmarrësit e skemës në këtë rast janë nën një kontroll të përbashkët) të trajtohen si pjesëmarrës të një skeme me disa punëdhënës në pasqyrat financiare individuale të tyre.
- 10C Megjithatë, në projekt-paraqitje, BSNK-ja arriti në konkluzionin se njësitet ekonomike të një grupi gjithmonë duhet të supozohen se janë në gjendje të marrin informacionin e nevojshëm për skemën në tërësi. Kjo nënkupton se, sipas kërkesave për skemat me disa punëdhënës, duhet të zbatohet kontabiliteti i përfitimeve të përcaktuara nëse ka një bazë të qëndrueshme dhe të besueshme për shpërndarjen e aktiveve dhe të detyrimeve të skemës.
- 10D Në projekt-paraqitje, BSNK-ja pranoi se njësitet ekonomike të një grupi mund të mos jenë në gjendje të identifikojnë një bazë të qëndrueshme dhe të besueshme për shpërndarjen e skemës, e cila të çojë në njohjen nga ana e njësive ekonomike të një aktivi ose pasivi, i cili të pasqyrojë shkallën me të cilën do të prekte kontributet e ardhshme suficiti apo deficiti i skemës. Kjo sepse mund të ketë paqartësi në kushtet e skemës, në lidhje me mënyrën se si do të përdorej suficiti apo se si do të financohej deficiti në grupin e konsoliduar. Megjithatë, BSNK-ja arriti në konkluzionin se njësitet ekonomike të një grupi gjithmonë duhet të jenë në gjendje të bëjnë të paktën një shpërndarje të qëndrueshme dhe të arsyeshme, për shembull në bazë të përqindjes së një page të përdorur për pensionet.
- 10E Pastaj, BSNK-ja mori në shqyrtim nëse, për disa njësi ekonomike të grupit, avantazhet e kontabilitetit të përfitimeve të përcaktuara, që përdor një bazë shpërndarjeje të qëndrueshme dhe të arsyeshme i justifikonin apo jo kostot e kërkuara për marrjen e informacionit. BSNK-ja vendosi se kjo nuk vlente për njësitet ekonomike, të cilat plotësojnë kriteret e ngjashme me ato të SNK 27 *Pasqyrat financiare të konsoliduara dhe individuale*, për përjashtimin nga përgatitja e pasqyrave financiare të konsoliduara.
- 10F Për rrjedhim, projekt-paraqitja propozoi që:
- (a) njësitet ekonomike të cilat marrin pjesë në një skemë, e cila përmbush përkufizimin e skemës me disa punëdhënës, me përjashtim të faktit që pjesëmarrësit janë nën një kontroll të përbashkët, dhe që plotësojnë kriteret e parashtruara në paragrafin 34 të SNK 19, sikurse propozohet të amendohet nga projekt-paraqitja, duhet të trajtohen sikur të ishin pjesëmarrës të një skeme me disa punëdhënës. Kjo do të thotë se nëse nuk ka një bazë qëndrueshme dhe të besueshme për shpërndarjen e aktiveve dhe pasiveve të skemës, njësia ekonomike duhet të përdorë kontabilitetin e kontributeve të përcaktuara dhe të japë informacione shpjeguese shtesë.
- (b) të gjitha njësive ekonomike të tjera pjesëmarrëse në një skemë, e cila do të përmbushte përkufizimin e një skeme me disa punëdhënës, me përjashtim të faktit që pjesëmarrësit janë nën një kontroll të përbashkët, duhet t'u kërkohej të aplikojnë kontabilitetin e përfitimeve të përcaktuara duke bërë një shpërndarje qëndrueshme dhe të arsyeshme të aktiveve dhe pasiveve të skemës.
- 10G Ata që iu përgjigjën projekt-paraqitjes, në përgjithësi e mbështetën propozimin për t'i shtrirë kërkesat e SNK 19 për skemat me disa punëdhënës për të mbuluar edhe njësitet ekonomike të grupit. Mirëpo, shumë prej tyre nuk pajtoheshin me kriteret e propozuara në projekt-paraqitje, për këto arsye:
- (a) amendimet e propozuara dhe ndërveprimi me PI6 ishin të paqarta

- (b) dispozitat për kontabilitetin e skemave me disa punëdhënës duhet të mbulonin edhe shoqëritë mëmë të regjistruara në bursë.
  - (c) dispozitat për kontabilitetin e skemave me disa punëdhënës duhet të mbulonin edhe njësitë ekonomike të grupit me borxh të regjistruar në bursë.
  - (d) dispozitat për kontabilitetin e skemave me disa punëdhënës duhet të mbulonin të gjitha njësitë ekonomike të grupit, përfshirë edhe ato që ishin filiale të zotëruara pjesërisht.
  - (e) duhet të kishte një përjashtim mburojë nga kontabiliteti i përfitimeve të përcaktuara për të gjitha njësitë ekonomike të grupit.
- 10H BSNK-ja pranoi se kërkesat e propozuara për skemat e grupit ishin komplekse në mënyrë të panevojshme. Po kështu, BSNK-ja arriti në konkluzionin se do të ishte më mirë të trajtoheshin skemat e grupeve veças nga skemat me disa punëdhënës për shkak të dallimit për sa i takon informacionit në dispozicion të pjesëmarrësve: në një skemë grupi, në përgjithësi, ka informacion për skemën në tërësi në dispozicion të pjesëmarrësve. Më tej, BSNK-ja theksonte se, nëse shoqëria mëmë dëshiron të përmbushë kërkesat e SNRF-ve në pasqyrat financiare individuale të veta, ose nëse dëshiron që filialet e veta t'i përmbushin kërkesat e SNRF-ve në pasqyrat financiare individuale të tyre, atëherë ajo duhet të marrë dhe të japë informacionin e nevojshëm, të paktën, për qëllimet e dhënies së informacioneve shpjeguese.
- 10I BSNK-ja vërente se, nëse ka një akt-marrëveshje ose një politikë të shprehur për ngarkimin e kostos neto të përfitimeve të përcaktuara njësive ekonomike të grupit, koston për çdo njësi ekonomike do ta përcaktonte kjo akt-marrëveshje apo politikë. Nëse nuk ka një akt-marrëveshje apo politikë të tillë, rrezikun e lidhur me skemën e mban automatikisht njësia ekonomike, e cila është mbështetësja financiare e saj. Për rrjedhojë, BSNK-ja arriti në konkluzionin se një skemë e grupit duhet t'u shpërndahej njësive ekonomike të grupit sipas akt-marrëveshjes apo politikës së shprehur, nëse ka. Nëse nuk ka një akt-marrëveshje apo politikë të tillë, atëherë kostoja neto e përfitimeve të përcaktuara i shpërndahet punëdhënësit që e mbështet financiarisht skemën. Njësitë e tjera ekonomike të grupit njohin një kosto të barabartë me kontributet e mbledhura nga punëdhënësi që e mbështet financiarisht skemën.
- 10J Kjo metodë ka avantazhin se (a) të gjitha njësitë ekonomike të grupit e njohin koston që ato dueht të mbajnë për premtimin për përfitime të përcaktuara dhe (b) është e thjeshtë për t'u zbatuar.
- 10K BSNK-ja vërente edhe se pjesëmarrja në një skemë të grupit është një transaksion me palë të lidhura. Duke qenë kështu, kërkohet që dhënia e informacioneve shpjeguese duhet të përmbushë kërkesat e SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*. Paragrafi 20 i SNK 24 kërkon që një njësi ekonomike të japë informacion shpjegues për natyrën e marrëdhënies me palën e lidhur, si edhe informacion për transaksionet dhe tepricat e pashlyera, që nevojiten për të kuptuar efektin që mund të ketë kjo marrëdhënie në pasqyrat financiare. BSNK-ja vërente se kërkohet informacion për (a) politikën për ngarkimin e kostos së përfitimeve të përcaktuara, (b) politikën për ngarkimin e kontributeve aktuale dhe (c) statusin e skemës në tërësi, për të kuptuar efektin që mund të ketë pjesëmarrja në skemën e grupit, në pasqyrat financiare individuale të njësisë ekonomike.

Skemat me përfitime të përcaktuara

Njohja dhe matja: bilanci (paragrafët 49-60 të Standardit)

- 11 Paragrafi 54 i SNK 19 të ri përmbledh njohjen dhe matjen e pasiveve që lindin nga skemat me përfitime të përcaktuara, ndërsa paragrafët 55-107 të SNK 19 të ri, përshkruajnë më me hollësi aspektet e ndryshme të njohjes dhe matjes. Edhe pse SNK 19 i vjetër nuk e trajtonte shprehimisht njohjen e detyrimeve për përfitimet e pensione ve si pasiv, ka të ngjarë që shumica e njësive ekonomike do ta njihnin një pasiv për detyrimet për përfitimet e pensione në të njëjtën kohë, sipas të dy Standardeve. Por këto dy Standarde ndryshojnë për sa i takon matjes së pasivit që njihet në këtë mënyrë.
- 12 Paragrafi 54 i SNK 19 të ri bazohet në përkufizimin dhe kriteret e njohjes së pasivit në *Kuadrin e KSNK-së për përgatitjen dhe paraqitjen e pasqyrave financiare* ("Kuadri"). Kuadri e përkufizon pasivin si një detyrim aktual të njësisë ekonomike i cili ka lindur nga ngjarje të shkuara, shlyerja e të cilit pritet të shkaktojë flukse dalëse të burimeve të njësisë ekonomike që trupëzojnë përfitime ekonomike. Kuadri thotë se duhet të njihet një zë i cili përmbush përkufizimin e pasivit nëse:
- (a) ka të ngjarë që nga njësia ekonomike të dalin përfitime ekonomike të ardhshme që lidhen me zërin në fjalë; dhe
  - (b) zëri në fjalë ka një kosto ose vlerë e cila mund të matet me besueshmëri.
- 13 Bordi beson se:

- (a) një njësi ekonomike ka një detyrim sipas një skeme me përfitime të përcaktuara, kur një punonjës ka kryer shërbim në këmbim të përfitimeve të premtuara sipas skemës. Paragrafët 67–71 të SNK 19 të ri trajtojnë ngarkimin e përfitimit periudhave të veçanta të shërbimit për të përcaktuar nëse ekziston apo jo një detyrim;
  - (b) një njësi ekonomike duhet të përdorë hipotezat aktuariale për të përcaktuar nëse ajo do të paguajë ose jo këto përfitime në periudhat raportuese të ardhshme (shih paragrafët 72-91 të Standardit); dhe
  - (c) teknikat aktuariale i japin mundësi një njësie ekonomike ta matë këtë detyrim me besueshmëri të mjaftueshme për të justifikuar njohjen e një pasivi.
- 14 Bordi beson se ekziston një detyrim edhe nëse nuk është fituar e drejta e marrjes për një përfitim, me fjalë të tjera, nëse e drejta e punonjësit për ta marrë përfitimin kushtëzohet me vijimin e marrëdhënieve të punës. Për shembull, le të shikojmë një njësi ekonomike e cila u jep një përfitim prej 100 punonjësve, të cilët i vazhdojnë marrëdhëniet e punës për dy vjet. Në fund të vitit të parë, punonjësi dhe njësia ekonomike nuk janë në të njëjtin pozicion që ishin në fillim të vitit të parë, sepse punonjësi do të duhet të punojë vetëm një vit, në vend të dy vjetëve, deri sa të fitohet e drejta për të marrë përfitimin. Edhe pse ka një mundësi që të mos fitohet e drejta e marrjes së përfitimit, kjo diferencë përbën një detyrim dhe, sipas mendimit të Bordit, duhet të çojë në njohjen e një pasivi në fund të vitit të parë. Matja e këtij detyrimi me vlerën aktuale të tij, pasqyron çmuarjen më të mirë të njësisë ekonomike në lidhje me probabilitetin se mund të mos fitohet e drejta e marrjes së këtij përfitimi.

Data e matjes (paragrafët 56 dhe 57 të Standardit)

- 15 Disa standarde kombëtare i lejojnë njësitë ekonomike të matin vlerën aktuale të detyrimeve për përfitime të përcaktuara në një datë deri në tre muaj përpara datës së bilancit. Mirëpo, Bordi vendosi që njësitë ekonomike ta matin vlerën aktuale të detyrimeve për përfitime të përcaktuara dhe vlerën e drejtë të aktiveve të skemës në datën e bilancit. Për rrjedhojë, nëse një njësi ekonomike bën një vlerësim të hollësishëm në një datë të mëparshme, rezultatet e këtij vlerësimi duhet të aktualizohen për të marrë në konsideratë transaksionet e rëndësishme dhe ndryshimet e tjera të rëndësishme të rrethanave deri në datën e bilancit.
- 16 Në përgjigje të komenteve për PP54, Bordi ka sqaruar se nuk kërkohet një vlerësim aktuarial i plotë në datën e bilancit, me kusht që një njësi ekonomike ta përcaktojë vlerën aktuale të detyrimeve për përfitimet e përcaktuara dhe vlerën e drejtë të çdo aktivi të skemës me rregullsi të mjaftueshme, në mënyrë që vlerat e njohura në pasqyrat financiare të mos ndryshojnë materialisht nga vlerat që do të përcaktoheshin në datën e bilancit.

Metoda e vlerësimit aktuarial (paragrafët 64-66 të Standardit)

- 17 SNK 19 i vjetër, i lejonte si metodat e vlerësimit të përfitimeve të konstatuara (trajtimi bazë) ashtu edhe metodat e vlerësimit të përfitimeve të parashikuara (trajtimi alternativ i lejuar). Të dy grupet e metodave bazohen në pikëpamje, të cilat në thelb janë të ndryshme dhe nuk përputhen me njëra tjetrën, për sa i takon kontabilizimit të përfitimeve të punonjësve:
- (a) **metodat e përfitimeve të konstatuara** (të njohura ndonjëherë si metodat e “përfitimeve”, të “kreditimit për njësi” apo të “primit të vetëm”) përcaktojnë vlerën aktuale të përfitimeve të punonjësve të ngarkueshme shërbimit deri në atë moment; por
  - (b) **metodat e përfitimeve të parashikuara** (të njohura ndonjëherë si metodat e “kostove”, të “kontributeve të njëjta” ose të “primeve të njëjta”) parashikojnë detyrimin gjithsej të vlerësuar në momentin e daljes në pension dhe pastaj llogarisin një kosto financimi konstante, duke marrë në konsideratë fitimet e investimeve, që do të sigurojnë përfitimin gjithsej në momentin e daljes në pension.

Dallimet midis këtyre dy grupeve të metodave janë diskutuar me më shumë hollësi në Dokumentin për Diskutim të publikuar në gusht 1995.

- 18 Këto dy metoda mund të kenë efekte të ngjashme në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve, por vetëm rastësisht ose nëse numri dhe shpërndarja e moshës së punonjësve pjesëmarrës mbetet relativisht e pandryshuar me kalimin e kohës. Mund të ketë dallime të ndjeshme në matjen e pasiveve sipas këtyre dy grupeve të metodave. Për këto arsye, Bordi beson se një kërkesë për të përdorur një grup të vetëm metodash do ta rrisë ndjeshëm krahasueshmërinë.
- 19 Bordi mori në shqyrtim faktin nëse duhet të vazhdoje apo jo t'i lejonte metodat e përfitimeve të parashikuara si një trajtim alternativ i lejuar, me futjen e kërkesave të reja për të dhënë informacion të barasvlershëm me përdorimin e një metode të përfitimeve të konstatuara. Megjithatë, Bordi beson se dhënia e informacioneve shpjeguese nuk e korrigjon kontabilizimin e gabuar në bilanc dhe në pasqyrën e të ardhurave. Bordi arriti në konkluzionin se metodat e përfitimeve të parashikuara nuk janë të përshtatshme dhe se duhen eliminuar, sepse metoda të tilla:

- (a) përqendrohen te ngjarjet e ardhshme (shërbimi i ardhshëm) si edhe në ngjarjet e shkuara, ndërsa metodat e përfitimeve të konstatuara përqendrohen vetëm te ngjarjet e shkuara;
- (b) krijojnë një pasiv, i cili nuk përfaqëson një matje të ndonjë vlere reale dhe mund të përshkruhet vetëm si rezultati i shpërndarjeve të kostove; dhe
- (c) nuk provojnë të matin vlerën e drejtë dhe, për rrjedhojë, nuk mund të përdoren në një kombinim biznesi, sikurse e kërkon SNK 22 *Kombinimet e biznesit*.^{*} Nëse një njësi ekonomike përdor një metodë të përfitimeve të konstatuara në një kombinim biznesi, nuk do të ishte e mundëshme për njësinë ekonomike të përdorte një metodë të përfitimeve të parashikuara për të kontabilizuar të njëjtin detyrim në periudhat e mëpasshme.
- 20 SNK 19 i vjetër nuk përcaktonte se cilat forma të metodës së vlerësimit të përfitimeve të konstatuara duhet të lejohen sipas trajtimit bazë. SNK 19 i ri kërkon një metodë të vetme të përfitimeve të konstatuara: metodën më të përhapur të përfitimeve të konstatuara, që njihet si metoda e kreditimit për njësi të projektuar (ndonjëherë e njohur si “metoda e përfitimeve të konstatuara e përpjesëtuara me shërbimin” ose si “metoda e përfitimit mbi vjetërsinë në punë”).
- 21 Bordi pranon se eliminimi i metodave të përfitimeve të parashikuara dhe i metodave të tjera të përfitimeve të konstatuara, që nuk janë metoda e kreditimit për njësi të projektuar, rrit kostot për njësinë ekonomike. Megjithatë, me mundësitë që ofrojnë kompjuterët bashkëkohorë, kjo rritje e kostove do të jetë shumë më e vogël, për të bërë një vlerësim mbi dy baza të ndryshme dhe përparësitë e përmirësimit të krahasueshmërisë do të jenë më të mëdha se kostot shtesë.
- 22 Për shembull, ndonjëherë në rastin e një fondi të mbyllur, një aktuar mund të rekomandojë një metodë që nuk është metoda e kreditimit për njësi të projektuar. Megjithatë, Bordi ra dakord të kërkojë përdorimin e metodës së kreditimit për njësi të projektuar në të gjitha rastet, sepse kjo metodë përputhet më shumë me objektivat kontabël të parashtruar në SNK 19 të ri.

Ngarkimi i përfitimit periudhave të shërbimit (paragrafët 67–71 të Standardit)

- 23 Sikurse shpjegohet në paragrafin 13 më lart, Bordi beson se një njësi ekonomike ka një detyrim sipas një skeme me përfitime të përcaktuara, kur një punonjës ka kryer shërbim në këmbim të përfitimeve të premtuara sipas skemës. Bordi mori në shqyrtim tri metoda alternative të kontabilizimit të një skeme me përfitime të përcaktuara, të cilat ngarkojnë vlera të ndryshme të përfitimit periudhave të ndryshme:
- (a) ndarja e të gjithë përfitimit në mënyrë lineare gjatë gjithë periudhës deri në datën kur shërbimi i punonjësit çon në një vlerë jo materiale të përfitimeve të mëtejshme sipas skemës, e cila nuk vjen nga rritjet e mëtejshme të pagës;
- (b) ndarja e përfitimit sipas formulës së përfitimeve të skemës. Mirëpo, duhet përdorur një bazë lineare, nëse formula e përfitimeve të skemës, u ngarkon një përfitim më të lartë materialisht viteve më të fundit; ose
- (c) ndarja e përfitimit që kushtëzohet në çdo datë të ndërmjetme, në mënyrë lineare gjatë periudhës midis kësaj date dhe datës së mëparshme të ndërmjetme kur është fituar e drejta për përfitimin.

Të tri metodat ilustrohen në dy shembujt e mëposhtëm:

Shembulli 1		
Një skemë jep një përfitim prej 400 nëse një punonjës del në pension pas më shumë se dhjetë vjetësh dhe më pak se njëzetë vjetësh shërbimi dhe një përfitim tjetër shtesë prej 100 (500 gjithsej) nëse punonjësi del në pension pas njëzetë ose më shumë vjetësh shërbimi.		
<i>Vlerat që i ngarkohen çdo viti janë si më poshtë:</i>		
	<i>Vitet 1–10</i>	<i>Vitet 11–20</i>
<i>Metoda (a)</i>	25	25

* SNK 22 u tërhoq në vitin 2004 dhe u zëvendësua nga SNRF 3 *Kombinimet e bizneseve*.

Shembulli 1		
<i>Metoda (b)</i>	40	10
<i>Metoda (c)</i>	40	10

Shembull 2		
Një skemë jep një përfitim prej 100 nëse një punonjës del në pension pas më shumë se dhjetë vjetësh dhe më pak se njëzetë vjetësh shërbimi dhe një përfitim tjetër shtesë prej 400 (500 gjithsej) nëse punonjësi del në pension pas njëzetë ose më shumë vjetësh shërbimi.		
<i>Vlerat që i ngarkohen çdo viti janë si më poshtë:</i>		
	<i>Vitet 1–10</i>	<i>Vitet 11–20</i>
<i>Metoda (a)</i>	25	25
<i>Metoda (b)</i>	25	25
<i>Metoda (c)</i>	10	40
<i>Shënim: kjo skemë u ngarkon një përfitim më të lartë viteve më të fundit, ndërsa skema e Shembullit 1 u ngarkon një përfitim më të lartë viteve më të para.</i>		

- 24 Kur aprovoi PP54, Bordi zgjodhi metodën (a) në bazë të argumentimit se kjo metodë ishte më e thjeshta dhe se nuk kishte asnjë arsye të fortë për t'u ngarkuar vlera të ndryshme përfitimesh viteve të ndryshme, siç do të ndodhte në bazë të dy metodave të tjera.
- 25 Një pakicë e ndjeshme e komentuesve të PP54 ishin në favor të ndjekjes së formulës së përfitimeve (ose, në mënyrë alternative, nëse Standardi përfundimtar do të duhej të ruante shpërndarjen lineare, të njohjes së një pasivi minimal të bazuar në formulën e përfitimeve). Bordi u pajtua me këto komente dhe vendosi të kërkojë metodën (b).

Hipotezat aktuariale: norma e skontimit (paragrafët 78-82 të Standardit)

- 26 Njëra prej çështjeve më të rëndësishme gjatë matjes së detyrimeve për përfitimet e përcaktuara është përzgjedhja e kriterëve të përdorura për të përcaktuar normën e skontimit. Sipas SNK 19 të vjetër, norma e skontimit e supozuar në përcaktimin e vlerës aktuale aktuariale të përfitimeve të premtuara për pensionet, pasqyronte normat afatgjata ose një përafrim të tyre, me të cilat këto detyrime priten të shlyhen. Bordi nuk e pranoi përdorimin e një norme të tillë sepse nuk është aktuale për një njësi ekonomike, e cila nuk ka ndër mend të bëjë shlyerje dhe sepse është një konstrukt artificial, duke qenë se mund të mos ketë një treg për shlyerjen e detyrimeve të tilla.
- 27 Disa besojnë se, për përfitimet e financuara, norma e skontimit duhet të jetë norma e pritur e kthimit mbi aktivet e skemës, të cilat zotërohen faktikisht nga një skemë, në bazë të argumentimit se kthimi mbi aktivet e skemës përfaqëson me besnikëri flukset monetare dalëse përfundimtare të pritura (domethënë, kontributet e ardhshme). Bordi nuk e pranoi këtë metodë sepse fakti që një fond ka zgjedhur të investojë në disa lloje të caktuara aktivesh nuk ndikon në natyrën apo në vlerën e detyrimit. Në veçanti, aktivet me kthim të pritur më të lartë kanë më shumë rrezik dhe një njësi ekonomike nuk duhet të njohë një pasiv më të vogël vetëm e vetëm sepse skema ka vendosur të investojë në aktive me rrezik më të lartë dhe me kthim të pritur më të lartë. Për rrjedhojë, matja e detyrimit duhet të jetë e pavarur nga matja e aktiveve të skemës që zotëron një skemë.
- 28 Vendimi më i rëndësishëm është nëse duhet apo jo që norma e skontimit të jetë një normë e rregulluar me rrezikun (një normë e cila të përpiqet të mbulojë rreziqet që shoqërojnë detyrimin). Disa argumentojnë se norma më e duhur e rregulluar me rrezikun jepet nga kthimi i pritur mbi një portofol i përshtatshëm i aktiveve të

skemës, i cili në periudhën afatgjatë, do të ofronte një mbrojtje të efektshme kundër një detyrimi të tillë. Një portofol i përshtatshëm mund të përfshijë:

- (a) letrat me vlerë me interes fikse për detyrimet ndaj punonjësve të mëparshëm, për aq sa këto detyrime nuk janë të lidhura, në formë apo në përmbajtje, me inflacionin;
- (b) letrat me vlerë të lidhura me një indeks për detyrimet ndaj punonjësve të mëparshëm, të lidhura me një indeks; dhe
- (c) letrat me vlerë të kapitalit neto për detyrimet për përfitime kundrejt punonjësve ekzistues, të cilat lidhen me pagën përmbyllëse. Kjo bazohet në pikëpamjen se performanca afatgjatë e letrave me vlerë të kapitalit neto është në korrelacion me progresionin e përgjithshëm të pagave në ekonominë në tërësi, dhe për rrjedhojë, me elementin e pagës përmbyllëse të një detyrimi për përfitime.

Është e rëndësishme të theksohet se portofoli i mbajtur në të vërtetë jo me domosdo është portofoli i duhur në këtë kuptim. Madje, në disa ekonomi, kufizimet rregullatore mund t'i pengojnë skemat që të mbajnë një portofol të përshtatshëm. Për shembull, në disa vende, skemave u kërkohet të mbajnë një përqindje të caktuar të aktiveve të tyre në formën e letrave me vlerë me interes fikse. Për më tepër, nëse një portofol i përshtatshëm është një pikë reference e vlefshme, ajo është e vlefshme si për skemat e financuara ashtu edhe për ato të pafinancuara.

29 Ata të cilët mbështesin përdorimin e normës së interesit mbi një portofol të përshtatshëm si një normë skontimi të rregulluar me rrezikun argumentojnë se:

- (a) teoria e portofolit sugjeron se kthimi i pritur mbi një aktiv (ose norma e skontimit e brendshme e një pasivi) lidhet me rrezikun e padiversifikueshëm që shoqëron këtë aktiv (ose pasiv). Rreziku i padiversifikueshëm pasqyron jo **luhatjen** e kthimeve (pagesave) në terma absolute, por **korrelacionin** e kthimeve (ose pagesave) me kthimet mbi aktivet e tjera. Nëse flukset monetare hyrëse të një portofoli aktivevsh reagojnë ndaj ndryshimeve të kushteve ekonomike në periudhën afatgjatë njëllor si flukset monetare dalëse të një detyrimi për përfitime të përcaktuara, rreziku i padiversifikueshëm i detyrimit (dhe, për rrjedhojë, norma e përshtatshme e skontimit) duhet të jetë njëllor me atë të portofolit të aktiveve;
- (b) një aspekt i rëndësishëm i një realiteti ekonomik në të cilin bazohen skemat me paga përmbyllëse është korrelacioni midis pagës përmbyllëse dhe kthimeve të kapitalit neto, që lind ngaqë të dy këto pasqyrojnë të njëjtat forca ekonomike afatgjata. Edhe pse ky korrelacion nuk është i përsosur, ai është njëftueshmërisht i fortë sa që nëse shpërfillet kjo çon në një mbivlerësim sistematik të pasivit. Po kështu, nëse shpërfillet ky korrelacion, kjo çon në një paqëndrueshmëri keq-orientuese për shkak të luhatjeve midis normës së përdorur për të skontuar detyrimin dhe normës së skontimit, e cila është e nënkuptuar në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës. Këta faktorë i pengojnë njësitë ekonomike të administrojnë skema me përfitime të përcaktuara dhe bëjnë që të kalohet nga investimet në kapital neto, në investime me interes fikse. Kur skemat me përfitime të përcaktuara financohen kryesisht me kapital të vet, kjo mund të kishte një efekt të rëndë në çmimet e aksionit. Ky kalim nga një lloj investimi te një tjetër do të rriste edhe koston e pensioneve. Do të ketë presion mbi shoqëritë për ta eliminuar këtë mangësi të dukshme (por inekzistente);
- (c) nëse një njësi ekonomike do ta shlyente detyrimin e vet përmes blerjes së një shume të përvitshme, shoqëria e sigurimeve do t'i përcaktonte normat e shumës së përvitshme duke parë një portofol aktivevsh, i cili jep flukse monetare hyrëse që në thelb i kompensojnë të gjithë flukset monetare nga detyrimi për përfitime, në momentin kur flukset monetare maturohen. Për rrjedhojë, kthimi i pritur mbi një portofol të përshtatshëm e mat detyrimin me një vlerë, e cila i afrohet vlerës së tregut të tij. Në praktikë, nuk është e mundur të shlyhet një detyrim i bazuar në pagën përmbyllëse duke blerë shumën të përvitshme, sepse asnjë shoqëri sigurimesh nuk do ta siguronte një vendim për pagën përmbyllëse i cili do të mbetej në vullnetin e personit të siguruar. Megjithatë, mund të nxirret informacion nga blerja/shitja e bizneseve ku përfshihet edhe një skemë pensionesh e bazuar në pagën përmbyllëse. Në këtë situatë, shitësi dhe blerësi do të negocionin një çmim për detyrimin për pensionet duke ju referuar vlerës së aktuale të tij, të skontuar me normën e kthimit mbi një portofol të përshtatshëm;
- (d) edhe pse rreziku i investimeve është i pranishëm edhe në një portofol me letra me vlerë të kapitalit neto të diversifikuar mirë, një rënie e përgjithshme e letrave me vlerë do të pasqyrohej, në periudhën afatgjatë, në rënie të pagave. Duke qenë se punonjësit e kanë pranuar këtë rrezik duke rënë dakort për një skemë të bazuar në pagën përmbyllëse, përjashtimi i këtij rreziku nga matja e detyrimit do të fuste një shtrembërim sistematik në matje; dhe
- (e) praktikat e financimit të bazuar në kohëzgjatje në disa vende përdorin kthimin e pritur mbi një portofol të përshtatshëm si normë skontimi. Edhe pse procesi i marrjes së vendimeve për financimin është i ndryshëm nga çështjet kontabël, historia e gjatë e kësaj metode kërkon një këqyrje të kujdesshme të çdo metode tjetër të propozuar.

30 Ata që janë kundër një norme të rregulluar me rrezikun argumentojnë se:

- (a) është e pasaktë të shikosh kthimet mbi aktivet për të përcaktuar normën e skontimit për pasivet;
  - (b) po të ekzistonte me të vërtetë një korrelacion mjaftueshmërisht i fortë midis kthimeve mbi aktivet dhe pagës përmbyllëse, do të kishte lindur një treg për detyrimet për pagat përmbyllëse, e megjithatë, një gjë e tillë nuk ka ndodhur. Për më tepër, edhe atëherë kur ekziston një korrelacion i tillë i dukshëm, nuk është e qartë nëse ky korrelacion vjen nga karakteristikat e përbashkëta të portofolit dhe detyrimet apo nga ndryshimet në premtimin kontraktual të pensionit;
  - (c) kthimi mbi letrat me vlerë të kapitalit neto nuk ka korrelacion me rreziqet e tjera që shoqërojnë skemat me përfitime të përcaktuara, siç janë luhatja e vdekshmërisë, koha e daljes në pension, paaftësia për punë dhe përzgjedhja me efekt të padëshiruar;
  - (d) në mënyrë që të vlerësohet një pasiv me flukse monetare të pasigurta, normalisht një njësi ekonomike do të përdorte një normë skontimi më të ulët se norma e lirë nga rreziku, ndërsa kthimi i prituri mbi një portofol të përshtatshëm është më i lartë se norma e lirë nga rreziku;
  - (e) pohimi se paga përmbyllëse ka korrelacion të fortë me kthimet mbi aktivet nënkupton se paga përmbyllëse në përgjithësi, bie nëse bien çmimet e aktiveve, ndërsa përvoja ka treguar se pagat në përgjithësi nuk bien;
  - (f) nocioni se kaptalet neto nuk kanë rrezik në periudhën afatgjatë, dhe nocioni shoqërues i tij për vlerën afatgjatë, bazohet në pikëpamjen e gabuar se tregu lulëzon gjithmonë pas një krize. Aksionarët nuk kompensohen nga tregu për vlerën shtesë afatgjatë nëse ata i shesin sot aksionet e tyre. Edhe sikur në periudhat afatgjata, të ekzistojë një farë korrelacioni, përfitimet duhet të paguhen kur të maturohen. Një njësi ekonomike e cila i financohen detyrimet e veta me letra me vlerë të kapitalit neto preket nga rreziku se çmimet e letrave me vlerë të kapitalit neto mund të bien në momentin kur duhet të paguhen përfitimet. Po kështu, hipoteza se kthimi real mbi kapitalin neto nuk ka lidhje me inflacionin, nuk do të thotë se letrat me vlerë të kapitalit neto ofrojnë një kthim të lirë nga rreziku, qoftë edhe në periudhën afatgjatë; dhe
  - (g) norma e prituri afatgjatë e kthimit mbi një portofol të përshtatshëm nuk mund të përcaktohet me objektivitet të mjaftueshëm në praktikë për të ofruar një bazë adekuate për një standard kontabiliteti. Vështirësitë praktike përfshijnë specifikimin e karakteristikave të portofolit të përshtatshëm, përzgjedhjen e horizontit kohor për vlerësimin e kthimeve mbi portofolin dhe çmuarjen e këtyre kthimeve.
- 31 Bordi nuk ka gjetur prova të qarta se kthimi i prituri mbi një portofol të përshtatshëm aktivesh jep një indikacion të përshtatshëm dhe të besueshëm për rreziqet që shoqërojnë një detyrim për përfitime të përcaktuara, ose se një normë e tillë mund të përcaktohet me objektivitet të mjaftueshëm. Për rrjedhojë, Bordi vendosi që norma e skontimit të pasqyrojë vlerën në kohë të parasë por pa i përfshirë këto rreziqe. Për më tepër, norma e skontimit nuk duhet të pasqyrojë vlerësimin e kredi-marrjes të vetë njësisë ekonomike, sepse një njësi ekonomike me një vlerësim të ulët kredi-marrjeje, do të njihte një pasiv më të vogël. Norma e cila i arrin më mirë këta objektiva është norma e kthimit mbi obligacionet tregtare të cilësisë së lartë. Në vendet ku nuk ka treg të gjerë për këto obligacione, duhet të përdoren normat e kthimit mbi obligacionet qeveritare.
- 32 Një çështje tjetër është nëse norma e skontimit duhet të jetë apo jo norma mesatare afatgjatë, bazuar në përvojën e shkuar e disa viteve, apo norma aktuale e tregut e kthimit në datën e bilancit për një detyrim me kushte të përshtatshme. Ata që janë në mbështetje të një norme mesatare afatgjatë argumentojnë se:
- (a) metoda afatgjatë përputhet me metodën e kostos historike të bazuar në transaksionet, e cila ose kërkohet ose lejohet nga Standardet e tjera Ndërkombëtare të Kontabilitetit;
  - (b) çmuarjet e pikës kohore ndjekin një nivel saktësie, i cili nuk është i arritshëm në praktikë dhe çon në paqëndrueshmëri të fitimit të raportuar që mund të mos jetë një përfaqësim besnik i ndryshimeve të detyrimit, por thjesht pasqyron një paaftësi të paevitueshme për të parashikuar me saktësi ngjarjet e ardhshme, të cilat priten gjatë bërjes së matjeve nga periudha në periudhë;
  - (c) për një detyrim të bazuar në pagën përmbyllëse, as çmimet e shumave të përvitshme as simulimi përmes skontimit të flukseve monetare të ardhshme të pritura, nuk mund të përcaktojnë një çmim të pangatërrueshëm të shumave të përvitshme; dhe
  - (d) në periudhën afatgjatë, një portofol i përshtatshëm aktivesh të skemës mund të ofrojë një mbrojtje me efektivitet të arsyeshëm nga detyrimi për përfitime të punonjësve, i cili rritet me rritjen e pagave. Megjithatë, ka shumë pak garanci se, në një datë të caktuar matjeje, normat e interesit të tregut do të përputhen me rritjen e pagave në të cilat bazohet detyrimi.
- 33 Bordi vendosi se norma e skontimit duhet të përcaktohet duke ju referuar normave të kthimit të tregut në datën e bilancit duke qenë se:
- (a) nuk ka asnjë bazë racionale për të prituri që çmimet në një treg eficient të shkojnë në drejtim të një mesatareje afatgjatë të supozuar, sepse çmimet në një treg me likuiditet dhe thellësi të mjaftueshme,

- trupëzojnë të gjithë informacionin në dispozicion të publikut dhe janë më aktuale dhe më të besueshme se sa një çmuarje e prirjeve afatgjata, që mund të bëjë një pjesëmarrës individual i tregut;
- (b) kostoja e përfitimeve, të cilat i ngarkohen shërbimit gjatë periudhës aktuale duhet të pasqyrojë çmimet e kësaj periudhe;
  - (c) nëse përfitimet e ardhshme të pritura përcaktohen në lidhje me pagat e ardhshme të parashikuara të cilat pasqyrojnë çmuarjet aktuale të normave të ardhshme të inflacionit, norma e skontimit duhet të bazohet në normat aktuale të interesave të tregut (nominale), duke qenë se edhe këto i pasqyrojnë pritshmërinë aktuale të tregut në lidhje me normat e inflacionit; dhe
  - (d) nëse aktivet e skemës maten me një vlerë aktuale (domethënë, vlerë të drejtë), detyrimi i lidhur duhet të skontohej me një normë të skontuar aktuale, në mënyrë që të evitohet futja e një paqëndrueshmërie të panevojshme përmes ndryshimit të bazës së matjes.
- 34 Mbështetja të normat e kthimit të tregut në datën e bilancit, nuk do të thotë se duhet të përdoren normat e skontimit afatshkurtra për të skontuar detyrimet afatgjata. SNK 19 i ri kërkon që norma e skontimit të pasqyrojë normat e kthimit të tregut (në datën e bilancit) mbi obligacionet me një maturim të pritur, që përputhet me maturimin e pritur të detyrimeve.

Hipotezat aktuariale: pagat, përfitimet e tjera dhe kostot shëndetësore (paragrafët 83-91 të Standardit)

- 35 Disa argumentojnë se çmuarjet e rritjeve të ardhshme të pagave, përfitimeve dhe kostove mjekësore nuk duhet të ndikojnë në matjen e aktiveve dhe pasiveve deri në momentin kur të jepen, sipas argumentimit se:
- (a) rritjet e ardhshme janë ngjarje të ardhshme; dhe
  - (b) çmuarje të tilla janë tepër subjektive.
- 36 Bordi beson se hipotezat përdoren jo për të konstatuar nëse ekziston apo jo një detyrim, por për të matur një detyrim ekzistues mbi një bazë, e cila jep matjen më aktuale të flukseve dalëse të vlerësuar të burimeve. Nëse nuk supozohet asnjë rritje, atëherë ka një supozim të nënkuptuar, se nuk do të ndodhë asnjë ndryshim dhe do të ishte keq-orientuese të supozohej se nuk do të ketë anojë ndryshim nëse një njësi ekonomike pret një ndryshim. SNK 19 i ri e ruan kërkesën ekzistuese që matja të marrë në konsideratë rritjet e ardhshme të vlerësuar të pagave. Bordi beson edhe se rritja e kostove mjekësore të ardhshme mund të çmohet me besueshmëri të mjaftueshme për të justifikuar trupëzimin e këtyre rritjeve të vlerësuar në matjen e detyrimit.
- 37 PP54 propozonte që matja duhet të supozojë edhe rritjet e përfitimeve të ardhshme nëse ka informacion të besueshëm se do të ndodhin këto rritje të përfitimeve. Në përgjigje të komenteve, Bordi arriti në konkluzionin se rritjet e ardhshme të përfitimeve nuk çojnë në lindjen e një detyrimi të tanishëm dhe se nuk do të kishte asnjë mënyrë të besueshme apo objektive për të vendosur se cilat rritje të ardhshme të përfitimeve do të ishin mjaftueshmërisht të besueshme për t'u trupëzuar në hipotezat aktuariale. Për rrjedhojë, SNK 19 i ri kërkon që rritjet e ardhshme të përfitimeve të merren si të mirëqenë vetëm nëse parashikohen në kushtet e skemës (ose nëse lindin si rezultat i një detyrimi konstruktiv i cili shkon përtej këtyre kushteve) në datën e bilancit.

Fitimet dhe humbjet neto aktuariale (paragrafët 92-95 të Standardit)

- 38 Bordi mori në shqyrtim pesë metoda të kontabilizimit të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale:
- (a) njohjen e shtyrë si në bilanc ashtu edhe në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve gjatë jetës të mbetur të pritur mesatare të punës të punonjësve në fjalë (shih paragrafin 39, më poshtë);
  - (b) njohjen e menjëhershme në bilanc dhe jashtë pasqyrës së të ardhurave dhe shpenzimeve në kapitalin neto (SNK 1 *Paraqitja e Pasqyrave Financiare* parashikon kërkesat për paraqitjen apo dhënien e informacioneve shpjeguese për këto lëvizje në kapitalin neto) (shih paragrafët 40 dhe 41, më poshtë);
  - (c) një metodë me “korridor”, ku bëhet njohje e menjëhershme si në bilanc ashtu edhe në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve për vlerat që bien jashtë “korridorit” (shih paragrafin 42, më poshtë);
  - (d) një metodë me “korridor”, të modifikuar, me njohje të shtyrë të zërave brenda “korridorit” dhe njohje të menjëhershme të vlerave që bien jashtë “korridorit” (shih paragrafin 43, më poshtë); dhe
  - (e) njohja e shtyrë për vlerat që bien jashtë “korridorit” (shih paragrafët 44-46, më poshtë).
- 39 SNK 19 i vjetër kërkonte një metodë me njohje të shtyrë: fitimet dhe humbjet neto aktuariale njiheshin si shpenzim ose si e ardhur sistematikisht gjatë jetëve të mbetura të pritura të punës të punonjësve. Argumentet për këtë metodë janë se:

- (a) njohja e menjëhershme (edhe atëherë kur zvogëlohet nga një “korridor”) mund të shkaktojë luhatje të paqëndrueshme në pasiv dhe shpenzime, dhe nënkupton një shkallë saktësie e cila rrallë mund të aplikohet në praktikë. Kjo paqëndrueshmëri mund të ofrojë një paraqitje besnike të ndryshimeve të detyrimit, por mund të pasqyrojë thjesht një paaftësi të paevitueshme për të parashikuar me saktësi ngjarjet e ardhshme të cilat priten gjatë bërjes së matjeve nga periudha në periudhë; dhe
- (b) në periudhën afatgjatë, fitimet dhe humbjet neto aktuariale mund të kompensojnë njëra tjetrën. Hipotezat aktuariale mbulojnë shumë vjet, për shembull periudhën deri në datën e pritur të vdekjes së pensionistit të fundit dhe, për rrjedhojë, janë afatgjata për nga natyra e tyre. Normalisht, devijimi nga hipotezat nuk nënkupton ndonjë ndryshim të aktiveve apo pasivit bazë, por është tregues i cili, nëse nuk korrigjohet, mund të rritet për të nënkuptuar ndryshime të tilla në të ardhmen. Ato nuk janë fitime ose humbje neto të periudhës por një rregullim i koston që lind nga periudha afatgjatë; dhe
- (c) njohja e menjëhershme e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve do të shkaktonte një paqëndrueshmëri të papranueshme.
- 40 Argumentet për një metodë me njohje të menjëhershme janë se:
- (a) metodat me njohje të shtyrë dhe me “korridor” janë komplekse, artificiale dhe të vështira për t’u kuptuar. Ato i rrisin kostot sepse u kërkojnë njësive ekonomike të mbajnë të dhëna të ndërlikuara. Ato kërkojnë edhe provizione komplekse për të trajtuar reduktimet, shlyerjet dhe çështjet kalimtare. Po kështu, duke qenë se metoda të tilla nuk përdoren për aktive dhe pasive të tjera të pasigurta, nuk është e qartë se përse duhet të përdoren për përfitimet e pas-punësimit;
- (b) kjo metodë kërkon më pak dhënie informacionesh shpjeguese, sepse njihen të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale;
- (c) ajo përfaqëson me besnikëri pozicionin financiar të njësive ekonomike. Një njësi ekonomike raporton një aktiv vetëm kur një skemë ka suficit dhe një pasiv vetëm kur një skemë ka deficit. Paragrafi 95 i *Kuadrit* thotë se zbatimi i konceptit të përputhjes nuk e lejon njohjen në bilanc të atyre zërave të cilët nuk e përmbushin përkufizimin e aktiveve dhe të pasiveve. Humbjet aktuariale të shtyra në kohë nuk përfaqësojnë përfitime të ardhshme dhe, kështu, nuk e përmbushin përkufizimin e *Kuadrit* për aktivin, edhe nëse kompensohet kundrejt një pasivi të lidhur. Po kështu, fitimet aktuariale të shtyra në kohë nuk e përmbushin përkufizimin e *Kuadrit* për pasivin.
- (d) trajtimi i bilancit përputhet me propozimet e Materialit për Diskutim të Komitetit Drejtues për Instrumentet Financiare me titull *Kontabiliteti për aktivet dhe pasivet financiare* publikuar në mars 1997;
- (e) krijon zëra të ardhurash dhe shpenzimesh që nuk janë arbitrare dhe që kanë përmbajtje informative;
- (f) nuk është e arsyeshme të supozohet se të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale do të kompensohen gjatë viteve të ardhshme; në të kundërt, nëse janë ende të vlefshme hipotezat aktuariale të fillimit, janë luhatjet e ardhshme ato të cilat do të kompensojnë njëra tjetrën, mesatarisht, duke mos kompensuar kështu luhatjet e shkuara;
- (g) njohja e shtyrë në kohë përpiqet të evitojë paqëndrueshmërinë. Megjithatë, një matje financiare duhet të jetë e luhatshme nëse pretendon se përfaqëson me besnikëri transaksionet dhe ngjarje të tjera të cilat në vetvete janë të luhatshme. Për më tepër, shqetësimet për paqëndrueshmërinë mund të zgjidheshin në mënyrë adekuate përmes përdorimit të një pasqyre të dytë të rezultatit ose një pasqyre të ndryshimeve në kapital;
- (h) njohja e menjëhershme përputhet me SNK 8 *Politikat kontabël, ndryshimet në vlerësimet kontabël dhe gabimet*. Në bazë të SNK 8, efekti i ndryshimeve të çmuarjeve kontabël duhet të përfshihet në fitim ose humbje për periudhën nëse ndryshimi prek vetëm periudhën aktuale por jo periudhat e ardhshme. Fitimet dhe humbjet neto aktuariale nuk janë çmuarje të ngjarjeve të ardhshme, por lindin nga ngjarjet përpara datës së bilancit, të cilat vërtetojnë një çmuarje të shkuar (rregullime të llogarisë së eksperiencës) ose nga ndryshimet e koston së vlerësuar të shërbimit të punonjësve përpara datës së bilancit (ndryshimet në hipotezat aktuariale);
- (i) Çdo periudhë amortizimi (apo gjerësi “korridori”) është arbitrare. Gjithashtu, vlera e përfitimit e mbetur në një datë të mëpasshme nuk mund të gjendet me objektivitet dhe kjo e bën të vështirë kryerjen e një testi zhvlerësimi për shpenzimet e shtyra; dhe
- (j) ndonjëherë, edhe vetë mbështetësit e amortizimit apo të “korridorit” mund të duan njohjen e menjëhershme. Një shembull i mundshëm do të ishte rasti kur vidhen aktivet e skemës. Një tjetër shembull i mundshëm do të ishte një ndryshim i madh në bazën e vendosjes së tatimit mbi skemat e pensione (si për shembull ndalimi i kreditove për tatimin mbi dividendin për skemat e pensione në Mbretërinë e Bashkuar në 1997). Megjithatë, edhe pse mund të bihet dakort për rastet e skajshme, do të ishte shumë e vështirë të përpiloheshin kritere objektive dhe jo arbitrare për identifikimin e rasteve të tilla.

- 41 Bordit ju duk tërheqëse metoda e njohjes së menjëhershme. Mirëpo, Bordi beson se nuk është e realizueshme të përdoret kjo metodë për fitimet dhe humbjet neto aktuariale derisa Bordi të zgjidhë çështjet thelbësore që i përkasin raportimit të performancës. Këto çështje përfshijnë:
- (a) faktin nëse i përfshin apo jo performanca financiare zërat që njihen drejtpërdrejt në kapitalin neto;
  - (b) bazën konceptuale për të përcaktuar nëse zërat njihen në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve apo drejtpërdrejt në kapitalin neto;
  - (c) faktin nëse duhen njohur apo jo humbjet aktuariale progresive neto në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve, dhe jo drejtpërdrejt në kapitalin neto; dhe
  - (d) nëse disa zëra të caktuar të raportuar në fillim në kapitalin neto duhet raportuar apo jo më pas në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve (çështja e “riciklimit”).
- Kur Bordi të ketë ecur më tej me këto çështje, mund të vendosë ta marrë përsëri në shqyrtim trajtimin e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale.
- 42 PP54 propozonte një “metodë me korridor”. Sipas kësaj metode, një njësi ekonomike nuk i njeh fitimet dhe humbjet neto aktuariale për aq sa vlerat e panjohura progresive nuk e kalojnë 10% të vlerës aktuale të detyrimit (ose, kur është më e madhe, 10% të vlerës së drejtë të aktiveve të skemës). Argumentet për këto metoda janë se ato:
- (a) pranojnë se çmuarjet e detyrimeve për përfitime të pas-punësimit mund të shikohen më mirë si një diapazon rreth çmuarjes më të mirë. Për sa kohë, që çdo çmuarje më e mirë e re e pasivit, qëndron brenda këtij diapazoni, do të ishte e vështirë të thuhej se pasivi ka ndryshuar me të vërtetë. Mirëpo, në momentin kur çmuarja më e mirë e re del jashtë këtij diapazoni, nuk është e arsyeshme të supozohet se të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale do të kompensohen gjatë viteve të ardhshme. Nëse janë ende të vlefshme hipotezat aktuariale të fillimit, janë luhatjet e ardhshme ato të cilat do të kompensojnë njëra tjetrën, mesatarisht, duke mos kompensuar kështu luhatjet e shkuara;
  - (b) janë të lehta për t’u kuptuar, nuk u kërkojnë njësi ekonomike të mbajnë të dhëna komplekse dhe nuk kërkojnë provizione komplekse për shlyerjet, reduktimet dhe çështjet kalimtare;
  - (c) çojnë në njohjen e një humbjeje aktuariale, vetëm kur pasivi (pasi i është zbritur vlera e aktiveve të skemës) është rritur në periudhën aktuale, dhe të një fitimi aktuarial, vetëm kur pasivi (neto) është zvogëluar. Në të kundërt, metodat e amortizimit ndonjëherë çojnë në njohjen e një humbjeje aktuariale edhe nëse nuk ka ndryshuar apo është zvogëluar pasivi (neto) në periudhën aktuale, ose të një fitimi aktuarial edhe nëse nuk ka ndryshuar apo është rritur pasivi (neto) në periudhën aktuale;
  - (d) përfaqësojnë me besnikëri transaksionet dhe ngjarje e tjera të cilat në vetvete janë të luhatshme. Paragrafi 34 i Kuadrit thekson se mund të jetë mirë njihen zëra dhe të bëhet i ditur rreziku i gabimit në lidhje me njohjen dhe matjen e tyre, megjithë vështirësitë e vetvetishme, si gjatë identifikimit të transaksioneve dhe të ngjarjeve të tjera që duhen matur, ashtu edhe gjatë përpilimit dhe aplikimit të teknikave të matjes dhe paraqitjes, të cilat mund të çojnë mesazhet që korrespondojnë me këto transaksione dhe ngjarje; Paragrafi 34 i Kuadrit thekson se mund të jetë mirë të njihen zëra dhe të bëhet i ditur rreziku i gabimit në lidhje me njohjen dhe matjen e tyre me gjithë vështirësitë e vetvetishme si gjatë identifikimit të transaksioneve dhe të ngjarjeve të tjera që duhen matur ashtu edhe gjatë përpilimit dhe aplikimit të teknikave të matjes dhe paraqitjes të cilat mund të çojnë mesazhet që korrespondojnë me këto transaksione dhe ngjarje; dhe përputhen me SNK 8 *Politikat kontabël, ndryshimet në vlerësimet kontabël dhe gabimet*. Në bazë të SNK 8, efekti i ndryshimeve të çmuarjeve kontabël përfshihet në fitim ose humbje për periudhën, nëse ndryshimi prek vetëm periudhën aktuale por jo periudhat e ardhshme. Fitimet dhe humbjet neto aktuariale nuk janë çmuarje të ngjarjeve të ardhshme, por lindin nga ngjarjet përpara datës së bilancit të cilat vërtetojnë një çmuarje të shkuar (rregullime të llogarisë së eksperiencës) ose nga ndryshimet e kostos së vlerësuar të shërbimit të punonjësve përpara datës së bilancit (ndryshimet në hipotezat aktuariale).
- 43 Disa prej atyre që dhanë komente për PP54 argumentonin se një njësi ekonomike duhet të njohë, gjatë një periudhe, fitimet dhe humbjet neto aktuariale që bien brenda “korridorit”. Përndryshe, disa fitime dhe humbje të caktuara do të shtyreshin pafundësisht, edhe pse do të ishte më mirë të njiheshin (për shembull, të njiheshin fitimet dhe humbjet që vijnë të ekzistojnë për disa vjet pa u anuluar apo për të evituar një efekt progresiv në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve ku pasivet neto në fund fare kthehen në nivelin e parë). Megjithatë, Bordi arriti në konkluzionin se një kërkesë e tillë do t’i ndërlikonte gjërat pa sjellë ndonjë përfitim të madh.
- 44 Metodën e “korridorit” e mbështetën më pak se një e katërta e komentuesve të PP54. Në veçanti, shumica e hartuesve argumentonin se paqëndrueshmëria që do të sillte ky proces nuk do të ishte një paraqitje realiste e natyrës afatgjatë të detyrimeve për përfitime të pas-punësimit. Bordi arriti në konkluzionin se nuk kishte mbështetje të mjaftueshme nga organet anëtare për një ndryshim kaq të ndjeshëm të praktikës ekzistuese.
- 45 Përafërsisht një e treta e atyre që dhanë komente për PP54 ishin në mbështetje të metodës me njohje të shtyrë. Afërsisht një e treta tjetër e atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes propozonin një version të metodës me

- korridor, i cili aplikonte njohjen e shtyrë për vlerat që bien jashtë korridorit. Kjo metodë sillte më pak luhatshmëri se metoda me korridor vetëm, apo metoda me njohje të shtyrë vetëm. Në mungesë të arsyeve të forta konceptuale për të zgjedhur midis këtyre dy metodave, Bordi arriti në konkluzionin se metoda e dytë do të ishte një mjet më pragmatik për të evituar një nivel paqëndrueshmërie që shumë prej organeve anëtare e konsideronin si jo realiste.
- 46 Gjatë aprovimit të Standardit përfundimtar, Bordi vendosi të specifikojë vlerën minimale të fitimeve ose humbjeve neto aktuariale për t'u njohur, por të lejojë çdo metodë sistematike që sjell një njohje më të shpejtë, me kusht që të zbatohet e njëjta bazë si për fitimet ashtu edhe për humbjet dhe që baza të aplikohet në mënyrë të njëjtë nga njëra periudhë në tjetrën. Bordin e bindën argumentet e mëposhtëm:
- (a) si shkalla e uljes së paqëndrueshmërisë ashtu edhe mekanizmi i zgjedhur për ta bërë një gjë të tillë janë, në thelb, çështje praktike. Nga këndvështrimi konceptual, Bordit iu duk tërheqëse metoda e njohjes së menjëhershme. Për rrjedhojë, Bordi nuk shihte asnjë arsye për të mos lejuar njësitet ekonomike të përdorin metoda më të shpejta të njohjes së fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale. Në veçanti, Bordi nuk dëshironte t'i pengonte njësitet ekonomike të ndiqnin një politikë qëndrueshme për t'i njohur menjëherë të gjitha fitimet dhe humbjet neto aktuariale. Po kështu, Bordi nuk dëshironte t'i pengonte organet kombëtare të vendosjes së standardeve të kërkonin njohje të menjëhershme; dhe
  - (b) kur ka mekanizma për uljen e paqëndrueshmërisë, vlera e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale, e njohur gjatë periudhës është kryesisht arbitrare dhe ka shumë pak përmbajtje informative. Gjithashtu, SNK 19 i ri i kërkon njësitet ekonomike të bëjnë me dije si vlerat e njohura ashtu edhe ato të panjohura. Për rrjedhojë, edhe pse ka një farë humbjeje të krahasueshmërisë kur i lejon njësitet ekonomike të përdorin mekanizma të ndryshëm, nuk ka të ngjarë të komprometohen nevojat e përdoruesve nëse lejohen metodat e njohjes më të shpejtë (dhe sistematike).
- 47 Bordi vërente se ndryshimet në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës, në të vërtetë, janë rezultat i ndryshimit të çmuarjeve të pjesëmarrësve të tregut dhe, për rrjedhojë, janë të lidhura në mënyrë të paevitueshme me ndryshimet në vlerën aktuale të detyrimit. Kështu, Bordi vendosi që ndryshimet në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës janë fitime dhe humbje neto aktuariale dhe që duhet të trajtohen njësoj si ndryshimet në detyrimin e lidhur me to.
- 48 Gjerësia e “korridorit” (domethënë, pika në të cilën fillon dhe bëhet e nevojshme njohja e fitimeve dhe humbjeve) është arbitrare. Për të rritur krahasueshmërinë, Bordi vendosi që gjerësia e “korridorit” duhet të përputhet me kërkesën aktuale në ato vende të cilat kanë filluar përdorimin e një metode me “korridor”, sidomos të SHBA-ve. Bordi vërente se një “korridor” ndjeshëm më i ngushtë do të vuante nga disavantazhet e “korridorit” pa qenë i madh sa duhet për të krijuar avantazhe. Nga ana tjetër, një “korridor” ndjeshëm më të gjerë do t'i mungonte kredibiliteti.

Një mundësi tjetër shtesë për njohjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale: amendament i adoptuar nga BSNK-ja në dhjetor 2004

- 48A Në 2004 BSNK-ja publikoi një projekt-paraqitje ku propozohej një mundësi tjetër shtesë për njohjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale. Mundësia e propozuar ia lejonte njësitet ekonomike që i njihte të plota fitimet dhe humbjet neto aktuariale në periudhën kur ato ndodhin t'i njihte ato jashtë fitimit ose humbjes në një pasqyrë të të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- 48B Argumenti për njohjen e menjëhershme të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale është se ato janë ngjarje ekonomike të periudhës. Nëse njihen kur ndodhin, bëhet një paraqitje besnike e këtyre ngjarjeve. Kjo sjell një paraqitje besnike edhe të skemës në bilanc. Në të kundërt, kur shtyhet në kohë njohja, informacioni i dhënë është i pjesshëm dhe ka mundësi të jetë keq-orientues. Për më tepër, çdo humbje aktuariale e shtyrë progresive neto mund të çojë në një zë debiti në bilanc që nuk e përmbush përkufizimin e aktivitetit. Po kështu, çdo fitim aktuarial i shtyrë progresiv neto mund të çojë në një zë krediti në bilanc që nuk e përmbush përkufizimin e pasivit.
- 48C Argumentet e paraqitura për njohjen e shtyrë të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale janë, siç theksohet më lart:
- (a) njohja e menjëhershme mund të shkaktojë luhatje të paqëndrueshme në bilanc dhe në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve. Ajo nënkupton një shkallë saktësie të matjes e cila rrallë aplikohet në praktikë. Si rezultat, kjo paqëndrueshmëri mund të mos ofrojë një paraqitje besnike të ndryshimeve në aktivin ose pasivin për përfitime të përcaktuara, por mund të pasqyrojë thjesht një paaftësi të paevitueshme për të parashikuar me saktësi ngjarjet e ardhshme, të cilat priten gjatë bërjes së matjeve nga periudha në periudhë.
  - (b) në periudhën afatgjatë, fitimet dhe humbjet neto aktuariale mund të kompensojnë njëra tjetrën.
  - (c) pavarësisht nëse i pasqyron apo jo ngjarjet ekonomike të periudhës, paqëndrueshmëria që lind nga njohja e menjëhershme, ajo është tepër e madhe për të qenë e pranueshme në pasqyrat financiare. Ajo

mund të përmbysë edhe fitimin ose humbjen dhe pozicionin financiar të operacioneve të tjera të biznesit.

- 48D BSNK-ja nuk i pranon argumentet (a) dhe (b) si arsye për njohje të shtyrë. Ai beson se aktivi ose pasivi për përfitime të përcaktuara mund të matet me besueshmëri të mjaftueshme për të justifikuar njohjen e tij. Njohja në mënyrë transparente e çmuarjes më të mirë të ngjarjeve të periudhës dhe i aktivitetit ose pasivit që rezultojnë, jep një informacion më të mirë se mos-njohja e një vlere arbitrare të kësaj çmuarjeje aktuale më të mirë. Po kështu, nuk është e arsyeshme të supozohet se fitimet dhe humbjet neto aktuariale ekzistuese do të kompensohen gjatë viteve të ardhshme. Kjo nënkupton një aftësi për të parashikuar çmimet e ardhshme të tregut.
- 48E BSNK-ja nuk e pranon as argumentin (c) në lidhje me bilancin. Nëse vlerat e përfitimeve të pas-punësimit janë të mëdha dhe të paqëndrueshme, skema e pas-punësimit duhet të jetë e madhe dhe me rrezik, në krahasim me operacionet e tjera të biznesit. Megjithatë, BSNK-ja pranon se të kërkojë të njihen të plota fitimet dhe humbjet neto aktuariale në fitim ose humbje në periudhën në të cilën ndodhin, nuk është e përshtatshme në këtë moment sepse BSNK-së i duhet ende kohë të përpilojë tërësisht paraqitjen e duhur të fitimit ose humbjes dhe të zërave të tjerë të të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- 48F BSNK-ja vërente se standardi i Mbretërisë së Bashkuar FRS 17 *Përfitimet e pensione* kërkon njohjen e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale të plota në momentin që lindin, jashtë fitimit ose humbjes në një pasqyrë të fitimeve dhe humbjeve neto të njohura gjithsej.
- 48G BSNK-ja nuk beson se njohja e menjëhershme e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale jashtë fitimit ose humbjes është me domosdo ideale. Megjithatë, ajo jep një informacion më transparent se njohja e shtyrë. Për rrjedhojë, BSNK-ja vendosi ta propozojë këtë mundësi zgjedhjeje, në pritje të zhvillimeve të mëtejshme në lidhje me paraqitjen e fitimit ose humbjes dhe të zërave të tjerë të të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- 48H SNK 1 *Paraqitja e Pasqyrave Financiare* (e ndryshuar në 2003) kërkon që të ardhurat dhe shpenzimet, e njohura jashtë fitimit ose humbjes, të paraqiten në një pasqyrë të ndryshimeve në kapital. Pasqyra e ndryshimeve në kapital duhet të paraqesë të ardhurat dhe shpenzimet gjithsej për periudhën, që është fitimi ose humbja për periudhën dhe çdo zë të të ardhurave dhe shpenzimeve për periudhën të cilat, sikurse kërkohet ose lejohet nga Standardet ose Interpretimet e tjera, njihen drejtpërdrejt në kapitalin neto (SNK 1, paragrafi 96(a)–(c)). SNK 1 lejon që edhe këto zëra, së bashku me efektin e ndryshimeve në politikat kontabël dhe të ndreqjes së gabimeve, të jenë të vetmit zëra të paraqitur në pasqyrën e ndryshimeve në kapital.
- 48I Për të theksuar pikëpamjen e vet që fitimet dhe humbjet neto aktuariale janë zëra të ardhurash dhe shpenzimesh, BSNK-ja vendosi që fitimet dhe humbjet neto aktuariale, të cilat njihen jashtë fitimit ose humbjes, duhet të paraqiten në formën e një pasqyre të ndryshimeve në kapital, e cila i përjashton transaksionet me zotëruesit e kapitalit neto kur ata veprojnë me cilësinë e tyre si zotërues të këtij kapitali neto. BSNK-ja vendosi që kjo pasqyrë të titullohet “pasqyra e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura”.
- 48J Ata që u përgjigjen nga Mbretëria e Bashkuar ishin fuqimisht në mbështetje të opsionit të propozuar. Ata që u përgjigjen nga jashtë Mbretërisë së Bashkuar ishin të ndarë. Shqetësimet kryesore të shprehura ishin:
- (a) mundësia e zgjedhjes nuk përbën ndonjë përmirësim konceptual në krahasim me njohjen e menjëhershme të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale në fitim ose humbje.
  - (b) mundësia ngutet të japë një gjykim për çështjet që lidhen me SNK 1 të cilat duhet të zgjidhen në një projekt për raportimin e të ardhurave gjithpërfshirëse.
  - (c) Shtimi i opsioneve për Standardet nuk është i dëshirueshëm dhe pengon krahasueshmërinë.
  - (d) BSNK-ja nuk duhet të luajë me SNK 19 pa bërë një herë një shqyrtim të plotë të këtij Standardi.
  - (e) mundësia mund të çojë në divergjencë nga PPPK-të e SHBA-së.
  - (f) njohja e shtyrë pëlqehet më shumë se njohja e menjëhershme.
- 48K BSNK është dakort se fitimet dhe humbjet neto aktuariale janë zëra të ardhurash dhe shpenzimesh. Mirëpo, ai beson se do të ishte diçka para kohe të kërkojë njohjen e tyre të menjëhershme në fitim ose humbje pa bërë një herë një shqyrtim të plotë, si të kontabilitetit për përfitimet e pas-punësimit, ashtu edhe të raportimit të të ardhurave gjithpërfshirëse. Kërkesa që fitimet dhe humbjet neto aktuariale të cilat njihen jashtë fitimit ose humbjes të njihen në një pasqyrë të ardhurash dhe shpenzimesh të njohura nuk ngutet të japë ndonjë gjykim para kohe për asnjërin prej diskutimeve që i mbeten për t'i bërë BSNK-së në lidhje me raportimin e të ardhurave të gjithpërfshirëse. Në vend të kësaj, BSNK-ja lejon një trajtim kontabël, i cili është pranuar aktualisht nga një organ kombëtar i vendosjes së standardeve (Bordi i Standardeve të Kontabilitetit i Mbretërisë së Bashkuar), derisa të bëhet një shqyrtim i plotë i kontabilitetit për përfitimet e pas-punësimit dhe i raportimit të të ardhurave gjithpërfshirëse.
- 48L BSNK-ja po kështu pranon se, në përgjithësi, nuk është e dëshirueshme të shtohen mundësitë e zgjedhjes në Standarde, për shkak se çon në mungesë të krahasueshmërisë midis njësive ekonomike. Megjithatë, SNK 19 lejon që një njësi ekonomike të zgjedhë *çfarëdo* metode sistematike njohjeje për fitimet dhe humbjet neto aktuariale, e cila çon në një njohje më të shpejtë se minimumi i kërkuar nga Standardi. Për më tepër, vlera që

- njihet në bazë të një metode me njohje të shtyrë varet nga momenti kur është aplikuar për herë të parë metoda, domethënë nga momenti kur e ka përdorur për herë të parë njësia ekonomike SNK 19, apo kur ka filluar një skemë me përfitime të përcaktuara. Për rrjedhojë, ka shumë pak ose aspak krahasueshmëri për shkak të mundësive ekzistuese të zgjedhjes në SNK 19.
- 48M Më tej, BSNK-ja pranon se nevojitet një shqyrtim themelor i kontabilitetit për përfitimet e pas-punësimit. Mirëpo, një shqyrtim i tillë ka të ngjarë të kërkojë një farë kohe që të kryhet. Ndërkohë, BSNK-ja beson se do të ishte gabim të ndalohej një metodë e njohjes së fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale, e cila është pranuar nga një organ kombëtar i vendosjes së standardeve dhe e cila jep një informacion më transparent për kostot dhe rreziqet e administrimit të një skeme me përfitime të përcaktuara.
- 48N BSNK e pranon se mundësia e re mund të çojë në divergjencë nga PPPK-të e SHBA-së. Megjithatë, edhe pse SNK 19 dhe PPPK-të e SHBA-së ndjekin të njëjtën metodë bazë, ato kanë disa ndryshime mes tyre. BSNK-ka ka vendosur mos t'i trajtojë këto çështje tani. Për më tepër, mundësia është thjesht një mundësi. Asnjë njësi ekonomike nuk është e detyruar të krijojë një divergjencë të tillë.
- 48O Së fundmi, siç diskutohet më lart, BSNK-ja nuk pajtohet me faktin që njohja e shtyrë është më e mirë se njohja e menjëhershme e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale. Vlerat e njohura përmes një metode me shtyrje nuk janë transparente dhe nuk ofrojnë një paraqitje besnike, ndërsa përfshirja e metodave me shtyrje krijon një standard të vështirë kompleks.
- 48P BSNK-ja shqyrtoi nëse fitimet dhe humbjet neto aktuariale të cilat njihen jashtë fitimit ose humbjes duhet të njihen apo jo në fitim ose humbje në një periudhë të mëpasshme (domethënë, të riciklohen). BSNK-ja vërente se nuk ka një politikë qëndrueshme për riciklimin në SNRF dhe se, në përgjithësi, riciklimi është një çështje e cila duhet zgjidhur në projektin e Bordit për raportimin e të ardhurave gjithpërfshirëse. Për më tepër, është e vështirë të shikohet një bazë rationale mbi të cilën të mund të riciklohen fitimet dhe humbjet neto aktuariale. Për rrjedhojë, projekt-paraqitja propozonte ndalimin e riciklimit të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale që janë njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- 48Q Shumica e atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes ishin në mbështetje të mos riciklimit të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale. Megjithatë, kishte shumë që ishin në favor të riciklimit, për arsytet e mëposhtme:
- (a) të gjitha të ardhurat dhe shpenzimet duhet të njihen në fitim ose humbje në një moment të caktuar.
  - (b) ndalimi i riciklimit është një metodë e re në SNRF, dhe nuk duhet të futet pa bërë një herë një shqyrtim themelor të raportimit të të ardhurave të plota.
  - (c) ndalimi i riciklimit mund të nxiste abuzim në formën e bërjes së hipotezave aktuariale tepër optimiste.
- 48R BSNK-ja vëren se shumica e zërave në kuadër të SNRF-ve, që njihen jashtë fitimit ose humbjes riciklohen, por jo të gjithë. Fitimet dhe humbjet nga rivlerësimi për aktivet afatgjata materiale dhe për aktivet jomateriale nuk riciklohen. Pranad, çështja e riciklimit mbetet e hapur në SNRF. BSNK-ja nuk beson se duhet marrë një vendim i përgjithshëm për këtë çështje në kontekstin e këtyre amendamenteve. Vendimi në këto amendamente, për të mos i ricikluar fitimet dhe humbjet neto aktuariale, është marrë për shkak të pamundësisë pragmatike për të identifikuar një bazë të përshtatshme dhe nuk përbën një ngutje për të bërë një gjykim të pamatur për debatin e gjerë që do të zhvillohet në projektin për raportimin e të ardhurave gjithpërfshirëse.
- 48S Ndërkohë, BSNK-ja e pranon shqetësimin e disa prej atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes, se disa zëra të ardhurash dhe shpenzimesh nuk do të njihen në fitim ose humbje në asnjë periudhë. BSNK-ja, për rrjedhojë, ka kërkuar bërjen të ditur të vlerave progresive të njohura në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura në mënyrë që përdoruesit e pasqyrave financiare të mund të vlerësojnë efektin e kësaj politike.
- 48T BSNK-ja thekson edhe argumentin se ndalimi i riciklimit do të çonte në abuzime me bërjen e hipotezave aktuariale tepër optimiste. Mund të njihet një kosto më e ulët në fitim ose humbje që çon në njohjen e humbjeve nga llogaria e eksperiencës në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura. Disa prej informacioneve shpjeguese ndihmojnë të balancohen këto shqetësime, për shembull përshkrimi narrativ i bazës për normën e prituri të kthimit dhe i historisë pesëvjeçare të fitimeve dhe humbjeve nga llogaria e eksperiencës. BSNK-ja thekson se edhe në bazë të një metode me njohje të shtyrë, nëse përdoren hipoteza aktuariale tepër optimiste, njihet menjëherë një kosto më e ulët në fitim ose humbje dhe humbjet nga llogaria e eksperiencës njihen vetëm gradualisht gjatë 10-15 vjetëve në vijim. Nxitja për një abuzim të tillë është i njëjtë si në kuadër të njohjes së shtyrë ashtu edhe në kuadër të njohjes së menjëhershme jashtë fitimit ose humbjes.
- 48U BSNK-ja shqyrtoi edhe faktin nëse fitimet dhe humbjet neto aktuariale të njohura jashtë fitimit ose humbjes, duhet të njihen apo jo menjëherë në një komponent të veçantë të kapitalit neto dhe të kalohen te fitimet e paspërndara në një periudhë të mëpasshme. Edhe këtu, BSNK-ja arriti në konkluzionin se nuk ka asnjë bazë rationale për një kalim në fitimet e paspërndara në periudhat e mëpasshme. Kështu, projekt-paraqitja propozonte që fitimet dhe humbjet neto aktuariale, që njihen jashtë fitimit ose humbjes, duhet të njihen menjëherë në fitimet e paspërndara.
- 48V Ky propozim kishte mbështetjen e një pakice të vogël të atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes. Argumentet e paraqitura kundër njohjes së menjëhershme në fitimet e paspërndara ishin:

- (a) BSNK-ja nuk duhet të vendosë kërkesa për një përbërës të kapitalit neto në të cilin duhet të njihen zërat pa u bërë një herë një shqyrtim themelor i kësaj çështjeje.
  - (b) fitimet e pashpërndara duhet të jenë shuma progresive gjithsej e fitimit ose humbjes minus vlerat që u shpërndahen pronarëve.
  - (c) paqëndrueshmëria e vlerave do të thotë se do të ishte e vlefshme një paraqitje më vete e tyre.
  - (d) duhet të merret në konsideratë efekti te nevojat për shpërndarje.
  - (e) fitimet dhe humbjet neto aktuariale janë të përkohshme në natyrë dhe kështu, duhet të mos përfshihen në fitimet e pashpërndara.
- 48W Në SNRF, nuk përkufizohet fraza “Fitime të pashpërndara” dhe BSNK-ja nuk ka bërë diskutime se çfarë kuptimi duhet të ketë kjo frazë. Në veçanti, fitimet e pashpërndara nuk përkufizohen si shuma progresive gjithsej e fitimit ose humbjes minus vlerat që u shpërndahen pronarëve. Sikurse edhe në rastin e riciklimit, në kuadër të SNRF-ve ka praktika të ndryshme. Disa vlera, të cilat njihen jashtë fitimit ose humbjes, kërkohej të paraqiten në një përbërës të veçantë të kapitalit neto për shembull, fitimet dhe humbjet neto nga këmbimi, që u përkasin filialeve të huaja. Vlera të tilla të tjera për shembull, nuk janë fitimet dhe humbjet neto nga aktivet financiare të gatëshme për shitje.
- 48X BSNK-ja nuk beson se është e përshtatshme të futet një përkufizim i fitimeve të pashpërndara në kuadër të këtyre amendamenteve në SNK 19. Propozimi në projekt-paraqitje bazohej në konsiderata praktike. Sikurse edhe me riciklimin, nuk ka asnjë bazë racionale për t’i kaluar fitimet dhe humbjet neto aktuariale nga një përbërës i veçantë i kapitalit neto në fitimet e pashpërndara në një datë të mëpasshme. Siç thuhet më lart, BSNK-ja ka shtuar një kërkesë për të bërë të ditur vlerën progresive të njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura për t’u dhënë më shumë informacion përdoruesve.
- 48Y Shqyrtimi i rrjedhjeve të SNRF-ve në lidhje me aftësinë e një njësie ekonomike për t’u bërë shpërndarje zotëruesve të kapitalit neto, nuk është pjesë e fushës së kompetencës së BSNK-së. Krahas kësaj, BSNK-ja nuk pajtohet se edhe sikur të ishin të përkohshme në natyrë fitimet dhe humbjet neto aktuariale, kjo do të justifikonte mos përfshirjen e tyre në fitimet e pashpërndara.
- 48Z Në fund, BSNK-ka shqyrtoi nëse duhet t’u kërkohej apo jo njësie ekonomike të paraqesin më vete në fitimet e pashpërndara një vlerë të barabartë me aktivin ose pasivin për përfitime të përcaktuara, kur fitimet dhe humbjet neto aktuariale njihen kur ndodhin. Një paraqitje të tillë e kërkon FRS 17. BSNK-ja vërente se një paraqitje të tillë nuk e kërkojnë SNRF-të, për asnjë zë tjetër, sado e konsiderueshme të jetë madhësia apo paqëndrueshmëria e tij, dhe se njësitë ekonomike mund të japin informacionin që duan. Për rrjedhojë, BSNK-ja vendosi të mos e kërkojë një paraqitje të tillë.
- 48AA SNK 19 e kufizon vlerën e një suficit që mund të njihet si aktiv (“tavani i aktivit”) me vlerën aktuale të përfitimeve ekonomike në dispozicion të një njësie ekonomike në formën e kthimit të fondeve nga skema apo të uljes së kontributeve të ardhshme në skemë.^{*} BSNK-ja shqyrtoi nëse duhet të njëhej apo jo efekti i këtij kufiri jashtë fitimit ose humbjes, nëse këtë e kërkon politika kontabël e njësisë ekonomike për fitimet dhe humbjet neto aktuariale, ose nëse duhet të trajtohej si rregullim i përbërësve të tjerë të kostos për përfitimeve të përcaktuara dhe të njëhej në fitim ose humbje.
- 48BB BSNK-ja vendosi që efekti i kufirit ngjan me një fitim ose humbje neto aktuariale sepse lind nga një rimatje e përfitimeve në dispozicion të një njësie ekonomike nga një suficit i skemës. Për rrjedhojë, BSNK-ja arriti në konkluzionin se, nëse politika kontabël e njësisë ekonomike për fitimet dhe humbjet neto aktuariale është që t’i njohë ato jashtë fitimit ose humbjes kur ndodhin, edhe efekti i kufirit duhet të njihet jashtë fitimit ose humbjes në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve të njohura.
- 48CC Këtë propozim e mbështetnin shumica e atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes. Argumentet kundër këtij propozimi ishin:
- (a) rregullimi që lind nga një tavan aktiv i jo me domosdo shkaktohet nga fitimet dhe humbjet neto aktuariale dhe nuk duhet të trajtohet njëjloj.
  - (b) nuk përputhet me FRS 17, që e shpërndan ndryshimin e suficitit të rikuperueshëm tek ngjarjet e ndryshme dhe përbërësit e ndryshëm të kostos për përfitimeve të përcaktuara.
- 48DD BSNK-ja pranon që rregullimi nga një tavan aktiv i jo me domosdo shkaktohet nga fitimet dhe humbjet neto aktuariale. Tavani i aktivit në mënyrë efektive vendos një bazë të ndryshme matjeje për aktivin që duhet njohur (vlera aktuale e kthimeve të fondeve dhe uljeve të kontributeve të ardhshme) nga ato që përdoren për të nxjerrë fitimet dhe humbjet neto aktuariale dhe përbërësit e tjerë të kostos për përfitime të përcaktuara (vlera e drejtë e aktiveve të skemës minus vlerën e kredituar për njësi të projektuar të pasiveve të skemës). Ndryshimet në aktivin e njohur linden nga ndryshimet në vlerën aktuale të kthimeve të fondeve dhe uljeve të kontributeve të ardhshme.

^{*} Kufiri përfshin edhe fitimet dhe humbjet neto aktuariale dhe koston e shërbimit të shkuar.

Ndryshime të tilla mund të shkaktohen nga ngjarje të të njëjtit lloj me ato të cilat shkaktojnë fitime dhe humbje neto aktuariale, për shembull ndryshime në normat e interesit ose në supozimet për jetëgjatësinë, ose nga ngjarje të cilat nuk shkaktojnë fitime dhe humbje neto aktuariale, për shembull kur kujdestarët e besuar bien dakort për një kthim fondesh në këmbim të rritjes së përfitimeve ose një vendim i drejtuesve për ta reduktuar skemën.

- 48EE Ngaqë tavani i aktivitetit vendos një bazë matjeje të ndryshme për aktivin që do të njihet, BSNK-ja beson se nuk është e mundur t'u shpërndahej efekti i tavanit të aktivitetit përbërësve të kostos për përfitime të përcaktuara në ndonjë mënyrë tjetër përveç se arbitrare. BSNK-ja konfirmoi pikëpamjen e vet se rregullimi që lind nga tavani i aktivitetit, për rrjedhojë, duhet të konsiderohet si rimatje dhe e ngjashme me një fitim ose humbje aktuariale. Ky trajtim ka edhe avantazhet se (a) është i thjeshtë dhe (b) jep informacion transparent, sepse kostoja e premtimit për përfitime të përcaktuara (domethënë, kostot e shërbimit dhe kostoja e interesave) mbetet e paprekur nga financimi i skemës.

Kostoja e shërbimit të shkuar (paragrafët 96–101 të Standardit)

- 49 PP54 përfshinte dy trajtime alternative për koston e shërbimit të shkuar. Metoda e parë ngjante me atë që përdorej në SNK 19 të vjetër (amortizimi për punonjësit ekzistues dhe njohja e menjëhershme për ish-punonjësit). Metoda tjetër ishte njohja e menjëhershme e të gjithë koston së shërbimit të shkuar.
- 50 Ata që ishin në mbështetje të metodës së parë argumentonin se:
- (a) një njësi ekonomike fut ose përmirëson përfitimet e punonjësve për punonjësit ekzistues në mënyrë që të krijojë përfitime ekonomike të ardhshme në formën e uljes së qarkullimit të punonjësve, përmirësimit të produktivitetit, uljes së kërkesave për rritje të kompensimit në mjete monetare dhe përmirësimit të perspektivave të thithjes së punonjësve të tjerë të kualifikuar;
  - (b) edhe pse mund të mos jetë e realizueshme të përmirësohen përfitimet për punonjësit ekzistues pa përmirësuar edhe përfitimet për punonjësit e mëparshëm, do të ishte e pamundur të vlerësoheshin përfitimet ekonomike që do të lindnin për një njësi ekonomike dhe periudha gjatë së cilës do t'i vinin njësisë ekonomike këto përfitime; dhe
  - (c) njohja e menjëhershme është tepër revolucionare. Do të kishte edhe pasoja shoqërore të padëshiruara sepse do t'i shtynte shoqëritë tregtare të mos i përmirësonin përfitimet.
- 51 Ata të cilët ishin në mbështetje të njohjes së menjëhershme të të gjithë koston së shërbimit të shkuar argumentonin se:
- (a) amortizimi i koston së shërbimit të shkuar nuk përputhet me pikëpamjen për përfitimet e punonjësve si një shkëmbim midis njësisë ekonomike dhe punonjësve të saj për shërbimet e kryera: kostoja e shërbimit të shkuar lidhet me ngjarjet e shkuara dhe prek detyrimin aktual të punëdhënësit që lind nga shërbimi i shkuar i punonjësve. Edhe pse një njësi ekonomike mund t'i përmirësojë përfitimet në pritje të përfitimeve të ardhshme, ekziston një detyrim dhe ai duhet të njihet;
  - (b) njohja e shtyrë e pasivit e ul krahasueshmërinë; një njësi ekonomike e cila i përmirëson në mënyrë prapavepruese përfitimet që lidhen me shërbimin e shkuar do të raportojë pasive më të ulëta se një njësi ekonomike e cila ka dhënë përfitime identike në një datë më të hershme, e megjithatë të dyja njësitë ekonomike kanë detyrime për përfitime identike. Gjithashtu, njohja e shtyrë i nxit njësitë ekonomike të rrisin pensionet në vend të pagave;
  - (c) kostoja e shërbimit të shkuar nuk i jep kontroll njësisë ekonomike mbi një burim dhe, kështu, nuk e përmbush përkuftizimin e *Kuadrës* për pasivin. Për rrjedhojë, nuk është e përshtatshme të shtyhet njohja e shpenzimit; dhe
  - (d) nuk ka të ngjarë të ketë një marrëdhënie të ngushtë midis koston (e vetmja matje që ekziston për efektin e amendamentit) dhe ndonjë përfitimi të lidhur në formën e rritjes së besnikërisë.
- 52 Në bazë të SNK 19 të vjetër, kostoja e shërbimit të shkuar për punonjësit ekzistues njihet si shpenzim rregullisht gjatë jetëve të mbetura të pritura të punës së punonjësve në fjalë. Po kështu, në bazë të metodës së paraqitur në PP54, kostoja e shërbimit të shkuar duhet të amortizohet gjatë jetëve të mbetura të pritura mesatare të punës të punonjësve në fjalë. Mirëpo, PP54 propozonte edhe që periudha e shpërndarjes për koston e shërbimit aktual duhet të mbyllet kur e drejta e punonjësit për t'i marrë të gjitha përfitimet e rëndësishme që i takojnë në bazë të skemës nuk kushtëzohet më me vazhdimin e marrëdhënieve të punës. Disa prej komentuesve të PP54 mendonin se këto dy dispozita nuk përputheshin.
- 53 Në dritën e komenteve të marra, Bordi arriti në konkluzionin se kostoja e shërbimit të shkuar duhet të amortizohet gjatë periudhës mesatare deri në momentin kur të fitohet e drejta për të marrë përfitimet e ndryshuara, sepse:
- (a) kur fitohet e drejta për të marrë përfitimet, ekziston në mënyrë të qartë një pasiv i cili duhet njohur; dhe

- (b) edhe pse përfitimet për të cilat nuk është fituar ende e drejta bëjnë të lindë një detyrim, çdo metodë e ngarkimit të përfitimeve për të cilat nuk është fituar ende e drejta periudhave të veçanta, në thelb është arbitrare. Për të konstatuar se si rritet ky detyrim, asnjë metodë nuk mund ta tregojë veten në epërsi ndaj të tjerave.
- 54 Disa argumentojnë se duhet përdorur një metodë me “korridor” për koston e shërbimit të shkuar, pasi nëse për koston e shërbimit të shkuar përdoret një metodë kontabël e ndryshme nga ajo për fitimet dhe humbjet neto aktuariale, mund të krijohet një mundësi për arbitrazh kontabël. Megjithatë, qëllimi i “korridorit” është t’i japë zgjidhje pasaktësisë së paevitueshme të matjes së detyrimeve për përfitime të përcaktuara. Kostoja e shërbimit të shkuar lind nga një vendim drejtimi dhe jo nga një pasiguri e vetvetishme e matjes. Kështu, Bordi nuk e pranoi metodën me “korridor” për koston e shërbimit të shkuar.
- 55 Bordi nuk pranoi propozimet që:
- (a) kostoja e shërbimit të shkuar (sipas SNK 19 të vjetër) duhet të njëjtojë gjatë një periudhe më të shkurtër në ato raste kur ndryshimet i japin një njësi ekonomike përfitime ekonomike gjatë kësaj periudhe më të shkurtër: Për shembull, kur ndryshimet e skemës bëhen rregullisht, SNK 19 i vjetër thoshte se kostoja shtesë mund të njëjtojë si shpenzim ose e ardhur rregullisht gjatë periudhës deri në ndryshimin tjetër të pritur të skemës. Bordi beson se hipotezat aktuariale duhet të mundësojnë ndryshime të tilla të rregullta të skemës dhe se diferencat e mëpasshme midis rritjes së supozuar dhe rritjes faktike janë fitime ose humbje neto aktuariale dhe jo kosto e shërbimit të shkuar;
- (b) kostoja e shërbimit të shkuar duhet të njëjtojë gjatë jetëgjatësisë së mbetur të pjesëmarrësve nëse të gjithë ose shumica e pjesëmarrësve janë inaktivë. Bordi beson se nuk është e qartë që kostoja e shërbimit të shkuar do t’i sjellë përfitime ekonomike njësisë ekonomike gjatë kësaj periudhe; dhe
- (c) madje edhe sikur kostoja e shërbimit të shkuar të njëjtojë në përgjithësi me vonesë, kostoja e shërbimit të shkuar nuk duhet të njëjtojë menjëherë, kur kostoja e shërbimit të shkuar lind nga ndryshimet në legjislacion (siç është rasti i një kërkesë të re ligjore për të barazuar moshën e daljes në pension për meshkujt dhe për femrat) ose nga vendimet e administratorëve të besuar të cilët nuk janë nën kontrollin apo nën influencën e drejtuesve të njësisë ekonomike. Bordi vendosi se një dallim i tillë nuk do të ishte praktik.
- 56 SNK 19 i vjetër nuk e specifikonte bazën mbi të cilën një njësi ekonomike duhet të amortizojë tepicën e panjohur të koston të shërbimit të shkuar. Bordi pranoi se çdo metodë amortizimi është arbitrare dhe vendosi të kërkojë amortizimin linear, duke qenë se është metoda më e thjeshtë për t’u aplikuar dhe kuptuar. Për të rritur krahasueshmërinë, Bordi vendosi të kërkojë një metodë të vetme dhe të mos lejojë disa metoda alternative, siç janë metodat të cilat caktojnë:
- (a) një shumë të barabartë të koston të shërbimit të shkuar për çdo vit të pritur të shërbimit të punonjësve; ose
- (b) koston e shërbimit të shkuar të çdo periudhe në përpjesëtim me pagat e vlerësuara gjithsej të periudhës.
- Paragrafi 99 konfirmon se tabela e amortizimit nuk amendohet për ndryshimet e mëpasshme në jetën e mbetur mesatare të punës, nëse nuk ka reduktim ose shlyerje.
- 57 Ndryshe nga SNK 19 i vjetër, SNK 19 i ri e trajton koston e shërbimit të shkuar për punonjësit ekzistues ndryshe nga fitimet aktuariale. Kjo do të thotë se disa përmirësime përfitimesh mund të financohen nga fitimet aktuariale të cilat nuk janë njohur ende në pasqyrat financiare. Disa argumentojnë se kostoja e shërbimit të shkuar që del nga ky proces nuk duhet të njëjtojë sepse:
- (a) kostoja e përmirësimeve nuk e përmbush përkufizimin e *Kuadrit* për shpenzimin, pasi nuk ka asnjë fluks dalës ose ulje të vlerës të aktiveve të njohura më parë në bilanc; dhe
- (b) në disa raste, përmirësimet e përfitimeve mund të jenë bërë vetëm për shkak të fitimeve aktuariale.
- Bordi vendosi të kërkojë të njëjtin trajtim kontabël për të gjithë koston e shërbimit të shkuar (domethënë, njohjen gjatë periudhës mesatare deri sa të fitohet e drejta për përfitimet e ndryshuara), pavarësisht faktit nëse ato financohen apo jo nga një fitim aktuarial i cili është njohur më parë në bilancin e njësisë ekonomike.
- 58 Disa prej atyre që dhanë komente për PP54 argumentonin se njohja e fitimeve aktuariale duhet të jetë e kufizuar, kur ka kosto shërbimi të shkuar të paamortizuar. Bordi nuk e pranoi këtë propozim sepse do ta bënte më të ndërlikuar përfitimin e kufizuar. Komentues të tjerë ishin pro ndalimit të njohjes së fitimeve aktuariale të cilat janë hequr mënjatë për përmirësime të përfitimeve të ardhshme. Mirëpo, Bordi beson se nëse ky proces i heqjes mënjatë të fondeve parashikohet në kushtet formale (ose konstruktive) të skemës, përmirësimet e përfitimeve duhet të përfshihen në hipotezat aktuariale. Me fjalë të tjera, ka një lidhje të pamjaftueshme midis fitimeve aktuariale dhe përmirësimeve të përfitimeve për të justifikuar një trajtim të jashtëzakonshëm.
- 59 SNK 19 i vjetër nuk e specifikonte trajtimin në bilanc të koston të shërbimit të shkuar. Disa argumentojnë se një njësi ekonomike duhet ta njohë koston e shërbimit të shkuar menjëherë si në formën e shtimit të pasivit ashtu edhe në formën e një aktivi (shpenzim i parapaguar) në bazë të argumenteve se njohja e shtyrë e pasivit e

komponon një pasiv kundrejt një aktivi (kostoja e shërbimit të shkuar të paamortizuar) i cili nuk mund të përdoret për të shlyer pasivin. Megjithatë, Bordi vendosi që një njësi ekonomike duhet të njohë koston e shërbimit të shkuar për punonjësit ekzistues si shtim të pasivit gradualisht me kalimin e kohës, sepse:

- (a) kostoja e shërbimit të shkuar nuk i jep kontroll njësisë ekonomike mbi një burim dhe, kështu, nuk e përmbush përkufizimin e *Kuadrin* për pasivin;
- (b) paraqitja e një pasivi dhe e një shpenzimi të parapaguar veças, mund t'i ngatërrojë përdoruesit; dhe
- (c) edhe pse përfitimet për të cilat nuk është fituar ende e drejta bëjnë të lindë një detyrim, çdo metodë e ngarkimit të përfitimeve për të cilat nuk është fituar ende e drejta, periudhave të veçanta, në thelb është arbitrare. Për të konstatuar se si rritet ky detyrim, asnjë metodë nuk mund ta tregojë veten në epërsi ndaj të tjerave.

60 SNK 19 i vjetër dukej se i trajtonte ndryshimet e skemave të cilat i ulnin përfitimet si kosto negative të shërbimit të shkuar (domethënë, amortizim për punonjësit ekzistues, njohje e menjëhershme për punonjësit e mëparshëm). Megjithatë, disa argumentojnë se kjo çon në njohjen e të ardhurave të shtyra që bie ndesh me *Kuadrin*. Ata argumentojnë gjithashtu se ka vetëm një dallim arbitrar midis amendimeve që duhet të trajtohen në këtë mënyrë dhe reduktimeve apo shlyerjeve. Për rrjedhojë, PP54 propozoi që:

- (a) amendimet e skemave të jenë:
  - (i) një reduktim nëse amendimi ul përfitimet për shërbimin e ardhshëm; dhe
  - (ii) një shlyerje nëse amendimi ul përfitimet për shërbimin e shkuar; dhe
- (b) fitimet ose humbjet mbi reduktimet ose shlyerjet duhet të njihen menjëherë kur ndodh reduktimi ose shlyerja.

61 Disa prej atyre që dhanë komente për PP54 argumentonin se këto “amendime negative të skemave” duhet të trajtohen si kosto negative e shërbimit të shkuar duke i njohur si të ardhura të shtyra dhe duke i amortizuar në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve gjatë jetëve të punës të punonjësve në fjalë. Baza ku mbështetet kjo pikëpamje është se amendimet “negative” e ulin moralin e punonjësve, ashtu sikurse amendimet “pozitive” rritin moralin e tyre. Po kështu, një trajtim konsekuent i eviton abuzimet që mund të ndodhin nëse një njësi ekonomike do të mund t'i përmirësonte përfitimet në një periudhë (duke e njohur shpenzimin e përmirësimit gjatë një periudhe më të gjatë) dhe pastaj t'i ulte përfitimet (duke e njohur të ardhurën e lindur kështu menjëherë). Bordi pajtohej me këtë mendim. Për rrjedhojë, SNK 19 i ri i trajton njësoj amendimet “pozitive” dhe “negative” të skemave.

62 Dallimi midis koston negative të shërbimit të shkuar dhe reduktimeve do të ishte i rëndësishëm nëse:

- (a) do të amortizohej një vlerë materiale e koston negative të shërbimit të shkuar gjatë një periudhe të gjatë (kjo nuk ka të ngjarë, duke qenë se kostoja negative e shërbimit të shkuar duhet të amortizohet deri në momentin kur fitohet e drejta e marrjes së atyre përfitimeve (të ulura) të cilat lidhen me shërbimin e mëparshëm); ose
- (b) ekzistojnë kosto shërbimi të shkuar ose fitime aktuariale neto. Për një reduktim këto do të njiheshin menjëherë, ndërkohë që nuk do të prekeshin drejtpërdrejt nga kostoja negative e shërbimit të shkuar.

Bordi beson se dallimi midis koston negative të shërbimit të shkuar dhe reduktimeve nuk ka të ngjarë të ketë ndonjë efekt të ndjeshëm në praktikë dhe se çdo përpjekje për të trajtuar rastet e jashtëzakonshme do të çonte në kompleksitet të tepërt.

Njohja dhe matja: një pasiv minimal shtesë

63 Bordi shqyrtoi faktin nëse duhet t'i kërkonte një njësi ekonomike të njohë një pasiv minimal shtesë në rastet kur:

- (a) detyrimi i menjëhershëm i një njësi ekonomike, nëse ajo e ndërpret një skemë në datën e bilancit, do të ishte më i madh se vlera aktuale e pasivit që do të njihet në datën e bilancit;
- (b) përfitimet e pas-punësimit për të cilat është fituar e drejta janë të pagueshme në datën kur një punonjës largohet nga njësi ekonomike. Për pasojë, për shkak të efektit të ndërprerjes, vlera aktuale e përfitimit për të cilin është fituar e drejta do të ishte më e madhe nëse një punonjës largohet menjëherë në datën e bilancit se sa kur punonjësi e kryen të plotë periudhën e prituri të shërbimit; ose
- (c) vlera aktuale e përfitimeve për të cilat është fituar e drejta e kalon vlerën e pasivit që do të njihet në bilanc. Kjo mund të ndodhte kur është fituar tërësisht e drejta për një pjesë të madhe të përfitimeve dhe një njësi ekonomike nuk ka njohur humbje aktuariale ose kosto të shërbimit të shkuar.

- 64 Një shembull i një kërkesë që një njësi ekonomike të njohë një pasiv minimal shtesë është në standardin SFAS 87 të SHBA-së *Kontabiliteti i punëdhënësve për pensionet*: pasivi minimal bazohet në pagat ekzistuese dhe e përjashton efektin e shtyrjes në kohë të një kostoje të caktuar të shërbimit të shkuar dhe të fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale. Nëse pasivi minimal e kalon detyrimin e matur në bazë të pagës normale të parashikuar (me njohjen e shtyrë të disa të ardhurave dhe shpenzimeve të caktuara), teprica njihet si aktiv jomaterial (duke mos e kaluar vlerën e koston të shërbimit të shkuar të paamortizuar, ku, nëse ka, teprica e mëtejshme i zbritet drejtpërdrejt kapitalit neto) dhe si pasiv minimal shtesë.
- 65 Bordi beson se matje të tilla shtesë të pasivit mund të sjellin konfuzione dhe nuk japin informacion të përshtatshëm. Ato do të binin ndesh edhe me supozimin e vijimësisë të *Kuadrit* dhe me përkufizimin e tij për pasivin. SNK 19 i ri nuk kërkon njohjen e një pasivi minimal shtesë. Disa rrethana të trajtuara në dy paragrafët paraardhës mund të çojnë në lindjen e pasiveve të kushtëzuara, që kërkojnë dhënien e informacioneve shpjeguese në bazë të SNK 10 *Ngjarje pas datës së bilancit*.

Aktivet e skemës (paragrafët 102–107 të Standardit)

- 66 SNK 19 i ri kërkon shprehimisht që detyrimet për përfitime të përcaktuara duhet të njihen si pasiv pasi zbriten aktivet e skemës (nëse ka) me të cilat do të shlyhen drejtpërdrejt detyrimet (shih paragrafin 54 të Standardit). Kjo është një praktikë e përhapur dhe mbase universale. Bordi beson se aktivet e skemës e ulin (por nuk e shuajnë) detyrimin e vetë njësisë ekonomike dhe çojnë në një pasiv të vetëm neto. Edhe pse paraqitja e këtij pasivi neto si një vlerë e vetme në bilanc, ndryshon nga ana konceptuale nga kompensimi i aktiveve dhe pasiveve individuale, Bordi vendosi në momentin e publikimit të SNK 19 në 1998, që përkufizimi i aktiveve të skemës duhet të përputhej me kriteret e kompensimit në SNK 32 *Instrumentet financiare: Dhënia e informacioneve shpjeguese dhe paraqitja*.^{*} SNK 32 thotë se një aktiv financiar dhe një pasiv financiar duhet të kompensohen dhe se vlera neto duhet të raportohet në bilanc kur një njësi ekonomike:
- (a) ka një të drejtë të zbatueshme me ligj për të kompensuar shumat e njohura; dhe
  - (b) synon ose të bëjë shlyerje në formë neto, ose të realizojë aktivin dhe shlyejë pasivin njëkohësisht.
- 67 SNK 19 (i ndryshuar në 1998) i përkufizonte aktivet e skemës si aktive (që nuk janë instrumente financiare të patransferueshme të emetuara nga njësi raportuese) të mbajtura nga një njësi ekonomike (një fond), e cila plotëson të gjitha kushtet e mëposhtme:
- (a) njësi ekonomike është ligjërisht e ndarë nga njësi ekonomike raportuese;
  - (b) aktivet e fondit duhet të përdoren vetëm për të shlyer detyrimet për përfitimet e punonjësve, nuk janë në dispozicion të kreditorëve të vetë njësisë ekonomike dhe nuk mund t'i kthehen njësisë ekonomike (ose mund t'i kthehen njësisë ekonomike vetëm nëse aktivet e mbetura janë të mjaftueshme për të përmbushur detyrimet e skemës); dhe
  - (c) për aq sa skema ka aktive të mjaftueshme, njësi ekonomike nuk ka asnjë detyrim ligjor ose konstruktiv për t'i paguar drejtpërdrejt përfitimet e punonjësve.
- 67A Kur publikoi SNK 19 në 1998, Bordi shqyrtoi nëse përkufizimi i aktiveve të skemës duhej të përfshinte ose jo një kusht të katërt: atë që njësi ekonomike të mos e ketë nën kontroll fondin. Bordi arriti në konkluzionin se kontrolli nuk ka lidhje me konstatimin nëse aktivet e një skeme e ulin apo jo detyrimin e vetë njësisë ekonomike.
- 68 Në përgjigje të komenteve për PP54, Bordi vendosi ta modifikojë përkufizimin e aktiveve të skemës duke përjashtuar instrumentet financiare të patransferueshme të emetuara nga njësi ekonomike raportuese. Po të mos ishte kjo, një njësi ekonomike do të mund t'i ulte pasivet e veta dhe të rriste kapitalin neto, duke emetuar instrumente të kapitalit neto të patransferueshme për një skemë me përfitime të përcaktuara.

Aktivet e skemës: përkufizimi i ndryshuar i adoptuar në vitin 2000

- 68A Në 1999, Bordi filloi një projekt me objekt të kufizuar për të shqyrtuar kontabilitetin për aktivet e mbajtura nga një skemë, që përmbushin pikat (a) dhe (b) të përkufizimit të paraqitura në paragrafin 67 më lart, por nuk plotëson kushtin (c) sepse njësi ekonomike ruan detyrimin ligjor ose konstruktiv për t'i paguar drejtpërdrejt përfitimet. SNK 19 (i rishikuar në 1998) nuk i trajtonte aktivet e mbajtura nga këto fonde.
- 68B Bordi shqyrtoi dy metodat kryesore për këto fonde:
- (a) një metodë **neto**, sipas të cilës njësi ekonomike e njeh të gjithë detyrimin si pasiv pasi zbritet vlerën e drejtë të aktiveve të mbajtura nga fondi; dhe

^{*} Në 2005, BSNK e amendoi SNK 32 si *Instrumentet financiarë: Paraqitja*

- (b) një metodë **bruto**, sipas të cilës njësia ekonomike e njeh të gjithë detyrimin si pasiv dhe i njeh të drejtat e veta për kthim fondesh nga fondi si një aktiv më vete.
- 68C Ata që ishin në mbështetje të metodës neto dhanë një ose disa prej argumenteve të mëposhtëm:
- (a) paraqitja bruto do të ishte keq-orientuese, sepse:
- (i) kur plotësohen kushtet (a) dhe (b) të përkufizimit në paragrafin 67 më lart, njësia ekonomike nuk i ka nën kontroll aktivet e mbajtura nga fondi; dhe
  - (ii) edhe nëse njësia ekonomike mban një detyrim ligjor për ta paguar drejtpërdrejt të gjithë vlerën e përfitimeve, ky detyrim ligjor është një çështje forme dhe jo përmbajtjeje;
- (b) paraqitja bruto do të ishte një ndryshim i panevojshëm i praktikës, që në përgjithësi lejon paraqitjen neto. Ajo do të fuste një kompleksitet të tepërt në Standard, me një përfitim të kufizuar për përdoruesit, po të kemi parasysh se paragrafi 120(c) kërkon dhënien e informacioneve për vlerat bruto;
- (c) një metodë bruto mund të çojë në vështirësi të matjes për shkak të ndërveprimit me korridorin 10% për detyrimin.
- (i) Një mundësi do të ishte matja e aktiveve me vlerën e drejtë, ku të njiheshin menjëherë të gjitha ndryshimet e vlerës së drejtë. Kjo mund të duket se nuk përputhet me trajtimin e aktiveve të skemës, sepse ndryshimet e vlerës së drejtë të aktiveve të skemës janë komponent i fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale për të cilat aplikohet korridori në bazë të SNK 19. Me fjalë të tjera, kjo metodë do t'ia hiqte njësisë ekonomike mundësisë për t'i kompensuar fitimet dhe humbjet mbi aktivet kundrejt fitimeve dhe humbjeve mbi pasivin.
  - (ii) Një mundësi tjetër do të ishte shtyrja në kohë e ndryshimeve të vlerës së drejtë të skemës për aq sa janë fitime dhe humbje neto aktuariale të panjohura mbi detyrimet. Megjithatë, vlera kontabël (neto) e aktiveve nuk do të kishte asnjë kuptim të përshkrueshëm me lehtësi në këtë rast. Ka shumë të ngjarë që kjo do të kërkonte edhe rregulla të ndërlikuara dhe arbitrarë për t'i përputhur fitimet dhe humbjet neto mbi aktivet me fitimet dhe humbjet neto mbi detyrimin.
  - (iii) Një mundësi e tretë do të ishte matja e aktiveve me vlerë të drejtë, por duke i agreguar ndryshimet e vlerës së drejtë fitimet dhe humbjet neto aktuariale mbi pasivin. Me fjalë të tjera, aktivet do të trajtoheshin njësoj si aktivet e skemës, vetëm se paraqitja në bilanc do të ishte bruto dhe jo neto. Megjithatë, kjo do të thoshte që ndryshimet e vlerës së drejtë të aktiveve do të prekte matjen e detyrimit; dhe
- (d) një metodë neto mund të shikohej si analoge me trajtimin e pasiveve të përbashkëta në bazë të paragrafit 29 të SNK 37. Një njësi ekonomike njeh një provizion për atë pjesë të detyrimit për të cilën është shumë e mundur një fluks dalës i burimeve që trupëzojnë përfitime ekonomike. Ajo pjesë e detyrimit e cila pritet të shlyhet nga palë të tjera trajtohet si pasiv i kushtëzuar.
- 68D Ata që ishin në mbështetje të metodës bruto e mbronin këtë qasje për njërin ose disa prej arsyeve të mëposhtme:
- (a) paragrafi 66 më lart jep një shpjegim për paraqitjen e detyrimeve për përfitime të përcaktuara pasi zbriten aktivet e skemës. Shpjegimi përqëndrohet në faktin nëse kompensimi është ose jo i përshtatshëm. Pjesa (c) e përkufizimit të vitit 1998 përqëndrohet tek kompensimi. Kjo tregon se aktivet të cilat plotësojnë pjesët (a) dhe (b) të përkufizimit, por që nuk përmbushin pjesën (c) të përkufizimit, duhet të trajtohen njëllë si aktivet e skemës për qëllimet e njohjes dhe matjes, por duhet të paraqiten bruto në bilanc pa u kompensuar.
- (b) nëse lejohet kompensimi në kushtet kur nuk është plotësuar pika (c), kjo do të dukej njëllë si të lejosh një paraqitje neto për rastet kur borxhi kompensohet me letra me vlerë, apo raste të tjera të ngjashme, ndërkohë që SNK 32 thotë shprehimisht se një kompensim i tillë nuk është i përshtatshëm. Bordi nuk ka pranuar "anulimin në thelb" për instrumentet financiare (shih SNK 39 Udhëzimet për zbatimin, paragrafi AG59) dhe nuk ka asnjë arsye të qartë për ta lejuar atë në kontabilitetin për skemat me përfitime të përcaktuara. Në këto raste njësia ekonomike mban një detyrim i cili duhet të njihet si pasiv dhe e drejta e njësisë ekonomike për rimbursim nga skema është një burim i përfitimeve ekonomike, i cili duhet të njihet si aktiv. Kompensimi do të lejohej nëse do të plotësoheshin kushtet në paragrafin 33.2 të SNK 32;
- (c) Bordi vendosi në SNK 37 të kërkojë një paraqitje në formë bruto për rimbursimet që lidhen me provizionet, edhe pse kjo nuk ka qenë praktika e mëparshme. Nuk ka asnjë arsye konceptuale për të kërkuar një trajtim të ndryshëm për përfitimet e punonjësve;
- (d) edhe pse disa mendojnë se një metodë bruto i kërkon një njësie ekonomike të njohë aktivet të cilat nuk i ka kontroll, ka të tjerë që besojnë se kjo pikëpamje është e pasaktë. Një metodë bruto i kërkon njësisë ekonomike të njohë një aktiv që përfaqëson të drejtën e saj për të marrë rimbursime nga fondi i cili mban këto aktive. Nuk kërkohej që njësia ekonomike të njohë aktivet e fondit në të cilat mbështetet kjo e drejtë;

- (e) në një skemë me aktive të skemës të cilat e përmbushin përkufizimin e miratuar në 1998, kërkesa e parë e punonjësve për të marrë përfitimet ngrihet kundrejt fondit - ata nuk kanë asnjë kërkesë kundrejt njësisë ekonomike nëse në fond ka aktive të pamjaftueshme. Sipas mendimit të disave, fakti që punonjësit në fillim duhet të bëjnë kërkesë për pagesë kundrejt fondit përbën më shumë se thjesht një dallim në formë: ai e ndryshon përmbajtjen e detyrimit; dhe
- (f) skemat me përfitime të përcaktuara mund të konsiderohen sipas KIS-12, *Konsolidimi – Njësitë ekonomike për qëllime të veçanta*, si njësi ekonomike për qëllime të veçanta që njësia ekonomike i kontrollon - dhe që duhet të konsolidohen. Duke qenë se kriteri i kompensimit në SNK 19 përputhet me kriteret e kompensimit në Standardet e tjera Ndërkombëtare të Kontabilitetit, është relativisht e parëndësishme nëse skema e pensioneve konsolidohet apo jo në ato raste kur detyrimi dhe aktivet e skemës i plotësojnë kushtet për kompensim. Nëse aktivet paraqiten si zbritje nga detyrimet për përfitimet e lidhura në ato raste kur nuk plotësohet kushti (c), mund të bëhej e rëndësishme të vlerësohej fakti nëse njësia ekonomike duhet apo jo ta konsolidojë skemën.
- 68E Disa argumentojnë se duhet lejuar një metodë neto kur një njësi ekonomike mban detyrimin për të paguar të gjithë vlerën e përfitimeve drejtpërdrejt, por detyrimi konsiderohet se nuk ka të ngjarë të ketë ndonjë efekt thelbësor në praktikë. Bordi arriti në konkluzionin se nuk do të ishte e mundëshme të jepej ndonjë orientim i këtij lloji, i cili të mund të aplikohet në mënyrë të njëtrajtshme.
- 68F Bordi shqyrtoi gjithashtu, edhe mundësinë e adoptimit të një “paraqitjeje të lidhur” të cilën e kërkon Standardi i Raportimit Financiar i Mbretërisë së Bashkuar FRS 5 *Raportimi i përmbajtjes së transaksioneve*. Në bazë SNRF 5, brendësia e bilancit paraqet si vlerën bruto të aktivitetit ashtu edhe borxhin e lidhur me të, në formën e zbritjes së drejtpërdrejtë. Mbështetësit e kësaj metode argumentuan se ajo paraqet një lidhje të ngushtë midis aktiveve dhe pasiveve të lidhura pa kompromentuar kërkesat e përgjithshme për kompensimin. Kundërshtuesit e paraqitjes së lidhur argumentuan se ajo krijon një formë paraqitjeje në bilanc, të cilën e nuk e ka përdorur më parë KSNK-ja dhe e cila mund të shkaktojë konfuzion. Bordi vendosi të mos e miratojë paraqitjen e lidhur.
- 68G Bordi arriti në konkluzionin se një paraqitje neto justifikohet atëherë kur ka kufizime (përfshirë edhe kufizimet që aplikohen mbi falimentin e njësive ekonomike) të vendosura për përdorimin e aktiveve në mënyrë që aktivet të përdoren vetëm për të paguar apo për të financuar përfitimet e punonjësve. Kështu, Bordi vendosi ta modifikojë përkufizimin e aktiveve të skemës të dhënë në paragrafin 67 më lart:
- (a) duke theksuar që kreditorët e njësive ekonomike nuk duhet të kenë të drejtë mbi aktivet e mbajtura nga fondi, edhe në rast të falimentimit të njësive raportuese; dhe
- (b) duke hequr kushtin (c), në mënyrë që ekzistenca e një detyrimi ligjor apo konstruktiv për t’i paguar drejtpërdrejt përfitimet e punonjësve, të mos pengojë paraqitjen neto dhe duke modifikuar kushtin (b) për të lejuar shprehimisht fondin që të rimbursojë njësinë ekonomike për pagimin e përfitimeve afatgjata të punonjësve.
- 68H Kur një njësi ekonomike mban një detyrim të drejtpërdrejtë ndaj punonjësve, Bordi e pranon se paraqitja neto nuk përputhet me kërkesat e regjistrimit për instrumentet financiare në SNK 39 dhe me kërkesat e kompensimit në SNK 32. Megjithatë, sipas mendimit të Bordit, kufizimet mbi përdorimin e aktiveve krijojnë një lidhje mjaftueshmërisht të fortë me detyrimet për përfitimet e punonjësve dhe një paraqitje neto sjell një informacion më aktual se një paraqitja bruto, edhe nëse njësia ekonomike e mban një detyrim të drejtpërdrejtë ndaj punonjësve.
- 68I Bordi beson se kufizime të tilla janë unike për skemat e përfitimeve të punonjësve dhe nuk synon ta lejojë këtë paraqitje neto për pasivet e tjera, nëse nuk plotësohen kushtet në SNK 32 dhe SNK 39. Kështu, kushti (a) në përkufizimin e ri mbështetet në arsyen e ekzistencës së fondit. Bordi beson se një kufizim arbitrar i këtij lloji është e vetmja rrugë praktike për të lejuar një përjashtim pragmatik nga kriteret e përgjithshme të kompensimit të KSNK-së, pa lejuar një shtrirje të papranueshme të këtij përjashtimi për të mbuluar edhe raste të tjera.
- 68J Në disa skema të cilat ekzistojnë në disa vende, një njësi ekonomike ka të drejtën për të marrë një rimbursim të përfitimeve të punonjësve nga një fond i veçantë, por njësia ekonomike ka të drejtën e vendosjes për ta vonuar marrjen e rimbursimit ose për të kërkuar një rimbursim më të vogël se rimbursimi i plotë. Disa argumentojnë se ky element i të drejtës për të vendosur vetë e dobëson kaq shumë lidhjen midis përfitimeve dhe rimbursimit, sa që nuk mund të justifikohet një paraqitje neto. Ata besojnë se përkufizimi i aktiveve të skemës duhet të mos i përfshijë aktivet e mbajtura nga fonde të tilla dhe se në raste të tilla duhet përdorur një metodë bruto. Bordi arriti në konkluzionin se lidhja midis përfitimeve dhe rimbursimit është mjaftueshmërisht e fortë edhe në raste të tilla, kështu që një metodë neto është ende e përshtatshme.
- 68K Propozimi i Bordit për ta shtrirë objektin e përfitimit të aktiveve të skemës jepej në Projekt-Paraqitjen PP67 *Aktivitetet e skemave të pensioneve*, i publikuar në korrik 2000. Pjesa më e madhe e 39 subjekteve që iu përgjigjën PP67 ishin në mbështetje të propozimit.
- 68L Një numër prej atyre që iu përgjigjën PP67 propozuan një zgjerim të mëtejshëm të përkufizimit për të përfshirë edhe disa polica të caktuara sigurimeve, të cilat kanë efekte ekonomike të ngjashme ndaj fondeve, aktivet e të cilave i plotësojnë kushtet e aktiveve të skemave sipas përkufizimit të ndryshuar të propozuar në PP67. Kështu,

Bordi vendosi ta zgjerojë objektin e përkufizimit të aktiveve të skemës për të përfshirë edhe disa polica të caktuara sigurimesh (të pashkruara tani në SNK 19 si polica kualifikuese sigurimesh) të cilat plotësojnë të njëjtat kushte si aktivet e tjera të skemës. Këto vendime u vunë në jetë në SNK 19 të ndryshuar, të aprovuar nga Bordi në tetor 2000.

Aktivët e skemës: matja

- 69 SNK 19 i vjetër shprehej se aktivet e skemës vlerësohen me vlerën e drejtë, por nuk e përkufizonte vlerën e drejtë. Megjithatë, Standarde të tjera Ndërkombëtare të Kontabilitetit e përkufizojnë vlerën e drejtë si “shuma me të cilën mund të këmbëhej një aktiv, ose me të cilën mund të shlyhej një detyrim, midis palëve të vullnetshme, të mirëinformuara, dhe të palidhura me njëra-tjetrën”. Kjo mund të nënkuptojë se nuk bëhet asnjë zbritje për kostot e vlerësuar të nevojshme për të shitur aktivin (me fjalë të tjera, është një vlerë tregu, e parregulluar për kostot e transaksionit). Megjithatë, disa argumentojnë se një skeme eventualisht do t’i duhet t’i heqë nga pronësia aktivet e veta në mënyrë që të paguajë përfitimet. Për rrjedhojë, Bordi në PP54 arriti në konkluzionin se aktivet e skemës duhet të maten me vlerën e tregut. Vlera e tregut është përkufizuar, në SNK 25 *Kontabiliteti i investimeve*,^{*} si shuma që mund të merret nga shitja e një aktivi në një treg aktiv.
- 70 Disa prej atyre që dhanë komente për PP54 mendonin se propozimi për t’i matur aktivet e skemës me vlerën e tregut nuk do të ishte në përputhje me SNK 22 *Kombinimet e biznesit*[†] dhe me matjen e aktiveve financiare sikurse propozohet në materialin për diskutim *Kontabiliteti i aktiveve financiare dhe i pasiveve financiare*, i publikuar nga Komiteti Drejtues për Instrumentet Financiare i KSNK-së në mars 1997. Për rrjedhojë, Bordi vendosi që aktivet e skemës duhet të maten me vlerën e drejtë.
- 71 Disa argumentojnë se shqetësimet në lidhje me paqëndrueshmërinë në fitimin e raportuar duhet të balancohen duke lejuar apo duke kërkuar që njësitë ekonomike t’i matin aktivet e skemës me një vlerë të lidhur me tregun, e cila të pasqyrojë ndryshimet e vlerës së drejtë gjatë një periudhe arbitrare, të themi, pesëvjeçare. Bordi beson se përdorimi i vlerave të lidhura me tregun do të shtonte një kompleksitet të tepërt dhe të panevojshëm dhe se ndërthurja e metodës me “korridor” për fitimet dhe humbjet neto aktuariale, me njohjen e shtyrë jashtë “korridorit”, është e mjaftueshme për t’iu përgjigjur këtyre shqetësimeve në lidhje me paqëndrueshmërinë.
- 72 SNK 19 i vjetër shprehej se, kur vlerësohen vlerat e drejta përmes skontimit të flukseve monetare të ardhshme, norma afatgjatë e kthimit pasqyronte normën mesatare të të ardhurave gjithsej (interesa, dividendë dhe rritje e vlerës) që priten të fitohen nga aktivet e skemës gjatë periudhës kohore deri sa të paguhet përfitimet. Nuk ishte e qartë nëse SNK 19 i vjetër lejonte apo jo një zgjedhje të lirë midis vlerave të tregut dhe flukseve monetare të skontuara, apo nëse flukset monetare të skontuara mund të përdoreshin vetëm atëherë kur nuk mund të gjendet një vlerë tregu. Bordi vendosi që aktivet e skemës duhet të maten përmes teknikave të tilla si skontimi i flukseve monetare të ardhshme të pritura vetëm atëherë kur nuk mund të gjendet asnjë vlerë tregu.
- 73 Disa besojnë se aktivet e skemës duhet të maten sipas bazës së mëposhtme, që e kërkon SNK 25 *Kontabiliteti i investimeve*:[‡]
- (a) investimet afatgjata mbahen në bilanc ose me kosto, ose me shumën të rivlerësuar ose, në rastin e letrave me vlerë të kapitalit neto të tregtueshme, me vlerën më të vogël midis koston dhe vlerës së tregut të përcaktuar mbi një bazën e një portofoli. Vlera kontabël neto e një investimi afatgjatë ulet për të njohur një rënie në vlerën e investimit e cila nuk është e përkohshme; dhe
  - (b) investimet afatshkurtëra mbahen në bilanc ose me vlerën e tregut ose me vlerën më të vogël midis koston dhe vlerës së tregut.
- Bordi nuk e pranoi këtë bazë sepse nuk përputhet me bazën e përdorur për të matur detyrimet e lidhura.
- 74 Bordi vendosi të mos ketë një bazë të ndryshme për matjen e investimeve të cilat kanë një vlerë shlyerjeje fikse dhe që përputhen me detyrimet e skemës, ose me pjesë specifike të tyre. SNK 26 *Kontabiliteti dhe raportimi për skemat e përfitimeve të pensioneve* lejon që investime të tilla të maten mbi bazën e koston së amortizuar.
- 75 Në përgjigje të komenteve për PP54, Bordi vendosi që për të përcaktuar kthimin mbi aktivet e skemës të zbriten të gjitha kostot e administrimit të skemës (dhe jo vetëm kostot e administrimit të investimeve, sikurse propozohet në PP54)

* zëvendësuar nga SNK 39 *Instrumentet financiare: Njohja dhe matja* dhe SNK 40 *Aktivët Afatgjatë Materiale të Investuara*.

† SNK 22 u tërhoq në vitin 2004 dhe u zëvendësua nga SNRF 3 *Kombinimet e bizneseve*.

‡ zëvendësuar nga SNK 39 *Instrumentet financiare: Njohja dhe matja* dhe SNK 40 *Aktivët Afatgjatë Materiale të Investuara*.

Rimbursimet (paragrafët 104A–104D të Standardit)

- 75A Paragrafi 41 i SNK 19 shprehet se një njësi ekonomike njih të drejtat e veta në kuadër të një police sigurimi si aktiv, nëse policën e mban vetë njësi ekonomike. SNK 19 (i ndryshuar në 1998) nuk u mor me matjen e këtyre policave të sigurimit. Të drejtat e njësisë ekonomike në kuadër të policës së sigurimit mund të konsiderohen si një aktiv financiar. Mirëpo, të drejtat dhe sigurimet që linden në kuadër të kontratave të sigurimeve nuk janë përfshirë në objektin e SNK 39 *Instrumentet financiare: Njohja dhe matja*. Gjithashtu, SNK 39 nuk aplikohet për ~~“aktivet dhe pasivet të drejtat dhe detyrimet~~ e punëdhënësve në kuadër të skemave të përfitimeve, për të cilat aplikohet SNK 19 *Përfitimet e punonjësve*”. Paragrafët 39–42 të SNK 19 flasin për përfitimet e siguruar kur bëjnë dallimin midis skemave me kontribute të përcaktuara dhe skemave me përfitime të përcaktuara, por ky diskutim nuk merret me matjen.
- 75B Gjatë shqyrtimit të përkufizimit të aktiveve të skemës (shih paragrafët 68A–68L, më lart), Bordi vendosi të shqyrtojë trajtimin e policave të sigurimit që mban një njësi ekonomike për të financuar përfitimet e punonjësve. Edhe sipas përkufizimit të ndryshuar të miratuar në 2000, të drejtat e njësisë ekonomike në kuadër të një police sigurimi, e cila nuk është policë sigurimi kualifikuese (siç përkufizohet në versionin e ndryshuar në 2000 të SNK 19) nuk janë aktive të skemës.
- 75C Në vitin 2000, Bordi vendosi të futë kërkesat për njohjen dhe matjen e rimbursimeve në kuadër të këtyre policave të sigurimeve (shih paragrafët 104A–104D). Bordi i mbështeti këto kërkesa në trajtimin e rimbursimeve sipas paragrafëve 53–58 të SNK 37, *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*. Në veçanti, Standardi i kërkon njësisë ekonomike të njohë një të drejtë për rimbursim të përfitimeve të pas-punësimit si aktiv më vete, dhe jo në formë zbritjeje nga detyrimet e lidhura. Në të gjitha aspektet e tjera (për shembull, për përdorimin e “korridorit”) Standardi i kërkon njësisë ekonomike t’i trajtojë këto rimbursime njëloj si aktivet e skemës. Kjo kërkesë pasqyron lidhjen e ngushtë midis të drejtës për rimbursim dhe detyrimit të lidhur me të.
- 75D Paragrafi 104 thotë se kur aktivet e skemës përfshijnë polica sigurimesh të cilat përpunohen ekzaktësisht me vlerën dhe kohën e disa ose të gjitha përfitimeve të pagueshme në bazë të skemës, të drejtat e skemës në kuadër të këtyre policave të sigurimeve maten me të njëjtën vlerë si ajo e detyrimeve të lidhura. Paragrafi 104D e shtrinë këtë konkluzion, duke mbuluar edhe policat e sigurimeve të cilat janë aktive të vetë njësisë ekonomike.
- 75E SNK 37 shprehet se vlera e njohur për rimbursimin nuk duhet të jetë më e madhe se vlera e provizionit. Paragrafi 104A i Standardit nuk përmban kufizime të ngjashme me këtë, sepse kufiri i aktivit i vendosur një herë në paragrafin 58, zbatohet për të mos lejuar njohjen e një aktivi, i cili është më i madh se përfitimet ekonomike në dispozicion.

Kufiri mbi njohjen e një aktivi (paragrafët 58–60 të Standardit)

- 76 Në disa raste të caktuara, paragrafi 54 i SNK 19 të ri do t’i kërkonte një njësi ekonomike të njohte një aktiv. PP54 propozonte që vlera e aktivit të njohur nuk duhet të ishte më e madhe se shuma gjithsej e vlerës aktuale të:
- (a) kthimeve të fondeve të pritura nga skema; dhe
  - (b) uljes së pritur të kontributeve të ardhshme që lind nga suficit.
- Në momentin e aprovimit të PP54, Bordi përqafoi pikëpamjen se një njësi ekonomike nuk duhet të njohë një aktiv me një vlerë, e cila është më e madhe se vlera aktuale e përfitimeve të ardhshme, të cilat priten t’i vijnë njësisë ekonomike nga ai aktiv. Kjo pikëpamje përputhet me propozimin e Bordit që aktivet nuk duhet të mbahen me një vlerë më të madhe se shuma e rikuperueshme e tyre (shih PP55 *Zhvlerësimi i aktiveve*). SNK 19 i vjetër nuk përmbante një kufizim të tillë.
- 77 Pas shqyrtimit të përgjigjeve të mara për PP54, Bordi arriti në konkluzionin se kufiri mbi njohjen e një aktivi nuk duhet të binte ndesh me trajtimet e humbjeve aktuariale, apo të kostos së shërbimit të shkuar, në mënyrë që të mos dështonte qëllimi i këtyre trajtimeve. Kështu, ky kufi ka ngjarë të luajë një rol vetëm atëherë kur:
- (a) një njësi ekonomike ka zgjedhur alternativën e periudhës kalimtare për të njohur efektin e fillimit të përdorimit të SNK 19 të ri deri në pesë vjet, por e ka mbuluar më shpejt me fonde detyrimin; ose
  - (b) skema është shumë e maturuar dhe ka një suficit shumë të madh, i cili është më i madh nga sa duhet për t’i eliminuar të gjitha kontributet e ardhshme dhe nuk mund t’i kthehet njësisë ekonomike.
- 78 Disa prej atyre që dhanë komente argumentuan se kufiri në PP54 nuk mund të vihej në përdorim sepse do t’i kërkonte një njësi ekonomike të bënte parashikime tejet subjektive në lidhje me kthimet e pritura të fondeve apo uljet e pritura të kontributeve. Në përgjigje të këtyre komenteve, Bordi e pranoi se kufiri duhet të pasqyronte kthimet e mundshme të fondeve ose uljet e mundshme të kontributeve.

Tavani i aktivitetit: amendamenti i publikuar në maj 2002

- 78A Në maj 2002 Bordi publikoi një amendament për kufirin mbi njohjen e një aktivi (tavani i aktivitetit) në paragrafin 58 të Standardit. Objektivi i këtij amendamenti ishte të mos lejohej njohja e fitimeve (humbjeve) vetëm si rezultat i njohjes së shtyrë të kostos së shërbimit të shkuar dhe të humbjeve (fitimeve) aktuariale.
- 78B Tavani i aktivitetit përcaktohet në paragrafin 58 të SNK 19, i cili kërkon që një aktiv për përfitime të përcaktuara të matet me vlerën më të ulët midis:
- (a) vlerës së përcaktuar sipas paragrafit 54; dhe
  - (b) shumës gjithsej të:
    - (i) humbjeve aktuariale neto dhe kostos së shërbimit të shkuar të panjohur progresive; dhe
    - (ii) vlerës aktuale të përfitimeve ekonomike të gatshme në formën e kthimeve të fondeve nga skema ose të uljeve në kontributet e ardhshme në skemë.
- 78C Problemi lind kur një njësi ekonomike e shtyn njohjen e humbjeve aktuariale ose të kostos së shërbimit të shkuar gjatë përcaktimit të vlerës të specifikuar në paragrafin 54, por kërkohet të matë aktivin për përfitime të përcaktuara me shumën neto gjithsej të përcaktuar në paragrafin 58(b). Paragrafi 58(b)(i) mund të çojë në një situatë ku njësi ekonomike njeht një aktiv të rritur për shkak të humbjeve aktuariale ose të kostos së shërbimit të shkuar për periudhën. Rritja e aktivitetit do të raportohet si fitim në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve. Shembujt që e ilustrojnë këtë problem jepen në Shtojcën C.
- 78D Bordi e pranoi se njohja e fitimeve (humbjeve) që lindin nga kostoja e shërbimit të shkuar ose nga humbjet (fitimet) neto aktuariale nuk janë një paraqitje besnike. Gjithashtu, Bordi është i mendimit se kjo çështje tregon se SNK 19 mund të çojë në probleme serioze. Bordi synon të bëjë një shqyrtim të plotë të aspekteve të SNK 19 të cilat përbëjnë shqetësim, përfshirë këtu edhe ndërveprimin e tavanit të aktivitetit dhe mundësive alternative për ta shtyrë njohjen e disa fitimeve dhe humbjeve të caktuara. Ndërkohë, Bordi e konsideron si përmirësim amendamentin e kufizuar për të mos lejuar këtë ndërveprim, i cili çon në paraqitje jo besnike të ngjarjeve.
- 78E Për rrjedhojë, paragrafi 58A nuk lejon njohjen e fitimeve (humbjeve) vetëm si rezultat i njohjes së shtyrë të kostos së shërbimit të shkuar dhe të humbjeve (fitimeve) aktuariale.
- 78F Disa anëtarë të Bordit dhe disa prej atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes së këtij amendamenti sugjeruan që kjo çështje të trajtohej duke hequr paragrafin 58(b)(i). Paragrafi 58(b)(i) është ai përbërës i tavanit të aktivitetit i cili sjell këtë problem: Humbjet të cilat çregjistrohen në bazë të paragrafit 54 i shtohen vlerës e cila mund të njihet si aktiv. Mirëpo, fshirja e paragrafit 58(b)(i) heq mundësinë alternative për njohjen e shtyrë të humbjeve aktuariale për të gjitha njësitë ekonomike të cilat kanë një aktiv për përfitime të përcaktuara. Heqja e kësaj mundësie alternative do të kishte pasojë të përhapura për metodën e njohjes së shtyrë në SNK 19 e cila mund të shqyrtohet tërësisht vetëm brenda kuadrit të shqyrtimit të plotë të përmendur më lart.

Reduktimet dhe shlyerjet (paragrafët 109–115 të Standardit)

- 79 Sipas SNK 19 të vjetër, **fitimet** nga reduktimet dhe shlyerjet njiheshin kur **ndodhte** reduktimi ose shlyerja, por humbjet njiheshin kur **kishte probabilitet** se do të ndodhte shlyerja apo reduktimi. Bordi arriti në konkluzionin se synimi i drejtimit për ta reduktuar ose shlyer një skemë me përfitime të përcaktuara nuk përbën një bazë të mjaftueshme për të njohur një humbje. SNK 19 i ri kërkon që humbjet, si edhe fitimet nga reduktimi dhe shlyerjet të njihen kur ndodh reduktimi ose shlyerja. Udhëzimet për njohjen e reduktimeve dhe shlyerjeve janë sjellë konform propozimeve në PP59 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*.
- 80 Sipas disa standardeve kombëtare:
- (a) fitimi ose humbja nga një reduktim përfshin koston e paamortizuar të shërbimit të shkuar (në bazë të argumentit se reduktimi e eliminon efektin motivues të pritur më parë të përmirësimit të përfitimeve), por nuk përfshin fitimet ose humbjet neto aktuariale (në bazë të argumentit se njësi ekonomike është ende e zbuluar ndaj rrezikut aktuarial); dhe
  - (b) fitimi ose humbja nga një shlyerje përfshin fitimet ose humbjet neto aktuariale të panjohura (në bazë të argumentit se njësi ekonomike nuk është më e zbuluar ndaj rrezikut aktuarial), por nuk përfshin koston e paamortizuar të shërbimit të shkuar (në bazë të argumentit se ekziston ende efekti motivues i pritur më parë i përmirësimit të përfitimeve);

Bordi mendon se kjo metodë ka një farë merite konceptuale, por ajo çon në një kompleksitet të konsiderueshëm. SNK 19 i ri kërkon që fitimi ose humbja nga një reduktim ose shlyerje të përfshijë koston e shërbimit të shkuar dhe humbjet neto aktuariale të panjohura të lidhura. Kjo përpunet me SNK 19 të vjetër.

Paraqitja dhe dhënia e informacioneve shpjeguese (paragrafët 116–125 të Standardit)

- 81 Bordi vendosi të mos specifikojë faktin nëse një njësi ekonomike duhet apo jo të bëjë dallimin midis pjesëve afatshkurtra dhe afatgjata të aktiveve dhe pasiveve që lindin nga përfitimet e pas-punësimit, sepse një dallim i tillë ndonjëherë mund të jetë arbitrar.
- 82 Informacioni për skemat me përfitime të përcaktuara ka një rëndësi të veçantë për përdoruesit e pasqyrave financiare sepse informacionet e tjera që publikon një njësi ekonomike nuk u japin mundësi përdoruesve të vlerësojnë natyrën dhe shkallën e detyrimeve për përfitimeve të përcaktuara, si edhe rreziqet që shoqërojnë këto detyrime. Kërkesat për dhënien e informacioneve shpjeguese mbështeten në parimet e mëposhtme:
- (a) informacioni më i rëndësishëm për përfitimet e punonjësve është informacioni për pasigurinë në lidhje matjet e kostove dhe detyrimeve për përfitimet e punonjësve dhe informacioni për pasojat e mundshme që mund të ketë një pasiguri e tillë për flukset monetare të ardhshme;
  - (b) shpesh, organizimi i përfitimeve të punonjësve është i ndërlikuar dhe kjo e bën veçanërisht të rëndësishme që informacionet shpjeguese të jenë të qarta, koncize dhe aktuale;
  - (c) duke pasur parasysh gamën e gjerë të pikëpamjeve për trajtimin e fitimeve dhe humbjeve neto aktuariale dhe të kostos së shërbimit të shkuar, informacionet shpjeguese që kërkohej duhet të theksojnë efektin e tyre në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve dhe efektin e fitimeve dhe humbjeve aktuariale të panjohura dhe të kostos së paamortizuar të shërbimit të shkuar në bilanc; dhe përfitimet e nxjerra nga ky informacion duhet të jenë më të mëdha se kostoja e dhënies së tij.
- 83 Bordi miratoi këto ndryshime ndaj kërkesave për dhënien e informacioneve shpjeguese të propozuara në PP54:
- (a) përshkrimi i një skeme me përfitime të përcaktuara mund të jetë vetëm një përshkrim i përgjithshëm i llojit të skemës: për shembull, skemat e pensioneve të bazuar në pagën e sheshtë duhet të dallohen nga skemat e pensioneve të bazuar në pagën përmbyllëse dhe skemat mjekësore të pas-punësimit. Nuk do të kërkohej hollësi të tjera;
  - (b) një njësi ekonomike duhet të bëjë të ditura shumat, nëse ka, të përfshira në vlerën e drejtë të aktiveve të skemës jo vetëm për çdo kategori të instrumenteve financiare të vetë njësisë raportuese, por edhe për çdo pasuri të zotëruar apo aktiv tjetër në përdorim të njësisë ekonomike;
  - (c) një njësi ekonomike duhet të bëjë me dije jo vetëm kthimin e prituri mbi aktivet e skemës por edhe kthimin faktik mbi aktivet e skemës;
  - (d) një njësi ekonomike duhet të shpjegojë një rakordim të lëvizjeve në pasivin (ose aktivin) neto të njohur në bilanc; dhe
  - (e) një njësi ekonomike duhet të bëjë të ditur çdo shumë që nuk është njohur si aktiv për shkak të kufirit të vendosur në paragrafin 58(b) të Standardit.
- 83 Disa prej komentuesve të PP54, sidomos hartuesit e pasqyrave, mendonin se këto informacione shpjeguese ishin të tepërta. Një shqetësim i veçantë i shprehur nga disa prej atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes ishte bashkimi: Si duhet ta bashkonte informacionin një njësi ekonomike për disa skema të ndryshme në mënyrë koncize, të kuptimtare dhe me kosto efektive? Dy dhënie informacionesh shpjeguese të cilat dukeshin se shkaktonin një shqetësim të veçantë ishte analiza e ngarkimit të përgjithshëm në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve dhe hipotezat aktuariale. Në veçanti, një numër prej atyre që dhanë komente mendonin se kërkesa për të bërë të ditura normat e pritura të rritjeve të pagave do t'u shkaktonte vështirësi punëdhënësve. Megjithatë, Bordi arriti në konkluzionin se të gjitha informacionet shpjeguese të kërkuara ishin thelbësore.
- 84 Bordi shqyrtoi faktin nëse duhet të përjashtoheshin apo jo nga këto kërkesa, për dhënien e informacioneve shpjeguese, njësitë ekonomike më të vogla apo ato që nuk tregtojnë letra me vlerë në një treg publik. Megjithatë, Bordi arriti në konkluzionin se përjashtime të tilla ose do të pengonin dhënien e informacionit thelbësor ose do të bënin shumë pak për ta ulur koston e dhënies së informacioneve shpjeguese.

Dhënia e informacioneve shpjeguese: amendamenti i publikuar nga BSNK-ja në dhjetor 2004

- 85A Nga një shqyrtim i standardeve kombëtare për kontabilitetin e përfitimeve të pas-punësimit, BSNK-ja identifikoi këto informacione shpjeguese të cilat propozoi t'i shtoheshin standardit SNK 19:
- (a) rakordimet që paraqesin ndryshimet në aktivet e skemës dhe detyrimet për përfitime të përcaktuara. BSNK-ja besonte se këto rakordime japin një informacion më të qartë për skemën. Ndryshe nga rakordimet e kërkuara më parë nga SNK 19, të cilat paraqisnin ndryshimet në pasivin ose aktivin neto

të njohur, rakordimet e reja përfshinin edhe shumat, njohja e të cilave është shtyrë. U eliminua rakordimi i kërkuar më parë.

- (b) informacion për aktivet e skemës. BSNK-ja besonte se nevojitej më shumë informacion për aktivet e skemës sepse, pa një informacion të tillë, përdoruesit nuk mund të vlerësojnë nivelin e rrezikut të vetvetishëm të skemës. Projekt-paraqitja propozonte:
- (i) bërjen të ditur të përqindjes që zënë klasat kryesore të aktiveve të mbajtura nga skema në vlerën e drejtë gjithsej të aktiveve të skemës;
  - (ii) bërjen të ditur të normës së prituri të kthimit për çdo klasë aktivesh; dhe
  - (iii) një përshkrim të bazës së përdorur për të përcaktuar normën e përgjithshme të prituri të kthimit mbi aktivet.
- (c) informacion për ndjeshmërinë e skemave me përfitime të përcaktuara ndaj ndryshimeve të normave të prirjeve të kostove mjekësore. BSNK-ja besonte se kjo është nevojshme për shkak se janë të vështira për t'u vlerësuar efektet e ndryshimeve të normës së prirjes të kostove mjekësore. Mënyra me të cilën hipotezat për kostot e kujdesit shëndetësor ndërveprojnë me kufizimet, parashikimet për ndarjen e kostove dhe faktorë të tjerë të skemës, është pengesë për të bërë çmuarje të arsyeshme në lidhje me efektet e këtyre ndryshimeve. BSNK-ja vërente edhe se bërja e ditur e një ndryshimi me një pikë përqindjeje, do të ishte e përshtatshme për skemat të cilat ushtrojnë aktivitet në kushtet e inflacionit të ulët, por nuk do të jepte ndonjë informacion me vlerë për skemat të cilat ushtrojnë aktivitet në kushtet e inflacionit të lartë.
- (d) informacion për prirjet e skemës. BSNK-ja besonte se informacioni për prirjet është i rëndësishëm në mënyrë që përdoruesit të kenë një pamje të skemës përgjatë një periudhe kohore, dhe jo vetëm në datën e bilancit. Pa një informacion të tillë, përdoruesit mund t'i keqinterpretojnë rrjedhojat e skemës për flukset monetare të ardhshme. Projekt-paraqitja propozonte dhënien e informacioneve për historitë pesëvjeçare të pasiveve të skemës, aktiveve të skemës, suficitit ose deficitit dhe rregullimeve të llogarisë së eksperiencës.
- (e) informacion për kontributet e futura në skemë. BSNK-ja besonte se kjo do të ofronte informacion të vlefshëm për flukset monetare të njësisë ekonomike në të ardhmen e afërt, të cilat nuk mund të shikohen nga dhënia e informacioneve të tjera shpjeguese për skemën. Ai propozoi bërjen me dije të vlerësimit më të mirë të punëdhënësit, me t'u përcaktuar në mënyrë të arsyeshme, i kontributeve që pritet t'i paguhen skemës gjatë vitit fiskal të ardhshëm, i cili fillon pas datës së bilancit.
- (f) informacion për natyrën e skemës. BSNK-ja propozoi një shtesë në paragrafin 121 të SNK 19 për të siguruar që përshkrimi i skemës të jetë i plotë dhe t'i përfshijë të gjitha kushtet e skemës, të cilat përdoren për të përcaktuar detyrimin për përfitime të përcaktuara.
- 85B Dhëniet e informacioneve shpjeguese kishin në përgjithësi, mbështetjen e atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes, me përjashtim të normës së prituri të kthimit për çdo kategori kryesore të aktiveve të skemës, të informacionit për ndjeshmërinë në lidhje prirjet e kostove mjekësore dhe të informacionit për prirjet e skemës.
- 85C Në lidhje me normën e prituri të kthimit për çdo kategori kryesore të aktiveve të skemës, ata që ju përgjigjën projekt-paraqitjes argumentonin se problemet e bashkimit, për njësitë ekonomike me shumë skema në zona gjeografike të ndryshme, ishin të tilla që e bënin të padobishëm këtë informacion. BSNK-ja e pranoi këtë argument dhe vendosi të mos e propozojë dhënien e këtij informacioni shpjegues. Megjithatë, BSNK-ja vendosi të specifikojë se përshkrimi narrativ i bazës për normën e përgjithshme të prituri të kthimit duhet të përfshinte efektin e kategorive kryesore të aktiveve të skemës.
- 85D Ata që ju përgjigjën projekt-paraqitjes shprehën edhe shqetësimin se informacion i ndjeshmërisë për normat e prirjeve të kostove mjekësore i jepte këtij supozimi një predominim që nuk i takonte, edhe pse kostot mjekësore mund të mos jenë të konsiderueshme në krahasim me kostot e tjera për përfitime të përcaktuara. BSNK-ja vërente se informacioni i ndjeshmërisë dyhej të jepej vetëm nëse kostos mjekësore janë materiale dhe se SNK 1 kërkon dhënien e informacionit për të gjitha hipotezat kyçe dhe burimet kyçe të pasigurisë së çmuarjeve.
- 85E Së fundi, disa prej atyre që iu përgjigjën projekt-paraqitjes argumentonin se të kërkoje historitë pesëvjeçare do të çonte në mbingarkesë informacioni dhe se kjo ishte e panevojshme, pasi informacioni mund të gjendej në pasqyrat financiare të mëparshme. BSNK-ja e konfirmoi edhe njëherë pikëpamjen e vet që informacioni për prirjen ishte i vlefshëm dhe vërente se në mënyrë të konsiderueshme ishte më e lehtë për një njësi ekonomike që ajo të merrte informacionin nga pasqyrat financiare të mëparshme dhe ta paraqiste në pasqyrat financiare aktuale, se sa këto shifra të periudhave të mëparshme të gjendeshin nga përdoruesit. Megjithatë, BSNK-ja e pranoi se, si masë e periudhës kalimtare, njësitë ekonomike duhej të lejoheshin të krijonin informacionin për prirjen me kalimin e kohës.

Përfitime që nuk janë përfitime të pas-punësimit

Mungesat e kompensuara (paragrafët 11–16 të Standardit)

- 86 Disa argumentojnë se e drejta e një punonjësi për mungesa të kompensuara të ardhshme nuk krijon asnjë detyrim nëse kjo e drejtë kushtëzohet nga ngjarjet e ardhshme dhe jo nga shërbimi i ardhshëm. Megjithatë, Bordi beson se detyrimi lind ndërkohë që punonjësi kryen shërbimin i cili e rrit këtë të drejtë të punonjësit (e kushtëzuar ose jo) për mungesa të kompensuara të ardhshme; Megjithatë, Bordi beson se detyrimi lind ndërkohë që punonjësi kryen shërbimin i cili e rrit këtë të drejtë të punonjësit (e kushtëzuar ose jo) për mungesa të kompensuara të ardhshme; për shembull, leja shëndetësore me të drejtë page e akumuluar krijon një detyrim sepse çdo e drejtë e papërdorur e rrit të drejtën e punonjësit për leje shëndetësore me të drejtë page në periudhat e ardhshme. Probabiliteti i sëmurjes së punonjësit në këto periudha të ardhshme ndikon në matjen e detyrimit, por nuk përcakton nëse ekziston apo jo detyrimi.
- 87 Bordi shqyrtoi tri metodat alternative për matjen e detyrimit që lind nga të drejtat e papërdorura për mungesat e kompensuara të akumulueshme:
- (a) njohja e të gjithë të drejtës të papërdorur si pasiv, në bazë të argumentit se pagesat e ardhshme bëhen duke zbritur në fillim të drejtën e papërdorur dhe vetëm më pas duke zbritur të drejtën që do të akumulohet në periudhat e mëpasshme (një metodë HPDP);
  - (b) njohja e një pasivi për aq sa pagesat e ardhshme për grupin e punonjësve në tërësi priten të jenë më të mëdha se pagesat e ardhshme të cilat do të ishin pritur në mungesë të akumulimit (metoda HFDP); ose
  - (c) njohja e një pasivi për aq sa pagesat e ardhshme për punonjësit individualë në tërësi priten të jenë më të mëdha se pagesat e ardhshme të cilat do të ishin pritur në mungesë të akumulimit (metoda HFDP individuale).

Këto metoda ilustrohen në shembullin e mëposhtëm:

Shembull	
Një njësi ekonomike ka 100 punonjës, secili prej të cilëve ka të drejtë të bëjë pesë ditë mungesë shëndetësore të paguar çdo vit. Leja shëndetësore e papërdorur mund të mbartet për një vit. Kjo leje në fillim zbritet nga kuota e vitit aktual dhe pastaj nga teprica e mbartur nga viti i mëparshëm (sipas metodës HFDP). Më 31 dhjetor 20X1, kuota e papërdorur mesatare është dy ditë për punonjës. Në bazë të përvojës së shkuar, që pritet të vazhdojë, njësi ekonomike pret që 92 punonjës të marrin jo më shumë se katër ditë leje shëndetësore të paguar në vitin 20X2 ndërsa tetë punonjës të tjerë do të marrin mesatarisht gjashtë ditë e gjysmë secili.	
Metoda (a):	<i>Njësia ekonomike njeht një pasiv të barabartë me vlerën e paskontuar të 200 ditëve pagë për mungesa shëndetësore (dy ditë secili, për 100 punonjës). Supozohet se 200 ditët e para të lejes shëndetësore me të drejtë page dalin nga kuota e papërdorur.</i>
Metoda (b):	<i>Njësia ekonomike nuk njeht asnjë pasiv sepse leja shëndetësore me të drejtë page për grupin e punonjësve në tërësi, nuk pritet të jetë më e madhe se kuota prej pesë ditë secili në vitin 20X2.</i>
Metoda (c):	<i>Njësia ekonomike njeht një pasiv të barabartë me vlerën e paskontuar të 12 ditëve pagë për mungesa shëndetësore (një ditë e gjysmë secili, për 8 punonjës).</i>

- 88 Bordi zgjodhi metodën (c), metodën HFDP individuale, sepse kjo metodë e mat detyrimin me vlerën aktuale të pagesave të ardhshme shtesë, të cilat priten të lindin vetëm e vetëm nga tipari i akumulimit. SNK 19 i ri thekson se, në shumë raste, pasivi që del nga ky proces do të jetë jomaterial.

Përfitimet e vdekjes gjatë marrëdhënieve të punës

- 89 PP54 jepte orientim për rastet kur përfitimet e vdekjes gjatë marrëdhënieve të punës nuk janë materiale dhe nuk jepen përmes një skeme përfitimesh të pas-punësimit. Bordi arriti në konkluzionin se raste të tilla do të jenë të rralla. Kështu, Bordi pranoi të heqë udhëzimin për përfitimet për vdekjen gjatë marrëdhënieve të punës.

Përfitime të tjera afatgjata të punonjësve (paragrafët 126–131 të Standardit)

- 90 Për thjeshtësi, Bordi vendosi të mos e lejojë apo ta kërkojë metodën me “korridor” për përfitimet e tjera afatgjata të punonjësve, sepse përfitime të tilla nuk paraqesin të njëjtat vështirësi në matje me përfitimet e pas-punësimit. Po për këtë arsye, Bordi vendosi të kërkojë njohjen e menjëhershme të të gjithë kostos së shërbimit të shkruar për përfitime të tilla, dhe të mos lejojë asnjë mundësi zgjedhjeje të periudhës kalimtare për përfitime të tilla.

Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës (paragrafët 132–143 të Standardit)

- 91 Sipas disa standardeve kombëtare, përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës nuk njihen deri në momentin kur punonjësit e kanë pranuar ofertën për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës. Megjithatë, Bordi vendosi që komunikimi i një oferte punonjësve (ose përfaqësuesve të tyre) krijon një detyrim dhe se ky detyrim duhet të njihet si pasiv nëse ka një plan zyrtar të hollësishëm. Plani zyrtar i hollësishëm bën të mundur që të ketë një fluks dalës të burimeve që trupëzojnë përfitime ekonomike, si edhe mundëson matjen me besueshmëri të detyrimit.

- 92 Disa argumentojnë se duhet bërë një dallim midis:

- (a) përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës të cilat lindin nga një kërkesë e shprehur në kontratë ose në ligj; dhe
- (b) përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës të cilat lindin nga një ofertë për të nxitur largimin vullnetar nga puna.

Bordi beson se një dallim i tillë nuk ka vend në këtë çështje; një njësi ekonomike i ofron përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës për të nxitur largimin vullnetar nga puna, sepse njësi ekonomike e ka tashmë një detyrim konstruktiv. Komunikimi i një oferte i jep mundësi njësisë ekonomike të matë detyrimin me besueshmëri. PP54 propozonte një farë fleksibiliteti për të mundësuar që komunikimi të bëhet pak pas datës së bilancit. Megjithatë, në përgjigje të komenteve për PP54 dhe për të qenë në përputhje me PP59 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*, Bordi vendosi ta eliminojë këtë fleksibilitet.

- 93 Përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës shpesh janë të lidhura me reduktimet dhe shlyerjet dhe me provizionet e ristrukturimit. Për rrjedhojë, Bordi vendosi se ekziston nevoja që parimet e njohjes dhe të matjes të jenë të ngjashme. Udhëzimet për njohjen e përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës (dhe të reduktimeve dhe shlyerjeve) janë sjellë konform propozimeve në PP59 *Provizionet, pasivet e kushtëzuara dhe aktivet e kushtëzuara*. Bordi pranoi të përfshijë udhëzime të shprehura qartë (që nuk jepen në PP54) për matjen e përfitimeve nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, që kërkojnë të bëhet skontimi për përfitimet nga ndërprerja e marrëdhënieve të punës, të cilat nuk janë të pagueshme brenda një viti.

Përfitimet me kompensim në kapital neto (paragrafët 144–152 të Standardit)

- 94 Bordi vendosi që SNK 19 i ri:

- (a) nuk duhet të përfshijë kërkesa për njohjen dhe matjen për përfitimet me kompensim në kapital neto, duke pasur parasysh mungesën e konsensusit ndërkombëtar në lidhje me njohjen dhe matjen e detyrimeve dhe kostove përkatëse; ose
- (b) nuk duhet të kërkojë bërjen të ditur të vlerës së drejtë të opsioneve të aksioneve të punonjësve, duke pasur parasysh mungesën e konsensusit ndërkombëtar në lidhje me vlerën e drejtë të shumë opsioneve të aksioneve të punonjësve.^a

a Paragrafët 144–152 të SNK 19 janë fshirë përmes publikimit të SNRF 2 *Pagesat e bazuara në aksione*.

Periudha kalimtare dhe data e hyrjes në fuqi (paragrafët 153–158 të Standardit)

- 95 Bordi e pranon që SNK 19 i ri do të çojë në ndryshime të konsiderueshme për disa njësi ekonomike. PP54 propozonte ta zbuste këtë problem duke e vonuar datën e hyrjes në fuqi të SNK 19 të ri deri në tre vjet pas miratimit të tij. Në përgjigje të komenteve për PP54, Bordi futi një mundësi kalimtare për ta amortizuar një rritje të pasiveve për përfitime të përcaktuara gjatë një periudhe jo më të gjatë se pesëvjeçare. Për pasojë, Bordi vendosi se nuk ishte e nevojshme të shtyhej data e hyrjes në fuqi.
- 96 PP54 nuk propozonte asnjë dispozitë kalimtare specifike. Për pasojë, një njësi e cila aplikon SNK 19 e ri për herë të parë do t'i kërkohej ta llogariste efektin e “korridorit” në mënyrë prapavepruese. Disa prej komentuesve mendonin se kjo do të ishte e pazbatueshme dhe se nuk do të krijonte ndonjë informacion të dobishëm. Bordi pajtohej me këto komente. Kështu, SNK 19 i ri konfirmon se, kur fillon ta përdorë për herë të parë këtë Standard, një njësi ekonomike nuk e llogarit efektin e “korridorit” në mënyrë prapavepruese.

